

**PROGRAMACIÓN DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E
LITERATURA**

CURSO 2014-2015

C.P.I Cernadas de Castro

ÍNDICE:

1. Introducción e contextualización.....	páx.4
2. Obxectivos xerais de etapa.....	7
3. Contribución da materia de Lingua castelá e Literatura á adquisición das competencias básicas.....	8
4. Programación do primeiro ciclo.....	9
4.0. Obxectivos xerais do 1º ciclo.....	9
4.1. 1º curso da ESO.....	11
4.1.1. Contidos.....	11
4.1.2. Programación de aula.....	14
4.1.3. Temporalización dos contidos.....	41
4.1.4. Contidos mínimos esixibles.....	41
4.1.5. Competencias básicas 1º ESO.....	42
4.1.6. Criterios de avaliación.....	43
4.1.7. Procedementos de avaliación.....	44
4.2. 2º curso da ESO.....	47
4.2.1. Contidos.....	47
4.2.2. Programación de aula.....	50
4.2.3. Temporalización dos contidos.....	79
4.2.4. Contidos mínimos esixibles.....	79
4.2.5. Criterios de avaliación.....	80
4.2.6. Procedementos de avaliación.....	84
5. Materiais e recursos didácticos.....	86
6. Programación do 2º ciclo.....	87
6.1. Obxectivos.....	87
6.2. Contidos 3º ESO.....	88
6.3. 4º curso ESO.....	131
6.3.1. Criterios de avaliación.....	222
6.4. Contribución da materia de Lingua castelá e Literatura ó logro das competencias básicas.....	225
6.5. Contidos mínimos 3º ESO.....	228

6.6. Criterios de cualificación 3º ESO.....	229
6.7. Contidos mínimos 4º ESO.....	230
6.8. Criterios de avaliación.....	231
6.9. Procedementos de avaliación.....	232
7. Recuperación de materias pendentas de cursos anteriores.....	235
8. Actividades complementarias e extraescolares.....	236
9. Medidas de atención á diversidade.....	236
10. Contribución ó plan lector.....	237
11. Procedementos para avaliar a propia programación.....	240

1. INTRODUCCIÓN.

REFERENCIA AO PEC:

Esta programación foi elaborada tendo en conta as especificacións e directrices contidas no PEC.

COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO:

No actual curso académico 2014-2015 o Departamento de Lingua castelá e Literatura ten ao seu cargo a seguinte docencia:

Dona Mª Luísa Martínez Villares, profesora de Lingua Castelá e Literatura, impartirá clase de Lingua castelá e Literatura en 1º ESO B, nos dous grupos de 3º ESO (A e B), así coma no grupo de 3º de PDC (Ámbito Lingüístico- Social).

Dona M^a del Carmen Villasenín Carballo, Xefa do Departamento, impartirá clase de Lingua castelá e Literatura en de 1º ESO A, nos grupos de 2º ESO (A, B e C) e nos dous grupos de 4º ESO (A e B).

MARCO NORMATIVO:

Real Decreto 732/1995, de 5 de maio, sobre dereitos e deberes dos alumnos e normas de convivencia.

Lei orgánica 2/2006, de 3 de maio, de educación.

Real Decreto 806/2006, do 5 de xullo, polo que se establece o calendario de aplicación da nova ordenación educativa, regulada pola LOE.

Decreto 85/2007, do 12 de abril, polo que se crea e regula o Observatorio Galego de Convivencia Escolar.

Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüístico no ensino non universitario de Galicia.

Decreto 133/2007, de 5 de xullo de 2007, que neste curso académico, regulará os currículos de 1º e 3º da ESO , de acordo coas directrices fixadas no capítulo III da LOE.

Orde do 30 de xullo de 2007, pola que se regulan os programas de diversificación curricular na educación secundaria obrigatoria.

Orde do 6 de setembro de 2007, pola que se desenvolve a implantación da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde do 21 de decembro do 2007 polo que se regula a avaliación na educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde de 3 de xuño de 2010 , polo que se aproba o calendario escolar para o curso 2010/2011, nos centros sostidos con fondos públicos.

Orde de 23 de xuño de 2008 pola que se modifica a do 21 de decembro do 2007 pola que se regula a avaliación na educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Contextualización.

Toda programación debe adecuarse a un contexto social, cultural e xeográfico. O Colexio Público Integrado “Cernadas de Castro” está situado no Concello de Lousame , no lugar da Silva.

É un municipio de 93,2 quilómetros cadrados, situado no interior da ría de Muros e Noia, con 4.621 habitantes (censo do ano 1986), o que lle dá unha densidade de 49,5 habitantes por quilómetro cadrado distribuídos en 83 entidades de poboación. Esa poboación distribúese polos vales fluviais, sen ningunha aglomeración urbana importante, constituíndo o concello menos habitado entre os que ocupan a península do Barbanza.

Consta de 7 parroquias: Cambona, Lousame, Fluíme, Lésense, Tallará, San Xusto de Toxo soutos e Vilanova.

Todos estes datos fan do CPI Cernadas de Castro un centro educativo de carácter marcadamente rural, onde a dependencia do servizo de autobuses por parte do alumnado é case do 100%.

Preto do 60% da poboación activa masculina ten como ocupación laboral algún traballo relacionado co sector secundario (industria). No entanto, mantense unha relativa actividade relacionada coa economía de complemento (non remunerada e levada a cabo, sobre todo, polas mulleres e demais familiares): traballo das terras e coidado dos animais.

O nivel sociocultural é medio. O Concello de Lousame conta cos departamentos de Cultura, Xuventude e Deporte; o edificio da Casa da Cultura “Santeiro de Chave” alberga a biblioteca municipal, un salón de actos, unha aula de informática e a aula de Educación de Adultos. Dende ela organízanse os obradoiros que xiran en torno ó nadal, o entroido, o Día das Letras Galegas,... Entre as súas actividades destacan o teatro, a proxección de filmes, exposicións, actividades para a xuventude, cursos de informática,...

En canto ó terreo deportivo, este concello conta coas seguintes instalacións : 1 pavillón cuberto e outro semicuberto, 7 pistas polideportivas, a piscina municipal e 3 campos de fútbol.

O alumnado do noso centro provén na súa maioría do propio concello, agás un 25% que procede do Concello de Noia.

A situación social do alumnado é moi equilibrada. Non hai casos de marxinación social, nin alumnos doutras etnias, nin problemas de drogo dependencia, nin alumnos baixo o sistema de protección de menores, nin alumnos de familias desarraigadas... Algúns casos puntuais de alumnos con algún tipo de carencia económica ou de problemática familiar específica (alcoholismo...), que xorden cada certo tempo, son tratados, despois dunha previa análise, informada polo Departamento de Orientación do centro, polos servizos sociais do concello (a educadora familiar e a traballadora social).

Constátase o incremento de alumnado estranxeiro procedente de países hispanoamericanos.

En canto ó idioma, a maioría do alumnado ten como lingua materna o galego e considera que esa é a lingua na que mellor se desenvolve. No referente ó ámbito educativo, a nosa materia “Lingua castelá e Literatura” impartirase exclusivamente en español, e esixiráselle ós alumnos que o falen na clase.

2. Obxectivos xerais de área para a etapa

1. Comprender discursos orais e escritos nos diversos contextos da actividade social e cultural.
2. Utilizar a lingua para expresarse de forma coherente e adecuada nos diversos contextos da actividade social e cultural, para tomar conciencia dos propios sentimentos e ideas e para controlar a propia conduta.
3. Coñecer a realidade plurilingüe de España e as variedades do castelán e valorar esta diversidade como unha riqueza cultural.
4. Utilizar a lingua oral na actividade social e cultural de forma adecuada ás distintas situacións e funcións, adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
5. Empregar as diversas clases de escritos mediante os que se produce a comunicación coas institucións públicas, privadas e da vida laboral.
6. Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar para buscar, seleccionar e procesar información e para redactar textos propios do ámbito académico.
7. Utilizar con progresiva autonomía e espírito crítico os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información para obter, interpretar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.
8. Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo e consolidar hábitos lectores.
9. Comprender textos literarios utilizando coñecementos básicos sobre as convencións de cada xénero, os temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.
10. Aproximarse ao coñecemento de mostras relevantes do patrimonio literario e valoralo como un modo de simbolizar a experiencia individual e colectiva en diferentes contextos histórico-culturais.

11. Aplicar con certa autonomía os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para comprender textos orais e escritos e para escribir e falar con adecuación, coherencia, cohesión e corrección.
12. Analizar os diferentes usos sociais das linguas para evitar os estereotipos lingüísticos que supoñen xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

3. Contribución da materia de Lingua castelá e Literatura á adquisición das competencias básicas.

A área de Lingua castelá e Literatura ten como finalidade primeira a mellora da **competencia comunicativa**, utilizando a linguaxe como instrumento tanto de comunicación oral e escrita como de aprendizaxe e regulación de condutas e emocións. O obxectivo central desta competencia é comprender e saber comunicarse nas diversas situacións que se xeran no ámbito social, cultural e académico, utilizando as fontes de información e os soportes que hoxe están á nosa disposición. Non se trata, polo tanto, de adquirir só saberes teóricos, senón tamén saberes prácticos. Así, a linguaxe constitúese en instrumento de aprendizaxe do resto das áreas, e ten un papel fundamental no desenvolvemento integral da persoa, nas súas relacións consigo mesma e con outras persoas, na súa forma de entender e explicar o mundo.

Como a propia lingua é unha ferramenta, temos que intentar aprenderlle ó alumnado a manexala en todas as situacións de comunicación, o que nos leva á **competencia no tratamento da información e a competencia dixital**. O coñecemento dos sistemas e modo de operar das tecnoloxías da información e a comunicación (TIC) e do seu uso debe capacitar o alumnado para unha axeitada xestión da información atendendo a distintas finalidades.

Na medida en que a linguaxe é un instrumento de relación social básico parece necesaria unha aprendizaxe que nos axude a comunicarnos cos demais e a comprender a realidade social do mundo en que se vive, co que se relaciona directamente coa **competencia social e cidadá**. De aí que as actividades da clase de lingua castelá, entendida esta como un microcosmos social, lle faciliten ó alumnado prepararse para participar de maneira construtiva nas actividades da comunicación, axudándolle a que teña unha visión crítica da realidade e adquira os coñecementos prácticos necesarios para o exercicio de valores democráticos e de dereitos civís. Nesta área é importante

inculcar no alumnado a necesidade de caracterizar usos da linguaxe que manifesten prexuízos raciais, sexistas ou clasistas, así como fomentar o respecto pola realidade plurilingüe de España (linguas cooficiais, caso de nosa comunidade), ademais das variedades ou diferentes rexistros que se dan en distintos colectivos sociais, xa que a miúdo a linguaxe vai asociada a estereotipos ou prexuízos culturais.

Os contidos desta área e etapa son instrumentais, e deben preparar ó alumnado para seguir adquirindo coñecementos. É fundamental o feito de que o alumnado participe activa e progresivamente na construción do seu propio coñecemento, o que evidencia a relación da área de lingua castelá e literatura coa **competencia para aprender a aprender**. A clase de lingua castelá pode ser, pois, a pedra angular para a adquisición dos coñecementos e destrezas necesarios para que a persoa poida aprender en calquera situación.

A relación entre esta área e a **competencia en autonomía e iniciativa persoal** entronca no propio proceso de ensino-aprendizaxe, posibilitándolle ó alumnado a transformación da información en coñecemento, caracterizando o que considere oportuno, e incorporando todo aquilo que o enriqueza e lle axude a ser unha persoa máis respectuosa e aberta. Facilitaráselle así a consecución da súa autonomía persoal e a súa capacitación para integrarse como compoñente pleno na sociedade, asumindo valores éticos e sociais que imperan na mesma.

A **competencia cultural e artística** supón apreciar, comprender e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais e artísticas e empregalas como fonte de gozo e enriquecemento persoal; é, en consecuencia, unha competencia que facilita tanto expresarse e comunicarse como percibir, comprender e enriquecerse con diferentes realidades e producións do mundo da arte e da cultura. Desde esta área trátase de capacitar ó alumnado para entender a linguaxe literaria, valorar os textos, establecer relacións entre estes e o entorno no que naceron, pero sobre todo ser capaz de gozar da lectura.

4. PROGRAMACIÓN DO PRIMEIRO CICLO

4.0 Obxectivos xerais do 1º ciclo de Lingua castelá e Literatura

O ensino da lingua castelá e da literatura nesta etapa terá como finalidade o desenvolvemento das seguintes capacidades:

1. Comprender discursos orais e escritos nos diversos contextos da actividade social e cultural.
2. Utilizar a lingua para expresarse de forma coherente e adecuada nos diversos contextos da actividade social e cultural, para tomar conciencia dos propios sentimentos e ideas e para controlar a propia conduta.
3. Coñecer a realidade plurilingüe de España e as variedades do castelán e valorar esta diversidade como unha riqueza cultural.
4. Utilizar a lingua oral na actividade social e cultural de forma adecuada ás distintas situacións e funcións, adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
5. Empregar as diversas clases de escritos mediante os que se produce a comunicación coas institucións públicas, privadas e da vida laboral.
6. Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar para buscar, seleccionar e procesar información e para redactar textos propios do ámbito académico.
7. Utilizar con progresiva autonomía e espírito crítico os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información para obter, interpretar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.
8. Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo e consolidar hábitos lectores.
9. Comprender textos literarios utilizando coñecementos básicos sobre as convencións de cada xénero, os temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.
10. Aproximarse ao coñecemento de mostras relevantes do patrimonio literario e valoralo como un modo de simbolizar a experiencia individual e colectiva en diferentes contextos histórico-culturais.
11. Aplicar con certa autonomía os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para comprender textos orais e escritos e para escribir e falar con adecuación, coherencia, cohesión e corrección.
12. Analizar os diferentes usos sociais das linguas para evitar os estereotipos lingüísticos que supoñen xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

4.1. Primeiro curso de E.S.O.: Lingua castelá e Literatura

4.1.1. Contidos

Bloque 1. escoitar, falar, conversar

- Comprensión de noticias de actualidade próximas ós intereses do alumnado procedentes dos medios de comunicación.
- Exposición de informacións de actualidade tomadas dos medios de comunicación.
- Narración oral, a partir dun guión preparado previamente, de feitos relacionados coa experiencia, presentada de forma secuenciada e con claridade, incluíndo descrições sinxelas e incluíndo ideas e valoracións en relación co exposto, coa axuda de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Comprensión de textos orais empregados no ámbito académico atendendo especialmente a presentación de tarefas e de instrucións para a súa realización, a breves exposicións orais e á obtención de informacións de documentais tomados dos medios de comunicación.
- Participación activa en situacións de comunicación propias do ámbito académico, especialmente na petición de aclaracións ante unha instrución, en propostas sobre o xeito de organizar as tarefas, na descripción de secuencias sinxelas de actividades realizadas, no intercambio de opinións e na exposición de conclusións.
- Participación activa en traballos en grupo cooperando e respectando ó resto dos seus compoñentes.
- Emprego da lingua para tomar conciencia dos coñecementos, das ideas e dos sentimentos propios e para regular a propia conducta.

Bloque 2. Ler e escribir

Comprensión de textos escritos

- Comprensión de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos á experiencia do alumnado, como instrucións de uso e normas.

- Comprensión de textos dos medios de comunicación, atendendo á estrutura do xornal (seccións e xéneros) e ós elementos para textuais, con especial atención ás noticias relacionadas coa vida cotiá e coa información de feitos.
- Comprensión de textos do ámbito académico, atendendo especialmente ós de carácter expositivo e explicativo; ás instrucións para realizar tarefas; á consulta, en diversos soportes, de dicionarios, de glosarios e de outras fontes de información, como enciclopedias e webs educativas.
- Utilización dirixida da biblioteca do Centro e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información e de modelos para a composición escrita.
- Reflexión crítica con respecto á información dispoñible ante as mensaxes que supoñan calquera tipo de discriminación.

Composición de textos escritos

- Composición de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos á experiencia do alumnado, como cartas e notas.
- Composición de textos propios dos medios de comunicación, especialmente noticias, destinados a un soporte impreso ou dixital.
- Composición, en soporte papel ou dixital, de textos propios do ámbito académico, especialmente resumos, esquemas xerárquicos, mapas conceptuais, exposicións sinxelas, glosarios e conclusións sobre tarefas e aprendizaxes efectuados.
- Emprego da composición escrita como fonte de información e de aprendizaxe, como forma de comunicar experiencias, ideas, opinións e coñecementos propios e como forma de regular a conduta.
- Dominio das normas de presentación dos textos escritos tanto en soporte papel como dixital, con respecto ás normas gramaticais, ortográficas e tipográficas.

Bloque 3. Educación literaria

- Lectura de varias obras adecuadas á idade.
- Recitado de poemas, recoñecendo os elementos básicos do ritmo, a versificación e as figuras semánticas máis relevantes.
- Lectura de relatos breves, incluíndo mitos e lendas de diferentes culturas, recoñecendo os aspectos formais do texto teatral.
- Lectura dramatizada de obras teatrais breves ou de fragmentos recoñecendo os aspectos formais do texto teatral.

- Diferenciación dos grandes xéneros literarios a través das lecturas comentadas.
- Composición de textos de intención literaria empregando algunha das aprendizaxes adquiridas nas lecturas dirixidas.
- Emprego dirixido da biblioteca do Centro e de bibliotecas virtuais.
- Desenvolvemento da autonomía lectora e do aprecio pola literatura como fonte de pracer e de coñecemento do mundo.

Bloque 4. Coñecemento da lingua

- Observación de diferencias relevantes, contextuais e formais, entre comunicación oral e escrita e entre os usos coloquiais e formais, especialmente os propios do ámbito escolar.
- Coñecemento xeral da diversidade lingüística e da distribución xeográfica das linguas de España, valorándoa como fonte de enriquecemento persoal e colectivo.
- Coñecemento das modalidades da oración e dos modos do verbo como formas de expresar as intencións dos falantes.
- Identificación e uso das formas lingüísticas da deixis persoal (pronomes persoais, posesivos e terminacións verbais) en textos orais e escritos como cartas e normas.
- Identificación e uso reflexivo dalgúns conectores textuais, con especial atención ós temporais, explicativos e de orde e dalgúns mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (pronomes persoais, posesivos e demostrativos) como léxicos (repeticións, sinónimos e elipses).
- Recoñecemento e uso coherente das formas verbais nos textos, con especial atención ós tempos de pretérito na narración.
- Recoñecemento do funcionamento sintáctico de verbos de uso frecuente a partir do seu significado, identificando o suxeito e os complementos do verbo, constatando a existencia de complementos necesarios ou argumentais fronte ós non necesarios ou circunstanciais; comprensión dunha terminoloxía sintáctica básica: oración; suxeito e predicado; predicado nominal e predicado verbal.
- Uso de procedementos para compoñer os enunciados cun estilo cohesionado, especialmente a inserción na oración de expresións con valor explicativo, como a aposición, o adxectivo e a oración de relativo.

- Distinción entre palabras flexivas e non flexivas e recoñecemento das distintas categorías gramaticais e dos mecanismos de formación de palabras (composición e derivación).
- Interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios escolares e outras obras de consulta, especialmente sobre clases de palabras, relacións semánticas de léxico (sinonimia, antonimia...) e normativa.
- Iniciación ó uso de dicionarios e de correctores ortográficos dos procesadores de textos.
- Coñecemento e uso reflexivo das normas ortográficas.

4.1.2. Programación de aula

UNIDADE 1:

A comunicación. A linguaxe e a súa organización

OBXECTIVOS

Comunicación

- Coñecer os principais elementos do proceso de comunicación.
- Comprender os conceptos de signo, código e linguaxe.
- Identificar os trazos distintivos da comunicación oral e a comunicación escrita.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de lingua.
- Identificar as unidades da lingua.
- Segmentar palabras en sílabas.
- Recoñecer ditongos, tritongos e hiatos.
- Clasificar palabras segundo a súa acentuación.
- Transcribir axeitadamente os sons K, Z e R forte.

CONTIDOS

Conceptos

- A comunicación e os seus elementos.
- Signo, código e linguaxe.
- Comunicación oral e comunicación escrita.
- A lingua: concepto e organización.

- As unidades da lingua: sons, sílabas, palabras, enunciados.
- A sílaba: ditongos, tritongos e hiatos.
- O acento: palabras agudas, chairas e esdrúxulas.
- Os sons K, Z e R forte.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Análise dos elementos propios dunha situación comunicativa.
- Caracterización da comunicación escrita e da comunicación oral.
- Elaboración e descodificación dun código.
- Segmentación de enunciados nas palabras que os compoñen.
- Segmentación de palabras en sílabas.
- Identificación de ditongos, tritongos e hiatos.
- Diferenciación entre sílaba tónica e sílaba átona.
- Identificación de palabras agudas, chairas e esdrúxulas.
- Aplicación das regras ortográficas dos sons K, Z e R forte.

Actitudes

- Valoración da lingua como medio de comunicación.
- Interese por outros códigos e formas de comunicación.
- Valoración positiva da diversidade lingüística.
- Interese por expresarse correctamente de forma oral e escrita

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia fonolóxica

- Segmentar palabras en sílabas.
- Identificar ditongos, tritongos e hiatos.
- Identificar a sílaba tónica.
- **Competencia gramatical**
- Recoñecer os niveis da lingua.
- Coñecer o papel do código na comunicación.
- Coñecer e empregar palabras e expresións do campo da comunicación.
- **Competencia ortográfica**
- Transcribir correctamente os sons K, Z e R forte.

B. Competencia sociolingüística

- Adecuar a forma da mensaxe á intención comunicativa e aos destinatarios.
- Respetar as normas da interacción comunicativa.

C. Competencia pragmática

Competencia discursiva

- Coñecer os trazos básicos da comunicación oral e a comunicación escrita.
- Recoñecer os actores dun acto de comunicación (emisor e receptor).

Competencia funcional

- Elaborar textos narrativos inspirados en lecturas modelo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar os elementos dunha situación comunicativa concreta.
- Recoñecer as distintas unidades da lingua.
- Segmentar axeitadamente unha palabra en sílabas.
- Diferenciar ditongos, tritongos e hiatos.
- Identificar a sílaba tónica dunha palabra.
- Clasificar as palabras segundo a súa acentuación.
- Transcribir correctamente os sons K, Z e R forte.

Estes criterios de avaliación traballaranse por medio de actividades prácticas.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 2:

Tipos de textos. A palabra. Clases e constituíntes

OBXECTIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de texto.
- Identificar as principais formas do discurso.
- Diferenciar tipos de textos segundo a forma de discurso predominante e segundo a intención do emisor.
- Escribir unha presentación.

Estudo da lingua:

- Diferenciar clases de palabras.
- Recoñecer os constituíntes das palabras.
- Coñecer os métodos de formación de palabras.
- Transcribir axeitadamente os sons G, J, I e o son N ante b e páx.

CONTIDOS

Conceptos:

- O texto.
- Formas do discurso.
- Clases de textos segundo as súas formas discursivas e segundo a intención comunicativa.
- A palabra e as súas clases.
- Constituíntes das palabras.
- Procedementos de formación de novas palabras.
- As familias de palabras.
- Os sons G, J, I e o son N ante b e páx.

Procedementos, destrezas e habilidades:

- Clasificación de textos segundo a forma de discurso predominante.
- Recoñecemento de diferentes tipos de textos segundo a súa finalidade.
- Elaboración dun texto expositivo-descriptivo.
- Clasificación de palabras segundo o seu significado, forma e función.
- Distinción de palabras variables e invariables.
- División de palabras nos seus constituíntes.
- Aplicación das regras ortográficas dos sons G, J, I e o son N ante b e páx.

Actitudes:

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.
- Interese pola correcta expresión oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Distinguir as principais clases de palabras.
- Diferenciar os constituíntes da palabra.
- Recoñecer e aplicar os principais procedementos de formación de palabras.
- Asociar palabras pertencentes a unha mesma familia.

-Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións relacionadas cos seres humanos e as súas calidades.

- Competencia ortográfica

- Transcribir correctamente os sons G, J, I e o son N ante b e p.

B. Competencia sociolingüística

- Adecuar a forma do discurso á intención comunicativa.

C. Competencia pragmática

Competencia discursiva

- Recoñecer clases de textos segundo a forma do discurso dominante.
- Diferenciar textos segundo a súa finalidade.

Competencia funcional

- Presentarse un mesmo.

D. Competencia estratéxica

- Identificar os valores connotativos das palabras como medio de crear impresións

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Identificar tipos de textos segundo a súa natureza.

Clasificar textos segundo a intención do emisor.

Elaborar unha presentación por escrito.

Recoñecer as diferentes clases de palabras.

Distinguir palabras variables e invariables.

Identificar os constituíntes das palabras.

Recoñecer e aplicar os principais procedementos de formación de palabras.

Transcribir **correctamente** os sons G, J, I e o son N ante b e p.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 3

A narración. O significado das palabras

OBXECTIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de narración.
- Coñecer os elementos propios da narración.
- Identificar o punto de vista do narrador.
- Ordenar a secuencia de accións nunha narración.
- Diferenciar o estilo directo e o estilo indirecto.
- Analizar os principais trazos da linguaxe narrativa.
- Escribir un texto narrativo.

Estudo da lingua

- Entender o concepto de significado.
- Diferenciar significado léxico e significado gramatical.
- Distinguir palabras monosémicas e polisémicas.
- Identificar casos de sinonimia e antonimia.
- Agrupar palabras en campos semánticos e en campos léxicos.
- Usar correctamente as maiúsculas.

CONTIDOS

Conceptos

- A narración e os seus elementos: narrador, acción e personaxes.
- Linguaxe narrativa: narrador, tempo da acción e estilos directo e indirecto.
- O significado e a súa natureza: significado léxico e significado gramatical.
- Palabras monosémicas e palabras polisémicas.
- Relacións semánticas: antonimia e sinonimia.
- Agrupacións semánticas: campos semánticos e campos léxicos.
- Uso da maiúscula inicial.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación de textos narrativos.
- Recoñecemento do punto de vista do narrador nun texto.
- Secuenciación das accións dun texto narrativo.
- Clasificación dos personaxes segundo a súa función e importancia.
- Diferenciación do estilo directo e indirecto nunha narración.

- Composición dun texto narrativo.
- Distinción do significado léxico e o significado gramatical.
- Identificación de sinónimos e antónimos.
- Formación de campos semánticos e léxicos.
- Emprego correcto da maiúscula inicial.

Actitudes

- Valoración da lectura como fonte de información e pracer.
- Interese pola ampliación de vocabulario e a selección léxica segundo o contexto ou a situación comunicativa.
- Interese pola correcta expresión oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

- Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical

- Diferenciar os significados léxico e gramatical das palabras.
- Coñecer a diferenza entre palabras monosémicas e polisémicas.
- Recoñecer palabras sinónimas e antónimas.
- Diferenciar entre campo semántico e campo léxico.

Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións relacionadas coas calidades.

Competencia ortográfica

- Empregar correctamente as maiúsculas.

B. Competencia sociolingüística:

- Recoñecer a influencia do status social na comunicación.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Coñecer os elementos da narración.
- Recoñecer e explicar a estrutura típica dun texto narrativo.
- Recoñecer e utilizar marcadores temporais.
- Identificar os trazos característicos da linguaxe narrativa.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar o tipo de narrador nun texto concreto.

- Ordenar as accións que compoñen unha narración.
- Clasificar os personaxes dun texto narrativo en protagonista, antagonista e secundarios.
- Recoñecer o uso dos estilos directo e indirecto nun texto.
- Redactar un breve texto narrativo.
- Explicar a diferenza entre o significado léxico e o significado gramatical.
- Identificar casos de polisemia.
- Escribir sinónimos e antónimos de diversas palabras.
- Formar campos semánticos e léxicos a partir dunha palabra.
- Usar correctamente as maiúsculas.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 4:

Tipos de textos narrativos. O enunciado

OBXECTIVOS

Comunicación

- Clasificar os textos narrativos atendendo ao ámbito no que se producen.
- Comprender os conceptos de narración literaria, histórica e xornalística.
- Identificar as principais formas de cada unha destes tipos de narración.
- Analizar os trazos máis sobresaíntes dos diferentes tipos de textos narrativos.
- Escribir un texto narrativo.

Estudo da lingua

- Recoñecer enunciados.
- Diferenciar oracións e frases.
- Comprender o concepto de sintagma.
- Dividir un enunciado en sintagmas.
- Recoñecer os núcleos de sintagmas nominais e verbais.
- Identificar o suxeito e o predicado en oracións simples.
- Dividir correctamente palabras a final de liña.

CONTIDOS

Conceptos

- Os tipos de textos narrativos.
- A narración literaria e as súas formas: o conto e a novela.
- A narración histórica e as súas formas: a crónica, a biografía e o diario.
- A narración xornalística.
- O enunciado e as súas clases: frase e oración.
- O sintagma e as súas clases: sintagma nominal e sintagma verbal.
- O suxeito e o predicado.
- A partición de palabras a final de liña.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación do tipo textual dun escrito narrativo.
- Análise dos principais elementos de distintas narracións.
- Composición dun texto narrativo en primeira persoa.
- Recoñecemento de enunciados nun texto e distinción de oracións e frases.
- Identificación de sintagmas nominais e verbais, e dos seus respectivos núcleos.
- Recoñecemento do suxeito e do predicado en oracións simples.
- Partición de palabras a final de liña.

Actitudes

- Valoración da lectura como fonte de información e pracer.
- Participación activa na presentación de traballos de creación propia.
- Interese pola correcta expresión oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia fonolóxica

- Dividir palabras en sílabas.

- Competencia gramatical

- Recoñecer os enunciados e os seus tipos: oración e frase.
- Coñecer o concepto de sintagma e identificar sintagmas nominais e verbais.
- Usar o mecanismo da concordancia para identificar o suxeito e o predicado.

- Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións do ámbito dos sentimentos.

- Competencia ortográfica

- Realizar correctamente a partición de palabras en sílabas a final de liña.

B. Competencia sociolingüística

- Adecuar o texto á intención da mensaxe.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Distinguir os tipos de textos narrativos.
- Aplicar a cada tipo de texto a estrutura narrativa que o define.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar a clase dun texto narrativo.
- Recoñecer os principais subxéneros narrativos e as súas características.
- Recoñecer os enunciados dun texto.
- Diferenciar os enunciados e os seus tipos: oracións e frases.
- Recoñecer sintagmas nominais e verbais, e os seus núcleos.
- Identificar o suxeito e o predicado de oracións simples.
- Empregar a concordancia en oracións.
- Dividir correctamente palabras a final de liña.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 5:

A descrición. O verbo (raíz e desinencias)

OBXECTIVOS

Comunicación

- Recoñecer textos descritivos.
- Diferenciar, segundo o punto de vista, clases de descrições.
- Identificar a orde seguida nunha descrición.
- Caracterizar a linguaxe dun texto descritivo.
- Escribir unha descrición.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de verbo.
- Identificar os constituíntes da forma verbal: a raíz e as desinencias.

- Comprender as nocións gramaticais que expresan as desinencias verbais.
- Usar correctamente a grafía b.

CONTIDOS

Conceptos

- A descrición.
- Descrición subxectiva e descrición obxectiva.
- Trazos formais dos textos descritivos.
- O retrato.
- O verbo: raíz e desinencias.
- Número, tempo, persoa e modo do verbo.
- Formas verbais non persoais.
- O son B. A grafía b.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Recoñecemento de textos descritivos.
- Diferenciación de descricións obxectivas e subxectivas.
- Análise da orde seguida nunha descrición.
- Comentario dos principais trazos lingüísticos e estilísticos dun texto descritivo.
- Composición dun retrato.
- Recoñecemento de formas verbais persoais e non persoais.
- Identificación da raíz e as desinencias en formas verbais.
- Recoñecemento do número, a persoa, o tempo e o modo das formas verbais.
- Uso correcto da grafía b.

Actitudes

- Valoración da lectura como fonte de información e pracer.
- Interese pola produción de textos axeitados e coherentes como medio de expresión.
- Actitude positiva cara ao estudo dos mecanismos e recursos propios da lingua.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Identificar a raíz e as desinencias das formas verbais.

- Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo.
- Recoñecer a información das desinencias: persoa, número, tempo e modo.

Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións do campo das crenzas.

- **Competencia ortográfica**

- Empregar correctamente a grafía b para transcribir o son B.

B. Competencia sociolingüística

- Recoñecer a posición do autor fronte ao seu escrito.
- Construír un texto acorde co punto de vista adoptado.

C. Competencia pragmática

Competencia discursiva

- Coñecer as características fundamentais da descrición.

- Competencia funcional

- Describir un personaxe de forma subxectiva.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Recoñecer textos descritivos.
- Identificar a orde seguida nunha descrición.
- Comentar os principais trazos lingüísticos dun texto descritivo.
- Identificar formas verbais persoais e non persoais.
- Diferenciar a raíz e as desinencias nunha forma verbal.
- Recoñecer o número, a persoa, o tempo e o modo dunha forma verbal.
- Usar correctamente a grafía b para transcribir o son B.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 6:

O diálogo e as súas formas. A conxugación verbal

OBXECTIVOS

Comunicación

- Coñecer o diálogo e as súas características.
- Identificar o estilo directo e o estilo indirecto nun texto.
- Diferenciar os tipos de diálogos.
- Redactar unha entrevista.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de conxugación verbal.
- Distinguir tempos simples e tempos compostos.
- Diferenciar tempos perfectos e tempos imperfectos.
- Identificar verbos regulares, irregulares e defectivos.
- Usar axeitadamente a grafía v.

CONTIDOS

Conceptos

- O diálogo.
- Estilo directo e estilo indirecto.
- O diálogo espontáneo: a conversación.
- Diálogos planificados: o debate e a entrevista.
- A conxugación verbal.
- Os tempos verbais.
- Verbos regulares, irregulares e defectivos.

O son B. A grafía v.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación do diálogo e as súas formas.
- Comparación de diálogos espontáneos e planificados e análise da súa estrutura.
- Redacción dunha entrevista.
- Clasificación de formas verbais segundo o tempo e a conxugación.
- Distinción entre tempos simples e compostos e entre tempos perfectos e imperfectos.
- Recoñecemento de verbos regulares, irregulares e defectivos.
- Emprego correcto da grafía v.

Actitudes

- Valoración da lectura como fonte de información e pracer.
- Participación activa en intercambios de comunicación de natureza oral, como debates e entrevistas guiados.
- Actitude positiva cara ao estudo dos mecanismos e recursos propios da lingua.
- Interese por expresarse correctamente de xeito oral e escrito.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Coñecer as tres conxugacións verbais.
- Diferenciar os tempos verbais simples e compostos.
- Diferenciar tempos verbais perfectos e imperfectos.
- Recoñecer os verbos irregulares.
- Recoñecer os verbos defectivos.

- Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións do campo dos sentidos.

Competencia ortográfica

- Empregar correctamente a grafía v.

B. Competencia sociolingüística

- Adoptar o rexistro lingüístico e o tempo axeitado á situación.
- Tratar con deferencia ao interlocutor.

C. Competencia pragmática

Competencia discursiva

- Coñecer os trazos básicos da conversación.
- Reproducir o discurso en estilo directo e en estilo indirecto

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar textos dialogados.
- Diferenciar as clases de diálogos.
- Recoñecer a conxugación á que pertence un verbo.
Analizar morfoloxicamente formas verbais.
- Diferenciar verbos regulares, irregulares e defectivos.
- Usar correctamente a grafía v.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 7:

A literatura e as súas formas. Uso dos tempos verbais

OBXECTIVOS

Literatura

- Comprender o concepto de literatura, as súas características e as súas finalidades.
- Coñecer os distintos tipos de literatura segundo a súa forma, orixe e transmisión.
- Escribir un conto.
- Estudo da lingua
- Coñecer e diferenciar os usos dos tempos verbais do indicativo, do subxuntivo e do imperativo.
- Utilizar correctamente a grafía h.

CONTIDOS

Conceptos

- A literatura: os seus trazos e finalidades.
- Literatura oral e literatura escrita.
- Literatura popular e literatura culta.
- Prosa e verso.
- Uso e significado dos tempos verbais.
- A grafía h.
- Procedementos, destrezas e habilidades
- Diferenciación de textos literarios e textos non literarios.
- Identificación dos trazos propios dun texto literario.
- Distinción de prosa e verso.
- Redacción dun conto.
- Recoñecemento e uso axeitado das formas de presente e de pretérito de indicativo.
- Formación de oracións con formas verbais en subxuntivo.
- Uso axeitado do imperativo.

Emprego correcto da grafía h.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Participación activa nos intercambios de comunicación.
- Curiosidade cara ao estudo dos mecanismos e recursos propios da lingua.
- Interese pola adquisición de novo vocabulario como medio para mellorar a expresión oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Diferenciar os tempos verbais.
- Identificar os significados das formas verbais.
- Coñecer os distintos usos das formas verbais.

Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións do campo do vestido.

- Competencia ortográfica

- Empregar correctamente a grafía h.

B. Competencia sociolingüística

- Coñecer o valor comunicativo de certas formas verbais (cortesía, orde...).

C. Competencia estratéxica

- Distinguir o real do ficticio e o obxectivo do subxectivo, a través da expresión lingüística.

2. Competencia meta cognitiva

- Avaliar os escritos de creación propia con criterios obxectivos.

3. Competencia existencial

- Recoñecer os problemas derivados da vaidade e o afán de aparentar.

4. Competencia literaria

- Identificar o literario a partir de criterios formais e de contido.
- Valorar as diversas finalidades da literatura.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar textos literarios e clasificalos segundo a súa forma.
- Interpretar textos literarios.
- Explicar o significado dun tempo verbal nun texto concreto.
- Identificar os significados básicos dos distintos modos verbais.
- Empregar axeitadamente os tempos verbais.
- Usar correctamente a grafía h.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 8:

A linguaxe literaria. O adverbio

OBXECTIVOS

Literatura

- Comprender o concepto de linguaxe literaria.
- Coñecer e identificar os principais recursos estilísticos.
- Distinguir e analizar recursos fónicos, gramaticais e semánticos nun texto literario.

Estudo da lingua

- Identificar os adverbios e a súa función nun enunciado.
- Clasificar adverbios segundo o seu significado.
- Recoñecer locucións adverbiais.
- Empregar correctamente o til.

CONTIDOS

Conceptos

- A linguaxe literaria.
- Os recursos estilísticos e as súas clases.
- Principais recursos fónicos: aliteración.
- Principais recursos gramaticais: elipse, epíteto, anáfora, paralelismo e hipérbato.
- Principais recursos semánticos: antítese, paradoxo, símil, metáfora e ironía.
- O adverbio: concepto e función.
- Clases de adverbios.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación dos principais recursos estilísticos presentes nun texto.
- Análise e interpretación de recursos fónicos, gramaticais e semánticos.
- Creación dun texto propio empregando recursos estilísticos.
- Recoñecemento de adverbios.
- Clasificación dos adverbios segundo o seu significado.
- Aplicación correcta dos principios xerais de acentuación.

Actitudes

- Valoración da literatura como fonte de información e pracer.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Curiosidade cara ao estudo dos mecanismos e recursos propios da lingua.
- Interese pola adquisición de novo vocabulario como medio para mellorar a expresión oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia fonolóxica

- Identificar a sílaba tónica dunha palabra.
- Acentuar correctamente.

Competencia gramatical

- Recoñecer os adverbios e as circunstancias que expresan.
- Expresar circunstancias mediante o uso de adverbios.

- Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións relacionadas coa vivenda.

- Competencia ortográfica

- Aplicar correctamente as regras de acentuación.

B. Competencia sociolingüística

- Identificar o emisor, o destinatario e a intención dos textos literarios.

C. Competencia estratéxica

- Comparar textos de distinta natureza.

2. Competencia meta cognitiva

- Analizar o proceso de creación dos recursos literarios.
- Explicar a función dos recursos literarios.

3. Competencia existencial

- Reflexionar sobre os fenómenos ultra naturais.

4. Competencia literaria

- Diferenciar distintos recursos estilísticos e as súas finalidades.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Recoñecer a linguaxe literaria.

- Recoñecer e interpretar os principais recursos estilísticos nun texto literario.
- Identificar adverbios e locucións adverbiais, e analizar a súa función.
- Clasificar os adverbios e as locucións adverbiais segundo o seu significado.
- Aplicar correctamente as normas xerais de acentuación.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 9:

Os xéneros literarios. O substantivo e as súas clases .O artigo

OBXECTIVOS

Literatura

- Coñecer os principais xéneros e subxéneros literarios.
- Clasificar textos segundo o seu xénero.
- Identificar os trazos fundamentais de cada xénero literario.
- Estudo da lingua
- Comprender o concepto de substantivo.
- Recoñecer as clases de substantivos.
- Coñecer os morfemas flexivos propios do substantivo.
- Identificar o artigo e coñecer a súa función.
- Empregar os signos que limitan enunciados.

CONTIDOS

Conceptos

- Os xéneros literarios e a súa clasificación.
- O xénero lírico, o xénero épico e o xénero dramático: definición e características.
- Principais subxéneros literarios.
- O substantivo.
- Clases de substantivos.
- O xénero e o número dos substantivos.
- O artigo.
- O punto, os puntos suspensivos e os signos de consulta e exclamación.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Recoñecemento do xénero literario ao que pertence un texto.
- Análise dos trazos característicos de cada xénero literario.
- Composición dun texto narrativo.
- Identificación e clasificación do substantivo.
- Análise do xénero e o número dun substantivo.
- Recoñecemento do artigo e análise da súa función.
- Uso correcto dos signos de peche de enunciado.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de diversión e información.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Interese pola adquisición de novo vocabulario como medio para mellorar a expresión oral e escrita.
- Curiosidade cara ao estudo dos mecanismos e recursos propios da lingua.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Identificar os substantivos e as súas clases.
- Recoñecer o xénero e o número dos substantivos.
- Recoñecer os artigos e a súa función.
- **Competencia léxico-semántica**
- Coñecer as palabras e expresións relacionadas coa alimentación.
- **Competencia ortográfica**
- Aplicar correctamente os signos de puntuación que limitan enunciados: punto, peche de consulta e de exclamación e puntos suspensivos.

B. Competencia sociolingüística

- Ser sensible ante as implicacións lingüísticas e sociais do uso do xénero gramatical.

C. Competencia estratéxica

- Inferir os trazos de personalidade dos personaxes a través das súas accións.
- Manter un punto de vista.

2. Competencia meta cognitiva

- Estruturar coherentemente unha trama.

3. Competencia existencial

- Comprender os sentimentos dos demais en situacións de privación ou pobreza.

4. Competencia literaria

- Recoñecer os principais xéneros literarios.
- Diferenciar a estrutura literaria e os trazos principais de cada xénero.
- Facer versións de contos clásicos modernizándoos ou parodiándoos.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Clasificar un texto segundo o seu xénero literario: lírico, épico ou dramático.
- Distinguir os principais subxéneros líricos, épicos e dramáticos.
- Recoñecer e clasificar os substantivos dun texto.
- Analizar o xénero e o número dun substantivo.
- Identificar os artigos e explicar a súa función.
- Recoñecer o xénero e número dos artigos.
- Usar correctamente os signos de puntuación de peche de enunciado.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 10:

A poesía popular. O adxectivo cualificativo

OBXECTIVOS

Literatura

- Interpretar e recoñecer poemas populares.
- Coñecer as características xerais da poesía popular.
- Coñecer as principais formas da poesía popular.
- Diferenciar romances e cancións.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de adxectivo.
- Identificar adxectivos cualificativos.
- Analizar a forma e función dos adxectivos cualificativos.
- Usar correctamente a coma.

CONTIDOS

Conceptos

- A poesía popular e a poesía tradicional.
- A canción e o romance.
- O adxectivo e as súas clases.
- O adxectivo cualificativo.
- Forma e posición dos adxectivos cualificativos.
- O grao do adxectivo.
- A substantivación do adxectivo.
- A coma.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Lectura e interpretación de poemas populares e tradicionais.
- Clasificación de cancións tradicionais segundo o seu tema.
- Identificación dos recursos literarios propios do romance.
- Composición dunha canción de xogo.
- Recoñecemento de adxectivos cualificativos en enunciados.
- Clasificación de adxectivos segundo a súa forma e a súa posición.
- Gradación de adxectivos.
- Emprego correcto da coma.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e de pracer.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Participación activa nos intercambios de comunicación.
- Curiosidade cara ao estudo dos mecanismos e recursos propios da lingua.
- Interese pola adquisición de novo vocabulario como medio para mellorar a expresión oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Distinguir os adxectivos cualificativos e determinativos.
- Percibir as diferenzas de significado que se derivan da posición do adxectivo.

- Recoñecer e aplicar os mecanismos de gradación de adxectivos.
- **Competencia léxico-semántica**
- Coñecer e empregar palabras e expresións relacionadas coa saúde.
- **Competencia ortográfica**
- Empregar correctamente a coma.

B. Competencia sociolingüística

- Adecuar a forma do discurso á intención e aos destinatarios.

C. Competencia estratéxica

- Contrastar textos atendendo ao contido.

2. Competencia meta cognitiva

- Planificar as producións propias.
- Empregar a repetición como axuda para memorizar un poema.

3. Competencia existencial

- Apreciar a poesía popular como manifestación cultural dun pobo.

4. Competencia literaria

- Recoñecer os trazos e formas da poesía tradicional.
- Interpretar un texto lírico.

Aprender a aprender

Desenvolver un traballo en grupo distribuíndo as diversas tarefas implicadas nel.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar os trazos fundamentais da poesía popular nun texto.
- Distinguir cancións tradicionais e romances.
- Coñecer a diferenza entre poesía popular e poesía tradicional.
- Interpretar correctamente unha poesía popular.
- Recoñecer adxectivos nun texto.
- Diferenciar adxectivos determinativos e adxectivos cualificativos.
- Analizar correctamente a clase e o grao dun adxectivo.
- Identificar adxectivos substantivados.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 11:

As narracións populares. Os adxectivos determinativos

OBXECTIVOS

Literatura

- Coñecer os trazos propios das narracións populares.
- Diferenciar o conto popular, a lenda e o mito.
- Identificar os tipos de contos populares.
- Interpretar e analizar lendas e mitos.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de determinativo.
- Identificar a función dos adxectivos determinativos.
- Coñecer as formas das distintas clases de adxectivos determinativos.
- Usar correctamente os dous puntos.

CONTIDOS

Conceptos

- A narración popular.
- O conto, a lenda e o mito.
- Os determinativos: características e funcións.
- Clases de determinativos.
- Os dous puntos.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Interpretación de narracións populares.
- Clasificación de contos populares segundo o seu argumento e os seus personaxes.
- Análise dos trazos diferenciadores da lenda e o mito.
- Redacción dunha lenda a partir dun elemento real.
- Recoñecemento dos adxectivos determinativos.
- Análise da forma e función dos determinativos.
- Clasificación dos determinativos.
- Emprego dos dous puntos segundo as normas para a súa correcta utilización.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese pola creación de textos literarios propios.

- Interese pola adquisición de novo vocabulario como medio para mellorar a expresión oral e escrita.
- Curiosidade polo estudo dos mecanismos e recursos propios da lingua.
- Interese por expresarse correctamente de forma oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical

- Recoñecer e utilizar correctamente os distintos tipos de adxectivos determinativos: posesivos, demostrativos, indefinidos, numerais, interrogativos e exclamativos.
- Identificar as funcións dos adxectivos determinativos.

- Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións relacionadas coa memoria.

- Competencia ortográfica

- Empregar correctamente os dous puntos para marcar unha pausa interna.

B. Competencia sociolingüística

- Recoñecer trazos da linguaxe popular nas narracións tradicionais.

C. Competencia discursiva

- Recoñecer a estrutura do conto popular.

D. Competencia estratéxica

- Elaborar o guión dunha lenda.

2. Competencia meta cognitiva

- Planificar a escritura dun texto.
- Buscar información.

3. Competencia existencial

- Apreciar as lendas e os mitos como manifestación da tradición cultural.

4. Competencia literaria

- Coñecer os principais trazos do conto, a lenda e o mito.
- Elaborar un relato de terror.
- Recoñecer e empregar fórmulas propias da literatura popular.

Competencia cultural e artística

Investigar sobre personaxes mitolóxicos representados en obras de arte.

Competencia social e cidadá

Identificar narracións populares pertencentes ao ámbito máis próximo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Diferenciar narracións cultas e populares.
- Interpretar e analizar textos narrativos populares.
- Recoñecer os trazos típicos das narracións populares.
- Identificar adxectivos determinativos.
- Clasificar correctamente os adxectivos determinativos.
- Analizar a función dos adxectivos determinativos.
- Usar correctamente os dous puntos.

DURACIÓN APROXIMADA PARA ESTA UNIDADE DIDÁCTICA:

aproximadamente 9 horas.

UNIDADE 12:

O teatro popular. Os pronomes

OBXECTIVOS

Literatura

- Coñecer os principais trazos do teatro popular.
- Identificar as orixes do teatro popular.
- Diferenciar os principais tipos de teatro popular e coñecer as súas características.
- Interpretar e analizar textos teatrais.
- Estudo da lingua
- Comprender o concepto de pronome.
- Identificar os pronomes persoais.
- Clasificar os pronomes non persoais segundo a súa forma e o seu significado.
- Usar correctamente o punto e coma.

CONTIDOS

Conceptos

- O teatro popular: orixes e características.
- Principais formas do teatro popular.
- Os pronomes.

- Clases de pronomes.
- O punto e coma.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Interpretación de textos teatrais.
- Recoñecemento de trazos propios do teatro popular nun texto.
- Diferenciación das principais formas do teatro popular.
- Composición e montaxe dunha peza de monicreque.
- Identificación dos pronomes.
- Clasificación dos pronomes.
- Distinción entre pronomes persoais tónicos e átonos.
- Substitución de substantivos polo pronome axeitado.
- Aplicación correcta das normas que regulan o uso do punto e coma.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información, aprendizaxe e pracer.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Participación activa na exposición oral de traballos de creación propios.
- Interese pola adquisición de novo vocabulario como medio para mellorar a expresión oral e escrita.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Recoñecer e utilizar correctamente os pronomes: persoais, posesivos, demostrativos, indefinidos, numerais, interrogativos e exclamativos.
- Diferenciar os pronomes persoais tónicos e os pronomes persoais átonos.

Competencia léxico-semántica

- Coñecer e empregar palabras e expresións relacionadas coa fantasía.

- Competencia ortográfica

- Empregar correctamente o punto e coma nas pausas internas.

B. Competencia sociolingüística

- Coñecer e aplicar as normas sociais que rexen o uso dos pronomes persoais.

C. Competencia discursiva

- Recoñecer a estrutura dun texto teatral.

D. Competencia estratéxica

- Prever as circunstancias da representación dun texto teatral.

2. Competencia existencial

- Apreciar o teatro popular como unha manifestación cultural de carácter lúdico.

3. Competencia literaria

- Recoñecer as principais características do teatro popular.
- Diferenciar as formas de teatro popular.
- Escribir unha breve obra de monicreque.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Interpretar textos pertencentes ao teatro popular.
- Recoñecer e diferenciar as principais formas teatrais populares.
- Analizar os trazos propios do teatro popular nun texto.
- Identificar pronomes.
- Recoñecer as formas e a función dos pronomes persoais.
- Clasificar axeitadamente as distintas clases de pronomes.
- Usar correctamente o punto e coma.

4.1.3. Temporalización dos contidos

Distribuiranse as unidades equilibradamente entre os tres trimestres. No primeiro trimestre dos temas 1 ao 4 inclusive, no segundo do 5 ao 8 e no terceiro do 9 ao 12 incluído.

4.1.4 Contidos mínimos esixibles

Os contidos mínimos serán:

a. Comprensión oral e escrita:

- Identificar a idea fundamental dun texto.
- Esquematizar o contido dun texto.
- Resumir o contido dun texto.
- Definir con precisión e claridade conceptos e termos adquiridos.
- Interpretar correctamente as preguntas dun cuestionario e contestar ó que se pregunta.

b. Expresión oral e escrita:

- Lectura fluída.
- Manifestarse oralmente con claridade, coherencia e corrección.
- Presentación correcta de textos escritos: letra lexible, marxes, limpeza e claridade.
- Corrección ortográfica e gramatical.

c. Nocións fundamentais de métrica, retórica e literatura.

d. Respecto polas normas sociais de convivencia escolar.

4.1.5. Competencias básicas en 1º de ESO.

Competencia en comunicación lingüística: esta é a de maior relevancia que se pode adquirir nesta materia, xa que todos os seus contidos están orientados á adquisición dos coñecementos, destrezas e actitudes propios das destrezas comunicativas (procedementos de uso e reflexión sobre o seu funcionamento), aspectos todos eles que se aplicarán para adquirir coñecementos noutras áreas.

Competencia artística e cultural: adquirese, fundamentalmente, cando se lle achega ó alumno a produción literaria, de xeito que coñeza os grandes temas que a literatura tratou ó longo do tempo como expoñentes das preocupacións que interesaron ó ser humano. Pero ademais, e no estudo do contexto no que se elaborou unha obra literaria, poderá coñecer outras manifestacións artísticas e culturais que darán todo o seu sentido, precisamente, á creación literaria.

Competencia en aprender a aprender: esta mostra como uns determinados contidos (lingüísticos neste caso, e para a mellora da capacidade comunicativa) serven para adquirir novos coñecementos de diferentes áreas, posto que no código lingüístico está a base do pensamento e do coñecemento, é dicir, a representación do mundo. Mentres o alumno aprende contidos dunha determinada materia está aprendendo, tamén, os propios da comunicación lingüística, pero en diferentes tipos de textos.

Tratamento da información e competencia dixital: nesta materia, a busca de información ten un papel relevante, polo que o alumno debe ser capaz de seleccionar aquela que lle proporcione uns coñecementos que, á súa vez, lle permitan a mellora das súas destrezas comunicativas. O uso de Internet convértese, como non podería ser de

outra forma, nun instrumento privilexiado, aínda que non único, para esa finalidade. Pero, ademais, outros soportes electrónicos (DVD, CD-ROM...) e os procesadores de texto serán aliados na mellora da capacidade comunicativa do alumno, sobre todo porque o animarán a mellorar en dúas das facetas nas que máis dificultades soe atopar: a de escribir e a de ler.

Competencia en autonomía e iniciativa persoal: o uso da lingua en contextos determinados non fai senón enfrontar ó alumno a diversas situacións nas que debe analizar e resolver problemas relacionados coas destrezas comunicativas, o que redonda na súa capacidade para actuar reflexiva e autonomamente.

Competencia social e cidadá: O uso da lingua como instrumento de comunicación axudará a que o alumno desenvolva a competencia social a cidadá, en canto que lle permitirá poñer en práctica habilidades sociais como a convivencia, o respecto, a tolerancia, etc., froito das súas relacións con outras persoas que non necesariamente han ter visións do mundo iguais á súa (interactuar socialmente). Se ben unha das finalidades desta materia é aprender lingua, tamén o é comprender e valorar as mensaxes que se transmiten a través do código lingüístico, e incluso apreciar ese código cando non é o propio dun (caso do estudo doutras linguas españolas ou estranxeiras). Desta forma, a lingua como sistema de comunicación pode facilitar que o alumno coñeza realidades distintas á do contexto social en que vive e favorecer, en consecuencia, unha visión aberta doutras realidades.

Competencia no coñecemento e interacción co mundo físico: na súa relación con esta materia, é a capacidade demostrada polo alumno de observar criticamente a realidade que o rodea e de valorar a especificidade do coñecemento científico en relación con outras formas de coñecemento.

4.1.6. Criterios de avaliación

- Comprender a idea xeral e a intención comunicativa en textos orais sinxelos dos ámbitos social e académico. Seguir instrucións pouco complexas para realizar tarefas de aprendizaxe.
- Comprender a idea xeral e a intención comunicativa en textos escritos sinxelos do ámbito social. Identificar a enunciación explícita do tema e as partes do texto, así como seguir instrucións sinxelas.

- Narrar, expor e resumir, en soporte papel ou dixital, cunha organización clara e un rexistro adecuado, aplicando a planificación e revisión de textos e respectando as normas gramaticais e ortográficas.
- Realizar narracións orais claras e ben estruturadas de experiencias vividas, con axuda de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación.
- Expor unha opinión persoal sobre a lectura dunha obra literaria adecuada á idade do alumnado; recoñecer os resgos globais do xénero e diferenciar de forma sinxela o contido literal e o sentido da obra, establecendo relacións coa súa experiencia.
- Identificar en distintos tipos de textos orais e escritos toda aquela representación ou expresión que denote algunha forma de discriminación social, racial, sexual, etcétera.
- Aplicar os coñecementos literarios na comprensión e valoración de fragmentos, atendendo ó xénero, ós temas e motivos da tradición, así como ós recursos rítmicos e semánticos básicos.
- Compoñer textos, en soporte papel ou dixital, tomando como modelo un texto literario lido e comentado na aula ou realizar algunha transformación sinxela neses textos.
- Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas de uso lingüístico para solucionar problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión dirixida dos textos propios deste curso.
- Coñecer unha terminoloxía lingüística baseada en actividades de reflexión sobre o uso.

4.1.7. Procedementos de avaliación

- Observación directa das actividades diarias realizadas na casa e na aula.
- Análise das producións dos alumnos: monografías, resumes, traballos de aplicación e síntese, textos escritos, producións orais...
- Chamadas directas do docente.
- Dúas probas por avaliación.
- Valoración do caderno de clase.
- Valoración da actitude.
- Comprobación de lectura do libro trimestral:

Primeiro trimestre: Joan Manuel Gisbert, *El secreto del hombre muerto*. Alfaguara.

Segundo trimestre: Norma Sturniola, *El tiempo en una maleta*. Edelvives.

Terceiro trimestre: Judith Kerr, *Cuando Hitler robó el conejo rosa*. Alfaguara.

A distribución da cualificación será:

- **50 % para os exames ou probas escritas.**

Cada avaliación faranse un mínimo de **dúas probas escritas** sobre os contidos traballados. No caso de que un alumno obteña unha nota **inferior ó 3.5** (sobre 10) non se poderá facer media co resto das probas e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Para aprobar os exames **a nota media dos mesmos deberá ser 5 ou superior**. No caso contrario, **se o alumno obtén menos de 5** (sobre 10), **tampouco se fará media co resto das notas** detalladas nos seguintes apartados e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Ós alumnos seralles especificado o valor numérico que se lle outorga a cada pregunta e a cada apartado de cada pregunta no momento de facer unha proba escrita. E, no proceso de corrección, marcarase no exame a puntuación que o profesor estime axeitada ó rendemento do alumno nesa pregunta ou apartado.

O exame será amosado a todos os alumnos, convenientemente corrixido e anotado, con eses valores numéricos visibles e intelixibles. Tamén se lles dará as pertinentes aclaracións a calquera dúbida que poidan ter sobre a corrección das súas probas.

Nas probas escritas valorarase tamén a corrección na expresión escrita, polo tanto penalizaranse os erros correspondentes aos principios fundamentais de coherencia, cohesión, adecuación e corrección (ortografía, presentación...) do seguinte modo:

-Para o 1º ciclo da ESO: cada falta ou cada catro tiles erróneas **descontarán 0,1 puntos** na nota final dos exames **ata un máximo de 3 puntos**.

- Para o 2º ciclo da ESO: cada falta ou cada catro tiles erróneas **descontarán 0,2 puntos** na nota final dos exames **ata un máximo de 3 puntos**.

Ó finalizar o curso (en xuño) farase un exame final ó que deberán presentarse todos aqueles alumnos que non acadasen os obxectivos mínimos en todas ou algunha das avaliacións. Este exame terá tres bloques de preguntas

correspondentes a cada avaliación parcial. **A nota final será a media das tres avaliacións que terá que ser igual ou superior a 5. Non se fará media con avaliacións por debaixo do 4.**

A copia nunha proba escrita por parte dun alumno considérase unha práctica fraudulenta e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos. Si o alumno reincide nesta práctica implicará o suspenso na avaliación.

- **50 %** para as **lecturas, actividades diarias** na aula e na casa co seu reflexo nun caderno de actividades perfectamente ordenado, limpo e completo; **chamadas directas do docente** (preguntas ó grupo, ó pequeno grupo ou ó alumno individualmente), tendo en conta os coñecementos teóricos ou práctico sobre comunicación, gramática, literatura... e **actitude**.

Lecturas:

O longo do curso faranse tres probas escritas relacionadas coas lecturas obrigatorias. **Os alumnos deberán obter unha nota de 5 ou superior en ditas lecturas para poder aprobar a avaliación.** No caso contrario levará unha nota **inferior a 5** no boletín.

No mes de xuño faranse as recuperacións relacionadas coas lecturas para os alumnos que non superasen algunha das probas.

Actividades e chamadas:

Os alumnos que non realicen as actividades diarias na aula e na casa ou non atendan ás chamadas directas do docente con preguntas referidas o temario traballado non poderán aprobar. Ademais, o docente revisará como mínimo dúas veces por trimestre o caderno de actividades do alumno, onde se recollan tódalas actividades e exercicios feitos na aula e na casa. É obrigatoria a súa presentación para aprobar cada avaliación.

A copia ou plaxio nun traballo académico (dun compañeiro, de Internet, de libros...) considérase un procedemento desleal e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos.

Actitude:

Os alumnos con actitude reiteradamente negativa non poderán aprobar.

A nota final de cada avaliación obterase coa suma dos puntos conseguidos en cada apartado, tendo en conta a necesidade de obter uns mínimos nos apartados correspondentes.

4.2. Segundo curso de E.S.O.: Lingua castelá e Literatura

4.2.1. Contidos

Bloque 1. Falar, escoitar e conversar.

- Comprensión de informacións de actualidade procedentes dos medios de comunicación audiovisual.
- Exposición de informacións tomadas dos medios de comunicación poñendo de relevo diferencias no modo de presentar os feitos en distintos medios.
- Presentación de informacións de forma ordenada e clara, previamente preparadas, sobre temas de interese do alumnado, con axuda de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Comprensión de textos orais utilizados no ámbito académico atendendo especialmente á presentación de tarefas e instrucións para a súa realización, a breves exposicións orais e á obtención de informacións dos medios de comunicación en informativos e documentais.
- Participación activa en situacións de comunicación propias do ámbito académico, especialmente nas propostas sobre o modo de organizar a actividade, na achega de informacións útiles para o traballo en común e na exposición de breves informes sobre as tarefas realizadas.
- Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.
- Utilización da lingua para tomar conciencia dos coñecementos, as ideas e os sentimentos propios e para regular a propia conduta.

Bloque 2. Ler e escribir

Comprensión de textos escritos

- Comprensión de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos á experiencia do alumnado, como normas, avisos, e comunicacións.
- Comprensión de textos dos medios de comunicación, especialmente de información sobre feitos, noticias e crónicas, atendendo á estrutura do xornal dixital (seccións e xéneros) e aos elementos para textuais.
- Comprensión de textos do ámbito académico, atendendo especialmente aos expositivos e explicativos, ás instrucións para realizar tarefas, á consulta, en diversos soportes, de dicionarios, glosarios e outras fontes de información, como enciclopedias, e webs educativas.
- Utilización progresivamente autónoma das bibliotecas e das tecnoloxías da información e a comunicación como fonte de información e de modelos para a composición escrita.
- Actitude reflexiva e crítica con respecto á información dispoñible ante as mensaxes que supoñan calquera tipo de discriminación.

Composición de textos escritos

- Composición de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos á experiencia do alumnado, como participación en foros e cartas de solicitude.
- Composición de textos propios dos medios de comunicación, especialmente crónicas, destinados a un soporte impreso ou dixital, a audio ou a vídeo.
- Composición, en soporte papel ou dixital, de textos propios do ámbito académico, especialmente resumos, exposicións e explicacións sinxelas, glosarios e informes de tarefas e aprendizaxes efectuadas.
- Interese pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como forma de regular a conduta.
- Interese pola boa presentación dos textos escritos tanto en soporte papel como dixital, con respecto ás normas gramaticais, ortográficas e tipográficas.

Bloque 3. A educación literaria

- Lectura de varias obras adecuadas á idade.

- Lectura comentada e recitado de poemas, prestando atención ao valor simbólico da linguaxe poética, ao sentido dos recursos retóricos máis importantes, recoñecendo os procedementos da versificación e valorando a función de todos estes elementos no poema.
- Lectura comentada de relatos, comparando e contrastando temas e elementos da historia, formas de inicio, desenvolvemento cronolóxico, desenlaces...
- Lectura comentada e dramatizada de fragmentos de obras teatrais, recoñecendo algúns subxéneros e prestando atención á estrutura e compoñentes do texto teatral.
- Diferenciación dos principais subxéneros literarios a través das lecturas comentadas.
- Composición de textos de intención literaria utilizando algúns das aprendizaxes adquiridas nas lecturas comentadas.
- Utilización progresivamente autónoma da biblioteca do centro e de bibliotecas virtuais.
- Desenvolvemento da autonomía lectora e aprecio pola literatura como fonte de pracer e de coñecemento doutros mundos e culturas.

Bloque 4. Coñecemento da lingua

- Recoñecemento das diferenzas contextuais e formais relevantes entre comunicación oral e escrita e entre os usos coloquiais e formais nos discursos alleos e na elaboración dos propios.
- Recoñecemento dalgúns significados contextuais que poden adquirir as modalidades da oración.
- Identificación e uso das formas de deixis persoal, temporal e espacial (demostrativos, adverbios de tempo e lugar) en textos orais e escritos.
- Identificación e uso reflexivo dalgúns conectores textuais, como os de orde, explicativos e de contraste, e dalgúns mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos, especialmente a elipse e o uso de hiperónimos de significado concreto.
- Recoñecemento e uso coherente das formas verbais nos textos, con especial atención aos distintos valores do presente de indicativo.
- Recoñecemento do funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado, identificando o suxeito e os complementos do verbo, distinguindo entre argumentais e non argumentais, transformando oracións para observar diferentes papeis semánticos do suxeito (axente, causa, paciente). Utilización dunha terminoloxía sintáctica básica:

oración; suxeito e predicado; predicado nominal e predicado verbal; suxeito, verbo e complementos; axente, causa e paciente.

- Uso de procedementos para compoñer os enunciados cun estilo cohesionado, especialmente a inserción de expresións explicativas e o emprego de construcións de participio e de xerundio.
- Interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios escolares e outras obras de consulta, especialmente sobre clases de palabras, relacións semánticas do léxico e normativa.
- Familiarización co uso do dicionario de sinónimos e do corrector ortográfico dos procesadores de textos.
- Coñecemento e uso reflexivo das normas ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse á norma lingüística.

4.2.2. Programación de aula

UNIDADE 1

Funcións da lingua. Modalidade do Enunciado

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

Comunicación

- Comprender o concepto de función na lingua
- Coñecer as principais funcións da lingua
- -Clasificar enunciados nos que predomina a función expresiva, representativa ou apelativa

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de enunciado
- Identificar os enunciados e as súas clases
- Coñecer o concepto de modalidade do enunciado
  - Clasificar oracións segundo a súa modalidade
- Coñecer os principios xerais da representación dos sons

CONTIDOS

Conceptos

- As funcións da linguaxe: representativa, expresiva o emotiva, apelativa, fática e metalingüística
- O enunciado e as súas clases
- A modalidade do enunciado
- Indicadores de modalidade
- Campo léxico da familia
- A representación dos sons
- Escritura dun guión cinematográfico

Procedementos, destrezas, e habilidades

- Identificación dos elementos esenciais da comunicación
- Recoñecemento da función da linguaxe predominante nuns enunciados
- Escritura dun guión cinematográfico
- -Recoñecemento das clases de enunciados
- Formulación de oracións cunha modalidade determinada
- Aplicación das regras xerais da ortografía

Educación en valores: a convivencia

A lectura inicial, "O espello de Matsuyama" pode servir como punto de partida para analizar a importancia da familia no desenvolvemento do individuo e no mantemento da estrutura social.

COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

1.Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

Competencia fonolóxica

- Comprender o concepto de entoación

Competencia gramatical

- Comprender o concepto de enunciado
- Clasificar oracións segundo a súa modalidade
- Diferenciar oracións e frases

Competencia léxico- semántica

- Ampliar el vocabulario sobre a familia

B. Competencia sociolingüística

- Comprender a influencia do tipo de relación entre os falantes na forma das mensaxes da función apelativa.
- Analizar a actitude e finalidade coa que o emisor emprega a linguaxe

C. Competencia discursiva

- Determinar a función da linguaxe en diversos textos
- Identificar a presenza de diversas modalidades de enunciado nun texto

D. Competencia funcional:

- Elaborar textos partindo das diversas funcións da linguaxe e elaborar un guión cinematográfico.

E. Competencia estratéxica:

- Modificar a modalidade de diversos enunciados e transformar oracións e frases.

1. **Competencia meta cognitiva:** planificar o proceso de escritura dun guión.

2. **Competencia existencial:** valorar a importancia dos lazos familiares.

Competencia social e cidadán

- Reparar o papel relevante que desempeñan as persoas da terceira idade na sociedade actual a partir do texto “*El encuentro*” (páx. 12).

Competencia cultural e artística

- Escribir o guión dun corto cinematográfico.
- Elaborar unha tira cómica a partir dun texto narrativo.

Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

Trasladar o significado das sinais de tráfico

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Definir o concepto de función da lingua
- Recoñecer as funcións da lingua e indicar a predominante nuns enunciados
- Producir enunciados de distintas clases
- Definir as modalidades de enunciado e os seus indicadores
- Recoñecer a modalidade dun enunciado
- Aplicar as regras xerais da ortografía

RECURSOS DIDÁCTICOS:

o libro de texto e fichas complementarias de comunicación, gramática e ortografía

TEMPORALIZACIÓN

Duración aproximada para esta unidade didáctica: 9 horas.

UNIDADE 2

Narración, descripción e diálogo. A oración

OBXECTIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto da forma do discurso
- Identificar a narración e os seus elementos esenciais
- Recoñecer a descripción e as súas clases
- Coñecer o concepto de diálogo e os seus tipos

Estudo da lingua

- Identificar o suxeito e o predicado nas oracións
- Recoñecer a concordancia entre o suxeito e o predicado
- Coñecer as clases de palabras e as súas funcións
- Comprender a función das interxeccións e as súas clases
- Escribir correctamente as palabras que levan a grafía "j"

CONTIDOS

Conceptos

- A narración. Elementos
- A descripción .Descripción obxectiva e subxectiva
- O diálogo. Diálogo espontáneo e planificado
- A oración. O suxeito e o predicado
- A concordancia entre o suxeito e o verbo
- Clases de palabras
- A grafía "j"

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación das secuencias textuais nun texto
- Análise dos elementos dun texto narrativo
- Recoñecemento do tipo de diálogo nun texto
- Escritura dun relato dunha viaxe
- identificación do suxeito e do predicado así como dos seus núcleos nunhas oracións
- Recoñecemento da concordancia entre o suxeito e o predicado
- Clasificación das palabras segundo a súa forma e función
- Aplicación das normas do uso da grafía "j"

Actitudes

- Valoración da lingua oral e escrita coma instrumentos para satisfacer as necesidades da comunicación
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua
- Interese por expresarse por escrito dacordo cos principios de orde, claridade e corrección

Educación en valores

O texto inicial "Historia dos dous que soñaron" pode empregarse para ponderar a importancia de manter a fe nas propias ilusións e perseverar nos proxectos persoais .

Este mesmo texto pode servir para fomentar a valoración positiva das diferenzas culturais entre os diverso colectivos e sociedades.

COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**
- Identificar o suxeito e o predicado
- Recoñecer o fenómeno da concordancia entre o suxeito e o predicado
- Comprender o concepto de clases de palabras Diferenciar as diversas clases de palabras
- Clasificar as palabras dos distintos enunciados segundo a categoría a que pertencen

Competencia léxico-semántica

-Ampliar o vocabulario sobre núcleos de poboación

Competencia ortográfica

- Aplicar correctamente as regras do uso da grafía "J"

Competencia sociolingüística

- Comprender as diferenzas lingüísticas e léxicas que existen nas variantes hispanoamericanas da lingua

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**
- Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.
- Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.
- Coñecer as clases e os características do diálogo.

- **Competencia funcional**
  - Elaborar un relato dunha experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

- Inventar un final novo para unha narración.
- Recoñecer secuencias textuais.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir as diferencias entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Definir a narración e os seus elementos básicos
- Coñecer o concepto de descrición e as súas clases
- Identificar o diálogo e os seus tipos
- Recoñecer o suxeito e o predicado dunha oración
- Analizar a concordancia entre o suxeito e o predicado
- Clasificar as palabras
- Identificar interxeccións

Recursos didácticos : o libro de texto e fichas complementarias de reforzo e ampliación de comunicación, gramática e ortografía

UNIDADE 3

A exposición . O suxeito. Oracións impersoais

OBXETIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de exposición e as súas características
- Recoñecer a estrutura dos textos expositivos
- Analizar a linguaxe dos textos expositivos
- Coñecer os principais tipos de textos expositivos

Estudo da lingua

- Recoñecer o suxeito e a súa estrutura
- Diferenciar suxeito léxico e gramatical
- Comprender a elipse do suxeito

- Recoñecer oracións impersoais
- Utilizar correctamente a grafía "g"
-

CONTIDOS

Conceptos

- A exposición
- A estrutura da exposición
- A linguaxe dos textos expositivos
- Tipos de exposicións
- O suxeito
- Estrutura do suxeito
- Clases de suxeitos
- Oracións impersoais
- A grafía "g"

Procedementos , destrezas e habilidades

- Análise dos textos expositivos
- Distinción entre exposicións divulgativas e especializadas
- Elaboración dunha exposición oral
- Análise da estrutura do suxeito
- Distinción entre o suxeito léxico e gramatical
- Formulación das oracións con suxeito elíptico
- Recoñecemento das oracións impersoais
- Aplicación das normas do uso da grafía "g"

Actitudes

- Valoración da lectura coma fonte de aprendizaxe e pracer
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua
- Actitude de respecto e cortesía polos interlocutores nos intercambios comunicativos
- Interese por expresarse por escrito da cordo cos principios de orde, claridade e corrección

Educación en valores

O texto inicial, "Amundsen conquista o polo sur" é un bo exemplo da importancia da perseveranza e do esforzo para cumprir os propios desexos e sobrepoñerse as contrariedades.

COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**
- Recoñecer o suxeito e a súa estrutura
- Diferenciar entre o suxeito léxico e o gramatical
- Identificar oracións impersoais e os seus tipos
- Facer uso da elipse na formulación da enunciados
- Formular oracións que presenten un tipo de suxeito determinado

Competencia léxico-semántica

- Ampliar o vocabulario sobre o espazo

Competencia ortográfica

- Aplicar correctamente as regras de uso da grafía "g"

B. Competencia sociolingüística

- Comprender a finalidade dos textos expositivos divulgativos e especializados
- Utilizar o verbo "haber" como impersonal de forma correcta de cordo coa norma culta

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.
- Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.
- Coñecer as clases e os características do diálogo.

- Competencia funcional

- Elaborar un relato dunha una experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

- Inventar un final novo para unha narración.
- Recoñecer secuencias textuais.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir as diferencias entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

Criterios de avaliación

- Definir o concepto de exposición

- Identificar a estrutura da exposición
- Recoñecer a linguaxe dos textos expositivos
- Analizar a estrutura do suxeito
- Diferenciar entre o suxeito léxico e o suxeito gramatical
- Recoñecer a elipse do suxeito
- Clasificar oracións impersoais
- Aplicar adecuadamente as regras de uso da grafía "g"

Recursos didácticos

O libro de texto e fichas complementarias de comunicación, gramática e ortografía

UNIDADE 4

La argumentación . O predicado

O BXETIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de argumentación
- Identificar os elementos, a estrutura e a linguaxe dunha argumentación
- Coñecer os tipos de textos argumentativos

Estudo da lingua

- Identificar o predicado
- Analizar a estrutura do predicado
- Diferenciar entre o predicado nominal e verbal
- Identificar perífrases verbais
- Aplicar as regras de uso da grafía "y"

CONTIDOS

Conceptos

- -A argumentación. Elementos
- Estrutura dos textos argumentativos
- A linguaxe nos textos argumentativos
- Tipos de textos argumentativos
- O predicado. Clases
- A estrutura do predicado nominal e do predicado verbal
- O núcleo verbal complexo .As perífrases verbais
- A grafía "y"

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación do tema, a tese e os argumentos dun texto argumentativo

- Formulación de argumentos
- Explicación dos argumentos dun texto
- Identificación da estrutura dun texto argumentativo
- Análise da estrutura do predicado
- Diferenciación de predicados verbais e nominais
- -Formulación de oracións con distinto tipo de predicado
- Identificación de perífrases verbais
- -Aplicación das regras de uso da grafía "y"

Actitudes

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua
- Actitude de respecto e cortesía aos interlocutores
- Interese por expresarse por escrito da cordo cos principios de orde, claridade e corrección

Educación en valores

O texto "Os estragos do acoso escolar" trata dun tema esencial para o debate: as formas de violencia na aula , especialmente "o bullying"

COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical

- Recoñecer o predicado e a súa estrutura
- Diferenza entre predicado nominal e predicado verbal
- Analizar a estrutura do predicado de diversas oracións

- Competencia léxico-semántica

- Ampliar vocabulario sobre o tempo

- Competencia ortográfica

- Aplicar correctamente as regras de uso da grafía "y"

B. Competencia sociolingüística

- Identificar fórmulas expresivas que contribúen a implicar ao lector nas ideas do autor nun texto argumentativo
- Analizar o modo no que o emisor argumenta unha opinión

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**

- Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.
- Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.
- Coñecer as clases e os características do diálogo.

- Competencia funcional

- Elaborar un relato dunha una experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

- Inventar un final novo para unha narración.
- Recoñecer secuencias textuais.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir as diferenzas entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Definir o concepto de argumentación
- Analizar o texto argumentativo
- Analizar o predicado en distintas oracións
- Diferenciar entre predicado verbal e nominal
- Analizar a estrutura do predicado de diversas oracións
- Identificar perífrases verbais
- Aplicar as regras do uso da grafía "y"

Recursos didácticos

O libro de texto e fichas complementarias de ampliación e reforzo de comunicación, gramática e ortografía

TEMPORALIZACIÓN

Duración aproximada para esta unidade didáctica: 9 horas.

UNIDADE 5

O proceso argumentativo. Os complementos e as súas clases

OBXECTIVOS

Comunicación

- Comprender o proceso argumentativo e as súas fases
- Identificar os procesos de refutación e negociación

- Coñecer os recursos persuasivos e os marcadores textuais propios da argumentación

CONTIDOS

Conceptos

- O proceso argumentativo : fases
- Recursos persuasivos e marcadores textuais
- Os complementos .Concepto
- As preposicións
- Clases de complementos
- Os complementos oracionais
- Os complementos dun núcleo non verbal
- A grafía "x"

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación da tese nun texto narrativo
- Redacción de argumentos a prol e en contra dunha tese
- Localización dos recursos persuasivos nun texto
- Escritura dunha carta ao director dun xornal
- Producción de complementos de diverso tipo
- Clasificación de complementos segundo o núcleo o que se refiren
- Aplicación adecuada das normas do uso da grafía "x"

Actitudes

- Valoración da lectura coma fonte de información , aprendizaxe e pracer
- Interese por coñecer os recursos da lingua
- Interese por expresarse por escrito con claridade, orde e corrección
- Participar no proceso comunicativo adecuando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto

1. COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

A. Competencia lingüística

-Competencia gramatical

- Comprender o concepto de complemento
- -Identificar as preposicións e a súa función no sintagma preposicional
- -Recoñecer as distintas clases de complementos
- Completar oracións có complemento axeitado

Competencia léxico-semántica

- Ampliar o vocabulario sobre as relacións sociais

Competencia ortográfica

-Aplicar correctamente as regras do uso da grafía "x"

B. Competencia sociolingüística

Empregar fórmulas de cortesía

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.
- Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.
- Coñecer as clases e os características do diálogo.

- Competencia funcional

- Elaborar un relato dunha una experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

- Inventar un final novo para unha narración.
- Recoñecer secuencias textuais.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir as diferencias entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Describir o proceso argumentativo e as fases das que consta
- Recoñecer os procesos de refutación e negociación
- Sinalar nuns textos os recursos persuasivos e os marcadores textuais
- Definir o concepto de complemento
- Identificar os complementos en diversas oracións
- Definir e enumerar as preposicións
- Clasificar os complementos
- Utilizar correctamente a grafía "x"

Recursos didácticos

Libro de texto e fichas de reforzo e ampliación

TEMPORALIZACIÓN

Duración aproximada para esta unidade didáctica: 9 horas.

UNIDADE 6

A prescripción. O obxecto directo e o complemento preposicional

OBXECTIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de prescripción
- Identificar os principais tipos de prescricións
- Recoñecer a estrutura e a linguaxe dos textos prescritivos.

Estudo da lingua

- Recoñecer os complementos verbais en oracións
- Identificar o obxecto directo en oracións
- Recoñecer o complemento preposicional
- Aplicar adecuadamente os principios de acentuación

CONTIDOS

Conceptos

- A prescripción.
- Tipos de prescricións.
- Estrutura dos textos prescritivos
- A linguaxe da prescripción
- Os complementos verbais
- obxecto directo
- complemento preposicional
- Os principios da acentuación

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación de normas
- Diferenciación de textos normativos e instrutivos
- Análise da estrutura e da linguaxe dun texto prescritivo
- Redacción de instrucións humorísticas
- Identificación dos complementos verbais en distintas oracións
- Localización do obxecto directo e do complemento circunstancial
- Transformación de oracións activas en oracións pasivas
- -Aplicación dos principios da acentuación

Actitudes

- Interese por coñecer os mecanismos e recursos de lingua
- Valoración da lectura como fonte de información ,aprendizaxe e pracer
- Interese por expresarse por escrito con orde, claridade e corrección

EDUCACIÓN EN VALORES

A lectura inicial "Reglas do fútbol da rúa" pode servir para destacar a necesidade de solucionar os conflitos e diferenzas que xorden no desenvolvemento dun xogo de forma pacífica e xusta.

COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical

- Coñecer o concepto de complemento verbal
- Recoñecer a función do obxecto directo
- Identificar a función do complemento preposicional
- -Coñecer o uso dos pronomes átonos na función de obxecto directo
- Identificar a función do complemento preposicional

Competencia léxico-semántica

- Ampliar o vocabulario referente aos espectáculos

Competencia ortográfica

- Aplicar correctamente os principios da acentuación

B- Competencia sociolingüística

Evitar algunhas formas de leísmo incorrectas da cordo coa forma culta

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.
- Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.
- Coñecer as clases e os característicos do diálogo.

- Competencia funcional

- Elaborar un relato dunha experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

- Inventar un final novo para unha narración.
- Recoñecer secuencias textuais.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir as diferenzas entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Definir o concepto de prescripción
- Identificar os principais tipos de prescricións.
- Recoñecer a estrutura dos textos prescritivos
- Analizar a linguaxe dos textos prescritivos
- Recoñecer complementos verbais en oracións
- Identificar o obxecto directo.
- Recoñecer o complemento preposicional.
- Aplicar axeitadamente os principios da acentuación.

Recursos didácticos

O libro de texto e fichas complementarias de gramática, comunicación e ortografía.

TEMPORALIZACIÓN

Duración aproximada para esta unidade didáctica: 9 horas.

UNIDADE 7

Os xéneros literarios. O obxecto directo e o complemento circunstancial

OBXECTIVOS

Literatura

- Comprender o concepto de xénero literario
- Identificar as características fundamentais de cada xénero
- Coñecer os principais subxéneros
- Escribir un texto teatral partindo dun relato
- Sinalar en diversos textos as características de cada xénero

Estudo da lingua

- Definir o obxecto indirecto e o complemento circunstancial
- Recoñecer o obxecto indirecto e o complemento circunstancial
- Acentuar correctamente palabras con ditongos, tritongos e hiatos

CONTIDOS

Conceptos

- O concepto de xénero literario
- O xénero lírico: formas
- O xénero épico o narrativo: formas en prosa e formas en verso
- O xénero dramático o teatral: formas dramáticas

- O obxecto indirecto
- O complemento circunstancial
- Acentuación de ditongos, tritongos e hiatos

Procedementos, destrezas e habilidades

- Lectura de textos narrativos ,líricos e dramáticos
- Clasificación dun texto literario dentro dun xénero
- Identificación das características fundamentais de cada xénero en distintos textos
- Transformación dun texto narrativo nun diálogo teatral
- Identificación dun obxecto indirecto
- Recoñecemento dun complemento circunstancial
- Aplicación das normas de acentuación de ditongos, tritongos e hiatos

Actitudes

- Valoración das obras literarias coma fontes de información e pracer
- Interese pola produción de textos literarios coma medio de expresión de ideas, pensamentos e fantasías
- Curiosidade polos mecanismos e recursos da lingua coma medio para desenrolar a capacidade comunicativa
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral coma escrita

Educación en valores

O texto de Antoine de Saint-Exupéry, " O asteroide B 612" no que se fai referencia ao papel que ten o aspecto externo e a vestimenta na nosa sociedade pode servir para desenrolar un debate sobre a importancia do aspecto físico e a maneira de vestir.

COMTETENCIAS QUE SE TRABALLAN

A. Competencia lingüística

- **Competencia fonolóxica**
- Identificar ditongos, tritongos e hiatos
- **Competencia gramatical**
- identificar o obxecto indirecto nas distintas oracións
- Recoñecer o complemento circunstancial en distintas oracións

Competencia léxico-semántica

- Ampliar o vocabulario sobre o universo

Competencia ortográfica

- Aplicar as normas de acentuación de ditongos , tritongos e hiatos

B. Competencia sociolingüística

- Evitar o emprego de laísmos e loísmos da cordo coa norma culta.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.
- Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.
- Coñecer as clases e os rasgos do diálogo.

- Competencia funcional

- Elaborar un relato dunha una experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

- Inventar un final novo para unha narración.
- Recoñecer secuencias textuais

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir as diferenzas entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Recoñecer os rasgos e principais formas dos distintos xéneros literarios.
- Identificar as características dun xénero nun texto.
- Recoñecer os principais subxéneros líricos, narrativos e dramáticos.
- Escribir un diálogo teatral.
- Identificar o complemento indirecto e o circunstancial en distintas oracións.
- Escribir un texto teatral partindo dun relato
- Acentuar correctamente ditongos, tritongos e hiatos.

Recursos didácticos

O libro de texto e fichas de gramática , comunicación e ortografía de reforzo e ampliación.

TEMPORALIZACIÓN

Duración aproximada para esta unidade didáctica: 9 horas.

UNIDADE 8

O verso e a súa medida. Complementos do verbo e do substantivo

OBXECTIVOS

Literatura

- Comprender os rasgos esenciais da prosa e do verso

CONTIDOS

Conceptos

- Prosa e verso.
- A versificación: medida, acento e rima.
- A medida dos versos: análise métrico.
- Clasificación dos versos segundo a súa medida
- O atributo
- O complemento predicativo
- A análise sintáctica
- A acentuación diacrítica

Procedementos, destrezas e habilidades

- Análise métrico de poemas de diversas medida.
- Escritura dun texto poético partindo dun poema prosificado.
- Diferenciación entre atributo e complemento predicativo.
- Clasificación dos complementos segundo o núcleo que complementan e a súa función.
- Análise das funcións dos sintagmas dunha oración.
- Aplicación das normas de acentuación diacrítica.

Actitudes

- Apezo pola lectura de obras literarias coma fontes de información e pracer.
- Valoración dos textos como produtos históricos e culturais.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Curiosidade polos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenrolar a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto na forma oral coma escrita.

EDUCACIÓN EN VALORES

Os poemas "O atlas", de Felipe Benítez Reyes e "Un son para nenos antillanos" de Nicolás Guillén, permiten reflexionar sobre a diversidade étnica e cultural do mundo e fomentar o respecto aos diferentes pobos.

COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

1.Competecia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia fonológica

- Recoñecer os recursos que confiren ritmo e musicalidade nun poema.

- Competencia gramatical

- Coñecer o atributo

- Coñecer o complemento predicativo.

-Competencia léxico-semántica

-Ampliar o vocabulario sobre a Terra.

-Competencia ortográfica

- Coñecer a acentuación diacrítica.

Competencia sociolingüística

-Identificar nos textos literarios a influencia da cultura a que pertence o autor.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

– Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.

– Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.

– Coñecer as clases e as características do diálogo.

- Competencia funcional

– Elaborar un relato dunha experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

– Inventar un final novo para unha narración.

– Recoñecer secuencias textuais.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

– Deducir as diferencias entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

– Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Identificar as características da prosa e o verso.
- Analizar a métrica dun poema
- Identificar as principais licencias métricas
- Clasificar os versos segundo a súa medida.
- Recoñecer o atributo e o complemento predicativo.
- Identificar as distintas clases de complementos

- Analizar sintacticamente oracións simples.
- Aplicar as regras de uso da til diacrítica.

Recursos didácticos

O libro de texto e fichas de reforzo e ampliación de comunicación, vocabulario e ortografía.

TEMPORALIZACIÓN

Duración aproximada para esta unidade didáctica: 9 horas.

UNIDADE 9

Combinacións de versos. Oracións copulativas e predicativas

OBJETIVOS

Literatura

- Analizar a métrica de diversos poemas.
- Coñecer as principais estrofas.
- Comprender o concepto de poema.
- Distinguir os tipos de poemas.
- Coñecer o concepto de verso libre.

Estudo da lingua

- Distinguir oracións copulativas e predicativas.
- Recoñecer la voz activa y la voz pasiva.
- Identificar oracións activas e oracións pasivas.
- Recoñecer oracións pasivas reflexas.
- Utilizar signos de cita.

CONTIDOS

Conceptos

- As estrofas.
- O poema.
- Poemas estróficos e poemas non estróficos.
- O verso libre.
- A clasificación das oracións.
- Oracións copulativas e predicativas.
- Voz activa e voz pasiva.
- Oracións pasivas reflexas.

- Signos de cita.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Análise métrico de poemas de diversa natureza
- Identificación das principais estrofas.
- Recoñecemento dos principais poemas estróficos e non estróficos.
- Escritura dun poema con estribillo.
- Clasificación das oracións.
- Distinción entre oracións copulativas e oracións predicativas.
- Identificación de oracións activas, pasivas e pasivas reflexas.
- Aplicación das normas de uso dos signos de cita.

Actitudes

- Curiosidade polos mecanismos expresivos dos textos literarios.
- Valoración de los textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

EDUCACIÓN EN VALORES

- **Convivencia:** O poema "El niño yuntero", de Miguel Hernández (páx. 142), pode ser útil para conversar na aula sobre o traballo infantil, unha realidade erradicada nos países desenrolados, pero aínda presente no Terceiro Mundo, e para comentar en que podemos contribuír para evitar a explotación dos nenos.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia fonolóxica: identificar o esquema rítmico dunha estrofa.
- Competencia gramatical: diferenciar oracións copulativas e predicativas, recoñecer a voz activa e a voz pasiva, identificar oracións activas e oracións pasivas, e recoñecer oracións pasivas reflexas.
- Competencia léxico-semántica: ampliar o vocabulario sobre a liberdade.
- Competencia ortográfica: aplicar correctamente as normas de uso dos signos de cita.

- B. Competencia sociolingüística:** escribir oracións impersoais con *se* formuladas correctamente da cordo coa norma culta.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva:** coñecer os formatos e trazos esenciais dos textos en verso.

- **Competencia funcional:** compoñer un poema con estribillo.

D. Competencia estratéxica: determinar o tema dun poema e establecer a intención do autor dun texto poético.

2. **Competencia meta cognitiva:** analizar o proceso de escritura dun poema.

3. **Competencia existencial:** descubrir a importancia da literatura para mellorar a sociedade.

4. **Competencia literaria:** comprender os conceptos de estrofa e poema, coñecer os principais tipos de estrofa e distinguir os poemas estróficos e non estróficos.

Competencia social e cidadán

- Valorar a importancia da liberdade a partir do *Soneto sobre a liberdade humana* (páx. 146).

Autonomía e iniciativa persoal

- Asumir a conveniencia de levar unha vida activa tomando como base a crítica que se realiza no soneto *Levántome a las mil...* (páx. 154).

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Definir poema e estrofa.

- Identificar as principais estrofas.

- Recoñecer poemas estróficos e non estróficos.

- Analizar a métrica de poemas de distinta natureza.

- Diferenciar oracións copulativas e predicativas.

- Analizar oracións activas, pasivas e pasivas reflexas.

- Aplicar adecuadamente as regras de uso dos signos de cita.

UNIDADE 10

A lírica. Oracións transitivas e intransitivas

OBXETIVOS

Literatura

- Coñecer as características esenciais do xénero lírico.

- Comprender o concepto do "eu" lírico.

- Diferenciar a lírica culta e a lírica popular.

Estudo da lingua

- Diferenciar oracións transitivas e intransitivas.
- Analizar oracións transitivas e intransitivas.
- Construír oracións transitivas e intransitivas.
- Utilizar correctamente os signos que limitan incisos.

CONTIDOS

Conceptos

- As características do xénero lírico.
- A lírica popular. Formas.
- A lírica culta. Principais subxéneros.
- Oracións transitivas.
- Oracións intransitivas.
- Signos que limitan incisos.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Recoñecemento dos elementos característicos da lírica.
- Distinción das características e formas da lírica popular.
- Identificación das características e subxéneros da lírica culta.
- Identificación do “eu” lírico nun poema.
- Análise dos recursos expresivos máis destacados dun poema.
- Escritura dun caligrama.
- Distinción entre oracións transitivas e intransitivas.
- Análise das oracións transitivas e intransitivas.
- Aplicación das normas de uso dos signos que limitan incisos.

Actitudes

- Curiosidade polos recursos estilísticos dos textos literarios como procedementos que embelecen e dinamizan a expresión.
- Valoración das obras da lírica popular como patrimonio da cultura tradicional.
- Interese pola produción de textos literarios como medio de expresión de ideas, pensamentos e fantasías.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

EDUCACIÓN EN VALORES

- **Solidariedade:** Os poemas que integran a unidade poden dar pé a unha profundización no concepto de solidariedade, que tamén se trata no programa de

Vocabulario. Pódese propoñer un debate aberto na aula sobre o papel da literatura, do cine e da arte en xeral na consecución dun mundo con valores máis solidarios e igualitarios, tomando como punto de partida os textos do libro e outros textos que sexan representativos dunha literatura comprometida.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- **Competencia fonolóxica:** identificar o ritmo en composicións poéticas populares.
- **Competencia gramatical:** comprender o concepto de oración transitiva e oración intransitiva, diferenciar as oracións transitivas e intransitivas e analizar oracións transitivas e intransitivas.
- Competencia léxico-semántica: ampliar o vocabulario sobre a solidariedade.
- **Competencia ortográfica:** aplicar correctamente as normas de uso dos signos que limitan incisos.

B. **Competencia sociolingüística:** analizar a presenza de problemas de natureza social nos textos literarios.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva:** identificar os modelos textuais da lírica popular e culta.
- **Competencia funcional:** escribir un caligrama.

D. **Competencia estratéxica:** identificar a voz dun poeta nun poema.

2. **Competencia meta cognitiva:** comprender o proceso de escritura dun caligrama.

3. **Competencia existencial:** valorar a importancia da literatura na transmisión de ideas solidarias.

4. **Competencia literaria:** diferenciar a poesía popular e culta, coñecer as principais formas da poesía popular e coñecer algúns subxéneros da poesía culta.

5. Autonomía e iniciativa persoal

- Apreciar os valores –optimismo, tenacidade...– que o autor transmite a súa filla no poema *Palabras para Julia* (páx. 162).

Competencia cultural e artística

-Investigar acerca dos subxéneros do flamenco e a súa relación coa poesía.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Recoñecer os elementos característicos da lírica.
- Distinguir as formas da lírica popular.
- Identificar os subxéneros da lírica culta.
- Coñecer os conceptos da oración transitiva e oración intransitiva.
- Diferenciar as oracións transitivas e intransitivas.
- Analizar as oracións transitivas e intransitivas.
- Aplicar correctamente as regras de uso dos signos que limitan incisos.

UNIDADE 11

A narrativa de ficción. Oracións có verbo pronominal

OBXETIVOS

Literatura

- Comprender o concepto da narrativa de ficción.
- Identificar os elementos básicos dunha narración.
- Distinguir os principais subxéneros narrativos breves.
- Coñecer os subxéneros narrativos extensos.

Estudo da lingua

- Recoñecer os verbos pronominais.
- Diferenciar as oracións reflexivas, recíprocas e seudorreflexas.
- Identificar as distintas clases de oracións reflexivas, recíprocas e seudorreflexas.
- Representar correctamente os sons LL/Y e D/Z.

CONTIDOS

Conceptos

- A narrativa de ficción. Elementos.
- Subxéneros narrativos en prosa.
- Os verbos pronominais.
- Oracións reflexivas.
- Oracións recíprocas.
- Oracións seudorreflexas.
- Os sons LL/Y e D/Z.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación dos elementos esenciais dunha narración.
- Análise dos textos narrativos de distinta natureza.

- Recoñecemento dos diversos subxéneros narrativos.
- Reescritura dun relato modificando o punto de vista.
- Identificación dos verbos pronominais.
- Distinción entre oracións reflexivas, recíprocas e seudorreflexas.
- Aplicación das normas de representación gráfica dos sons LL/Y e dos sons D/Z na posición final.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese pola distinta natureza e orixe dos textos literarios, así como pola súa clasificación en xéneros.
- Interese pola produción de textos literarios como medio de expresión de ideas, pensamentos e fantasías.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

EDUCACIÓN EN VALORES

- **Convivencia:** O conto tradicional *El aprendizaje de un arquero* (páxs. 172-173) e o texto *Dos compañeiros*, de Manuel Rivas (páx. 176), serven para debater nas aulas sobre a importancia do aprendizaxe na nosa vida, así como para reflexionar acerca da relación entre o alumnado e o profesorado, destacando o papel fundamental que os profesores teñen no desenrolo da nosa personalidade e do noso bagaxe cultural.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical:** recoñecer os verbos pronominais, as oracións reflexivas directas e indirectas, as oracións recíprocas directas e indirectas e as oracións seudorreflexas.
- **Competencia léxico-semántica:** ampliar o vocabulario sobre a educación.
- **Competencia ortográfica:** aplicar correctamente as normas de representación dos sons LL/Y e D/Z.

B. Competencia sociolingüística: analizar a influencia que teñen nun relato os roles que asumen os personaxes.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva:** identificar os modelos textuais dos subxéneros narrativos na prosa.

- **Competencia funcional:** escribir un texto narrativo modificando o tipo de narrador.

D. **Competencia estratéxica:** recoñecer os personaxes principais e secundarios, identificar o tipo de narrador dun texto e resumir o contido dun texto narrativo.

2. **Competencia meta cognitiva:** analizar o proceso de creación dun texto narrativo.
3. **Competencia existencial:** valorar o papel social das persoas que se dedican á ensinanza.
4. **Competencia literaria:** identificar ao narrador, aos personaxes e a trama dunha narración, recoñecer os principais xéneros narrativos en prosa e analizar os elementos e trazos esenciais dun texto narrativo.

Autonomía e iniciativa persoal

- Valorar la vontade e a perseveranza como virtudes necesarias no proceso de aprendizaxe a partir dun texto: “ *El aprendizaje de un arquero*” (páxs. 172-173).

Competencia no coñecemento e a interacción có mundo físico

- Relacionar o texto *Dos compañeros* (páx. 176) có estudo do entorno natural e coa importancia de preservar o medio ambiente.

Competencia cultural e artística

- Relacionar cadros de tema mitolóxico cós mitos que representan.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Comprender o concepto de narración literaria.
- Identificar os elementos básicos dunha narración.
- Recoñecer os principais subxéneros narrativos.
- Identificar os verbos pronominais.
- Analizar e clasificar oracións con verbo pronominal.
- Representar correctamente os sons LL/Y e D/Z.

UNIDADE 12

O teatro. Análise da oración simple

OBXETIVOS

Literatura

- Identificar os trazos esenciais do teatro.
- Coñecer os compoñentes do texto dramático.
- Recoñecer os principais subxéneros teatrais.
- Analizar e comentar textos dramáticos.

Estudo da lingua

- Analizar oracións simples de diversos tipos.
- Clasificar as oracións simples da cordo coa a súa natureza e estrutura sintáctica.
- Aplicar correctamente as regras relativas ao uso das grafías *s*, *c* y *z*.

CONTIDOS

Conceptos

- O xénero teatral.
- El texto dramático.
- Compoñentes e estrutura do texto dramático.
- A representación.
- Os subxéneros dramáticos.
- O teatro breve.
- A análise sintáctica da oración simple.
- Clasificación das oracións simples.
- Os sons S y Z. Seseo e ceceo.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Comprensión do concepto de xénero teatral.
- Análise dos elementos esenciais dun texto dramático.
- Identificación dos subxéneros dramáticos esenciais.
- Clasificación dun texto teatral dentro dun subxénero.
- Análise de oracións simples de diversas clases.
- Clasificación das oracións simples en función dos seus constituíntes.
- Construción de oracións simples dunha determinada clase.
- Aplicación das normas de representación dos sons S y Z.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Valoración dos textos como produtos históricos e culturais.
- Curiosidade polos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenrolar a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

EDUCACIÓN EN VALORES

- **Educación moral e cívica:** O texto *Planes de futuro*, de Antonio Buero Vallejo (páx. 189), pode ser útil para falar acerca da necesidade de que as persoas defendan os seus dereitos de maneira conxunta para cambiar a sociedade; ademais, pódese destacar o papel da solidariedade: en ocasións, é esencial loitar para que se cumpran os dereitos dos outros aínda cando iso non supoña unha mellora persoal.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

-**Competencia fonolóxica:** identificar os fenómenos de seseo e ceceo.

-**Competencia gramatical:** analizar oracións simples identificando as funcións dos diversos sintagmas que as integran e clasificar oracións segundo a natureza do predicado.

- **Competencia léxico-semántica:** ampliar o vocabulario sobre as normas sociais.

- **Competencia ortográfica:** aplicar correctamente as normas de representación dos sons S e Z.

B. **Competencia sociolingüística:** identificar os cambios que se produciron na sociedade a través dun texto literario.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva:** identificar a estrutura dos textos teatrais.

- **Competencia funcional:** escribir un texto teatral.

D. **Competencia estratéxica:** analizar os elementos e estrutura dun texto teatral.

2. **Competencia meta cognitiva:** analizar o proceso de creación dun texto dramático.

3. **Competencia existencial:** valorar a capacidade del teatro para entreter e para analizar a sociedade.

4. **Competencia literaria:** comprender o concepto de xénero teatral e coñecer os compoñentes dun texto dramático.

Competencia social y cidadán

- Reflexionar sobre as dous actitudes contrapostas ante a implicación persoal na sociedade que se reflexan no texto *Planes de futuro* (páx. 189).

Tratamento da información e competencia dixital

- Buscar información acerca da dramaturga Yasmina Reza e elaborar un texto expositivo a partires dos datos obtidos.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Coñecer os elementos esenciais dun texto dramático.
- Identificar os subxéneros dramáticos esenciais.
- Analizar e comentar textos dramáticos.
- Clasificar oracións simples.
- Analizar oracións simples de diversas clases.
- Construír oracións simples dunha determinada clase.

4.2.3 Temporalización dos contidos

Distribuiranse as unidades equilibradamente entre os tres trimestres. No primeiro trimestre dos temas 1 ao 4 inclusive, no segundo do 5 ao 8 e no terceiro do 9 ao 12 incluído.

4.2.4 Contidos mínimos esixibles

- 1.- Captar os contidos implícito e explícito de textos literarios e non literarios.
- 2.- Expresar e producir oralmente e por escrito textos descritivos, narrativos, expositivos e argumentativos, seguindo ás normas de coherencia e corrección.
- 3.- Interpretar mensaxes con linguaxes non verbais: prensa e publicidade.
- 4.- Ler en voz alta coa entoación e velocidade adecuadas textos descritivos, narrativos, expositivos, argumentativos e literarios.
- 5.- Ler e comentar as obras completas programadas para o curso.
- 6.- Realizar resumos, subliñados e esquemas con corrección e adecuación ao texto.
- 7.- Analizar morfosintacticamente oracións simples e diferenciais das compostas. Dominar a flexión verbal. Diferenciar e coñecer fenómenos léxico-semánticos (formación de palabras, sinonimia, polisemia, homonimia, antonimia, eufemismos, siglas e acrónimos, neoloxismos).
- 8.- Identificar os xéneros literarios e os seus elementos e recursos básicos.

9.- Mostrar unha actitude positiva cara aos contidos do área, realizando os traballos e tarefas encomendados.

10.- O caderno de clase estará sempre a disposición do profesor e deberá estar ao día nas tarefas encomendadas. A cumprimentación do caderno, xunto co interese e o traballo no aula, valorarase positivamente na nota final .

4.2.5. Criterios de avaliación

1. Recoñecer, xunto ao propósito e a idea xeral, ideas, feitos ou datos relevantes en textos orais de ámbitos sociais próximos á experiencia do alumnado e no ámbito académico; captar a idea global e a relevancia de informacións oídas en radio ou en TV e seguir instrucións para realizar autonomamente tarefas de aprendizaxe.

Este criterio está destinado a comprobar que os alumnos e as alumnas non só son capaces de parafrasear ou expresar oralmente ou por escrito o tema xeral de declaracións públicas ou informacións de natureza diversa -avisos, normas, instrucións sinxelas, noticias... - senón que reteñen ideas, feitos ou datos significativos; tamén se comproba se son capaces de resumir oralmente ou por escrito presentacións breves, estruturadas con claridade e cun rexistro divulgativo, relacionadas con temas académicos; finalmente, conséntase se seguen instrucións orais para realizar tarefas constituídas por unha secuencia de máis de tres actividades.

2. Extraer informacións concretas e identificar o propósito en textos escritos de ámbitos sociais próximos á experiencia do alumnado; seguir instrucións de certa extensión en procesos pouco complexos; identificar o tema xeral e temas secundarios e distinguir como está organizada a información.

Con este criterio se avalía se extraen informacións concretas localizadas en varios parágrafos do texto; se identifican o acto de fala (protesta, advertencia, invitación...) e o propósito comunicativo, aínda que neles non haxa expresións en que se fagan explícitos; se seguen instrucións para seguir procesos dunha certa extensión, aínda que pouco complexos, en actividades propias do ámbito persoal e relacionadas con tarefas de aprendizaxe; se identifican o tema xeral dun texto e os temas secundarios recoñecendo os enunciados nos que aparece explícito; se identifican os elementos de descrições técnicas, das fases de procesos pouco complexos, e da secuencia dos feitos en

narracións con desenvolvemento temporal lineal e non lineal e aplican técnicas de organización de ideas como esquemas xerárquicos ou mapas conceptuais.

3. Narrar, expoñer, explicar, resumir e comentar, en soporte papel ou dixital, usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando os enunciados en secuencias lineais cohesionadas, respectando as normas gramaticais e ortográficas e valorando a importancia de planificar e revisar o texto.

Con este criterio preténdese avaliar se se redactan os textos cunha organización clara e enlazando as oracións nunha secuencia lineal cohesionada e se manifesta interese en planificar os textos e en revisalos realizando sucesivas versións ata chegar a un texto definitivo adecuado polo seu formato e o seu rexistro. Neste curso se avaliará se saben narrar e comentar con claridade experiencias e feitos próximos á súa contorna social e cultural en textos do ámbito persoal, como a participación en foros; compoñer textos propios do ámbito público (especialmente cartas de solicitude) de acordo coas convencións destes xéneros; redactar breves crónicas xornalísticas organizando a información de forma xerárquica; resumir narracións e exposicións sinxelas reconstruíndo os elementos básicos do texto orixinal; compoñer explicacións e exposicións sinxelas propias do ámbito académico, glosarios e informes de tarefas realizadas. Valorarase tamén a boa presentación dos textos escritos tanto en soporte papel como dixital, con respecto ás normas ortográficas e tipográficas.

4. Realizar exposicións orais sinxelas sobre temas próximos á súa contorna que sexan do interese do alumnado, coa axuda de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e a comunicación.

Con este criterio búscase observar se son capaces de presentar de forma ordenada e clara informacións, previamente preparadas sobre algún tema do seu interese próximo á súa experiencia, de forma que sexan relevantes para que os oíntes adquiran os coñecementos básicos sobre o tema que se expón. Dada a relativa brevidade da exposición, valorarase especialmente a capacidade para seleccionar o máis relevante e para presentar a información con orde e claridade. Tamén haberá que ter en conta se nas exposicións orais son capaces de utilizar os apoios que os medios audiovisuais e as tecnoloxías da información e a comunicación proporcionan.

5. Expoñer unha opinión sobre a lectura persoal dunha obra completa adecuada á idade; recoñecer a estrutura da obra e os elementos do xénero; valorar o uso da linguaxe e o punto de vista do autor; diferenciar contido literal e sentido da obra e relacionar o contido coa propia experiencia.

Este criterio avalía a competencia lectora no ámbito literario, por medio da lectura persoal de obras completas, en orde a observar o desenvolvemento do interese pola lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal. Deberán considerar o texto de xeito crítico, avaliar o seu contido, a estrutura, os elementos caracterizadores do xénero, o uso da linguaxe, e o punto de vista do autor. Deberán emitir unha opinión persoal sobre os aspectos máis apreciados e menos apreciados da obra, e sobre a implicación entre o seu contido e as propias vivencias.

6. Utilizar os coñecementos literarios na comprensión e a valoración de textos breves ou fragmentos, atendendo aos temas e motivos da tradición, á caracterización dos subxéneros literarios, á versificación, ao uso da linguaxe e á funcionalidade dos recursos retóricos no texto.

Con este criterio preténdese avaliar a asimilación dos coñecementos literarios en función da lectura, a valoración e o goce dos textos comentados en clase; obsérvase a capacidade de distanciarse do texto para avaliar o seu contido, a súa organización, o uso da linguaxe e o oficio do autor. Se avaliará a comprensión dos temas e motivos, o recoñecemento das características dos xéneros (elementos da historia e desenvolvemento cronolóxico da narración, compoñentes do texto teatral, estruturas da versificación e o seu efecto sobre o ritmo) e dos subxéneros máis frecuentes, así como o recoñecemento dos recursos retóricos máis comúns, con especial atención ao valor simbólico da linguaxe poética.

7. Compoñer textos, en soporte papel ou dixital, tomando como modelo textos literarios lidos e comentados no aula ou realizar algunhas transformacións neses textos.

Con este criterio preténdese comprobar a capacidade de utilizar nos propios escritos, presentados en soporte papel ou dixital, os coñecementos literarios adquiridos, mediante a composición de textos de intención literaria como un relato breve, un poema con certas características rítmicas ou retóricas, imitando modelos utilizados en clase ou realizando algunha transformación dos mesmos cun propósito determinado. Con este criterio non se trata de avaliar a calidade literaria dos textos elaborados, senón a utilización dos coñecementos adquiridos e a composición de textos cun propósito e para unha tarefa determinada.

8. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión progresivamente autónoma dos textos propios deste curso.

Con este criterio trátase de comprobar que se utilizan determinados coñecementos sobre

a lingua e as normas de uso en relación coa comprensión, a composición e a revisión de textos. Atenderase especialmente aos significados contextuais das modalidades da oración e ás distintas formas da deixis persoal, temporal e espacial; aos conectores textuais de orde, explicativos e de contraste; aos mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (atendendo á elipse os hiperónimos de significado concreto); aos valores do presente d e indicativo e do modo subxuntivo; á expresión dun mesmo contido mediante diferentes esquemas sintácticos e ao emprego de construcións de participio e de xerundio. Nas normas ortográficas atenderase á acentuación en hiatos e ditongos, usos máis frecuentes da til diacrítica, problemas ortográficos relacionados con verbos irregulares, diferentes modos de usar os signos de puntuación nos diálogos, e aos usos do punto e de coma.

9. Coñecer unha terminoloxía lingüística básica nas actividades de reflexión sobre o uso.

Con este criterio preténdese comprobar que se coñece a terminoloxía básica para seguir explicacións e instrucións nas actividades gramaticais. Neste curso, ademais da terminoloxía usada no curso anterior, comprobarase o coñecemento da referida a suxeito, predicado e complementos; elipse; papeis do suxeito (axente, causa, paciente); funcións sintácticas características das clases de palabras (núcleo, complemento, determinante, enlace). Valorarase a progresiva autonomía na obtención de información gramatical de carácter xeral nos dicionarios escolares e outras obras de consulta.

4.2.5. Procedementos de avaliación

- Observación directa das actividades diarias realizadas na casa e na aula.
- Análise das producións dos alumnos: monografía, resumos, traballos de aplicación e síntese, textos escritos, producións orais...
- Chamadas directas do docente.
- Dúas probas por avaliación.
- Valoración do caderno de clase.
- Valoración da actitude.
- Comprobación de lectura do libro trimestral:

Primeiro trimestre: *Rebeldes*, Susan E. Hinton, Alfaguara.

Segundo trimestre: *Nunca será tu héroe*, María Menéndez-Ponte, SM.

Terceiro trimestre: *La ratonera*, *Agatha Christie*, *Vicens Vives*.

2º ESO C

Primeiro trimestre: *El ojo de cristal. Charlie saldrá esta noche*, Cornell Woolrich, Vicens Vives.

Segundo trimestre: : *Nunca seremos estrellas del rock*, Jordi Sierra i Fabra, Alfaguara.

Terceiro trimestre: *La ratonera*, Agatha Christie, Vicens Vives.

A distribución da cualificación será:

- **50 % para os exames ou probas escritas.**

Cada avaliación faranse un mínimo de **dúas probas escritas** sobre os contidos traballados. No caso de que un alumno obteña unha nota **inferior ó 3.5** (sobre 10) non se poderá facer media co resto das probas e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Para aprobar os exames **a nota media dos mesmos deberá ser 5 ou superior**. No caso contrario, **se o alumno obtén menos de 5** (sobre 10), **tampouco se fará media co resto das notas** detalladas nos seguintes apartados e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Ós alumnos seralles especificado o valor numérico que se lle outorga a cada pregunta e a cada apartado de cada pregunta no momento de facer unha proba escrita. E, no proceso de corrección, marcarase no exame a puntuación que o profesor estime axeitada ó rendemento do alumno nesa pregunta ou apartado.

O exame será amosado a todos os alumnos, convenientemente corrixido e anotado, con eses valores numéricos visibles e intelixibles. Tamén se lles dará as pertinentes aclaracións a calquera dúbida que poidan ter sobre a corrección das súas probas.

Nas probas escritas valorarase tamén a corrección na expresión escrita, polo tanto penalizaranse os erros correspondentes aos principios fundamentais de coherencia, cohesión, adecuación e corrección (ortografía, presentación...) do seguinte modo:

-Para o 1º ciclo da ESO: cada falta ou cada catro tiles erróneas **descontarán 0,1 puntos** na nota final dos exames **ata un máximo de 3 puntos**.

- Para o 2º ciclo da ESO: cada falta ou cada catro tiles erróneas **descontarán 0,2 puntos** na nota final dos exames **ata un máximo de 3 puntos**.

Ó finalizar o curso (en xuño) farase un exame final ó que deberán presentarse todos aqueles alumnos que non acadasen os obxectivos mínimos en todas ou algunha das avaliacións. Este exame terá tres bloques de preguntas correspondentes a cada avaliación parcial. **A nota final será a media das tres avaliacións que terá que ser igual ou superior a 5. Non se fará media con avaliacións por debaixo do 4.**

A copia nunha proba escrita por parte dun alumno considérase unha práctica fraudulenta e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos. Si o alumno reincide nesta práctica implicará o suspenso na avaliación.

- **50 %** para as **lecturas, actividades diarias** na aula e na casa, **chamadas directas do docente** (preguntas ó grupo, ó pequeno grupo ou ó alumno individualmente), tendo en conta os coñecementos teóricos ou práctico sobre comunicación, gramática, literatura... e **actitude**.

Lecturas:

O longo do curso faranse tres probas escritas relacionadas coas lecturas obrigatorias. **Os alumnos deberán obter unha nota de 5 ou superior en ditas lecturas para poder aprobar a avaliación.** No caso contrario levará unha nota **inferior a 5** no boletín.

No mes de xuño faranse as recuperacións relacionadas coas lecturas para os alumnos que non superasen algunha das probas.

Actividades e chamadas:

Os alumnos que non realicen as actividades diarias na aula e na casa ou non atendan ás chamadas directas do docente con preguntas referidas o temario traballado non poderán aprobar. Ademais, o docente revisará como mínimo dúas veces por trimestre o caderno de actividades do alumno, onde se recollan tódalas actividades e exercicios feitos na aula e na casa. É obrigatoria a súa presentación para aprobar cada avaliación.

A copia ou plaxio nun traballo académico (dun compañeiro, de Internet, de libros...) considérase un procedemento desleal e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos.

Actitude:

Os alumnos con actitude reiteradamente negativa non poderán aprobar.

A nota final de cada avaliación obterase coa suma dos puntos conseguidos en cada apartado, tendo en conta a necesidade de obter uns mínimos nos apartados correspondentes.

5. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

No 1º curso de ESO utilizarase o libro de texto de SANTILLANA, "Los caminos del saber"

Para 2º de ESO utilizarase, así mesmo, o libro de texto de SANTILLANA, "Los caminos del saber" .

Estes son materiais de referencia, que serán substituídos ou complementados, cando así o estime o profesor, por materiais elaborados *ex profeso*.

Para os alumnos con necesidades educativas especiais elaboraranse materiais específicos adecuados ós obxectivos e metodoloxía posta en práctica en cada caso concreto.

Tamén se lles recomendou ós rapaces a adquisición dun diccionario escolar no caso de que non o teñan aínda, por considerármolo imprescindible para o proceso de ensino-aprendizaxe nesta etapa.

Non se desbota a posibilidade de visionar algunha película ou calquera outro tipo de material audiovisual e informático.

6. PROGRAMACIÓN DO SEGUNDO CICLO

6.1. OBXECTIVOS

_Comprender discursos orais e escritos nos diversos contextos da actividade social e cultural.

-Utilizar a lingua para expresarse de forma coherente e adecuada nos diversos contextos da actividade social e cultural, para tomar conciencia dos propios sentimentos e ideas para controlar a propia conduta.

-Coñecer a realidade plurilingüe de España e as variedades do castelán e valorar esta diversidade como unha riqueza cultural.

-Utilizar a lingua oral na actividade social e cultural de forma adecuada ás distintas situacións e funcións,, adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.

-Empregar as diversas clases de escritos mediante os que se produce a comunicación coas institucións públicas, privadas e da vida laboral.

-Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar para buscar, seleccionar e procesar información e para redactar textos propios do ámbito académico.

-Utilizar con progresiva autonomía e espírito crítico os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información para obter, interpretar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.

-Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo e consolidar hábitos lectores.

-Comprender textos literarios utilizando coñecementos básicos sobre as convencións de cada xénero, os temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.

-Aproximarse ao coñecemento de mostras relevantes do patrimonio literario e valoralo como un modo de simbolizar a experiencia individual e colectiva en diferentes contextos histórico-culturais.

-Aplicar con certa autonomía os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para comprender textos orais e escritos e para escribir e falar con adecuación, coherencia, cohesión e corrección.

-Analizar os diferentes usos sociais das linguas para evitar os estereotipos lingüísticos que supoñen xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

6.2. 3º EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA.

CONTIDOS

UNIDADE 1:

A comunicación e os textos. A lingua e a súa organización

OBXETIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de comunicación.
- Coñecer os conceptos de signo e código.
- Identificar a situación de comunicación e os seus elementos.
- Comprender o concepto de texto.
- Recoñecer as clases de textos.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de lingua.
- Diferenciar os conceptos de lingua e fala.
- Coñecer o fenómeno do bilingüismo.
- Identificar os niveis de organización da lingua.
- Recoñecer o fenómeno da polisemia.
- Aplicar las regras xerais da ortografía.

CONTIDOS

Conceptos

- A comunicación. Os signos.
- Os elementos do proceso comunicativo.
- A linguaxe, a lingua e a fala.
- As linguas do mundo. O bilingüismo.
- A organización da lingua. Niveis da lingua.
- O signo lingüístico. A polisemia.
- A representación gráfica dos sons.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Familiarización cos conceptos que se van estudar a partir da análise dun texto.
- Identificación dos elementos que interveñen no proceso comunicativo.
- Clasificación de textos.
- Análise morfolóxico de palabras.
- Reflexión sobre os compoñentes do signo lingüístico.
- Emprego de palabras polisémicas en diferentes contextos de comunicación.
- Aplicación das regras xerais da representación gráfica dos sons..

Actitudes

- Aprecio pola diversidade lingüística como factor de enriquecemento cultural.
- Participación activa nos intercambios de comunicación, adecuando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.
- Valoración da lingua oral e escrita como instrumento para satisfacer as necesidades de comunicación.
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.

EDUCACIÓN EN VALORES

Convivencia

A lectura *Tarde de agosto* (páx. 8) pode servir para reflexionar sobre como evitar friccións e enfrontamentos nas nosas relacións.

Educación non sexista

A partir do texto *Una declaración de amor* (páx. 12), pode suscitarse un diálogo sobre os tópicos que perviven aínda na visión que teñen das mulleres algúns homes.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

-Competencia fonolóxica

- Identificar os fonemas dunha palabra.
- Coñecer os fenómenos do seseo, o ceceo e o yeísmo.

- Competencia gramatical

- Comprender a articulación de signos e regras nos códigos lingüísticos.
- Recoñecer os niveis de organización da lingua.

- Competencia léxico-semántica

- Interpretar e empregar adecuadamente palabras polisémicas.

- Competencia ortográfica

- Representar os sons por medio da grafía adecuada.

B. Competencia sociolingüística

- Comprender as implicacións sociais anexas aos fenómenos do bilingüismo e a diglosia.
- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Coñecer os conceptos de comunicación e texto.
- Clasificar textos.

- Competencia funcional

- Elaborar un texto con determinadas características a partir de outro texto.

- Levar a cabo un acto comunicativo convencional (a presentación dunha persoa).

D. Competencia estratéxica

- Identificar a información implícita nun texto.

2. Competencia meta cognitiva

- Reflexionar sobre o papel da gramática na vida cotiá.

3. Competencia existencial

- Valorar a importancia dos sentimentos nas relacións persoais.

Competencia social e cidadá.

- Reflexionar sobre os sentimentos asociados ao amor e sobre a complexidade das relacións humanas a partir do texto *Tarde de agosto*.

Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

Coñecer o valor dos signos que nos rodean e os seus códigos.

- Distinguir os conceptos de bilingüismo e diglosia e coñecer os casos concretos que se dan no noso país.

Autonomía e iniciativa persoal

- Coñecer as pautas que deben seguirse para a resolución dun conflito.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Definir os elementos presentes nun acto comunicativo.
- Clasificar distintos tipos de textos.
- Diferenciar linguaxe, lingua e fala.
- Identificar os niveis de organización da lingua.
- Explicar o fenómeno da polisemia.
- Aplicar correctamente as regras ortográficas xerais.

UNIDADE 2

A narración. O enunciado

OBXETIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de narración.
- Recoñecer e analizar os distintos elementos que interveñen nunha narración.
- Coñecer os conceptos do estilo directo e estilo indirecto.
- Elaborar unha narración.

Estudo da lingua

- Diferenciar oracións e frases.
- Identificar a modalidade dun enunciado.
- Identificar sintagmas.
- Recoñecer o suxeito e o predicado.
- Segmentar palabras en raíz e desinencias.
- Utilizar os signos que marcan final de enunciado.

CONTIDOS

Conceptos

- A narración.
- Os elementos da narración.
- Os enunciados. Clases e modalidade.
- Os sintagmas.
- A oración. A concordancia.
- As desinencias.
- Os signos que indican final de enunciado.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Familiarización cos conceptos que se van a estudar a partir da análise dun texto.
- Análise dos elementos narrativos en distintos textos.
- Búsqueda de exemplos de estilo directo e estilo indirecto.

- Aplicación dos conceptos estudiaados ao análise dun texto.
- Elaboración dunha biografía.
- Identificación e clasificación de enunciados.
- Recoñecemento e análise de sintagmas.
- Identificación do suxeito e o predicado dunhas oracións.
- Segmentación de palabras en raíz e desinencias.
- Emprego dos signos de puntuación que indican final de enunciado.

Actitudes

- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.
- Actitude de respecto e cortesía polos interlocutores nos intercambios comunicativos.

EDUCACIÓN EN VALORES

Educación para a paz

Pódese aproveitar a imaxe desoladora que da guerra ofrece o texto titulado *Alatriste* (páx. 32) para promover os valores da convivencia pacífica e a resolución dos conflitos por medio do diálogo.

Convivencia

Ao facer a lectura do texto *El cielo limpio* (páx. 26), poden destacarse as virtudes (esfuerzo, pudor, humildade...) que encarna a protagonista, cuxo «heroísmo», entrañado na comunidade social, cabe contrastar coa imaxe –moito mais vistosa, pero tamén mais perigosa– que solemos asociar ao concepto de heroe.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical
  - Identificar e clasificar enunciados e discriminar sintagmas.

- Competencia léxico-semántica
  - Segmentar unha palabra nos seus compoñentes.
- Competencia ortográfica
  - Empregar correctamente os signos que indican final de enunciado.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas de uso lingüístico que pertencen ao rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva
  - Coñecer os rasgos básicos da narración e os elementos implicados nela.
  - Identificar o narrador en distintos textos.
  - Recoñecer os procedementos de transcripción do diálogo nun relato.
- Competencia funcional
  - Elaborar unha narración tomando como modelo un texto dado.
  - Elaborar unha biografía seguindo unhas pautas.

D. Competencia estratéxica

- Recoñecer a secuencia cronolóxica que vertebra un texto.

2. Competencia meta cognitiva

- Inducir conceptos e regras lingüísticos a partir da manipulación dunhas oracións.
- Cobrar conciencia da natureza e estrutura das propias producións lingüísticas.

3. Competencia existencial

- Valorar o esforzo como algo necesario na vida.

Competencia social e cidadá

- Considerar os valores humanos que se desprenden dunha historia como a da protagonista de *El cielo limpio*.
- Coñecer a realidade social dos inmigrantes e os proxectos que desenvolven as ONG.

Competencia cultural e artística

- Recoñecer os personaxes principais e os antagonistas de películas e contos populares.

Tratamento da información e competencia dixital

- Coñecer a forma de obter datos sobre un personaxe e tratalos de forma adecuada para elaborar unha biografía.
- Obter información sobre a maneira de traballar dalgúns ONG.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Definir o concepto de narración.
- Identificar e analizar os elementos dunha narración.
- Elaborar unha narración.
- Recoñecer e clasificar enunciados e sintagmas.
- Identificar o suxeito e o predicado dunhas oracións.
- Segmentar palabras en raíz e desinencias.
- Empregar adecuadamente os signos que indican final de enunciado.

UNIDADE 3

A descrición. O SV.O verbo. O adverbio

OBXETIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de descrición.
- Clasificar descricións.
- Comprender a función da descrición no relato.
- Elaborar unha descrición.

Estudo da lingua

- Analizar os elementos do sintagma verbal.
- Comprender o concepto de verbo.
- Coñecer a conxugación verbal.

- Coñecer o adverbio e as súas clases.
- Analizar palabras formadas mediante sufixación.
- Usar correctamente as maiúsculas.

CONTIDOS

Conceptos

- A descrición. Clases de descrición.
- A linguaxe da descrición.
- A descrición no relato.
- O verbo: raíz e desinencias.
- A conxugación verbal.
- As formas no persoais do verbo.
- O adverbio.
- Clases de adverbios.
- A sufixación.
- As maiúsculas.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Familiarización cos conceptos que se van a estudar a partir do análise do texto.
- Análise e redacción de descrições de distinta clase.
- Aplicación dos conceptos estudados ao análise dun texto.
- Elaboración dunha guía de viaxe.
- Identificación e análise de sintagmas verbais.
- Substitución de sintagmas preposicionais por adverbios.
- Formación de palabras mediante a sufixación.
- Uso correcto das maiúsculas.

Actitudes

- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como por escrito.

- Participación activa nos intercambios de comunicación, adaptando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

EDUCACIÓN EN VALORES

Multiculturalidade

A lectura *El Valle de los Yetis* (páx. 46) nos propón un acercamento ás crenzas e formas de pensar que, pola súa estrañeza respecto ás nosas, poden resultar enriquecedoras.

Medio ambiente

Ese mesmo texto pode servir tamén para comentar a necesidade de alcanzar unha relación harmoniosa entre os seres humanos e a natureza.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical

- Identificar e analizar sintagmas verbais.
- Analizar formas verbais.

- Competencia léxico-semántica

- Formar palabras mediante sufixación.

- Competencia ortográfica

- Empregar de forma correcta as maiúsculas.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Coñecer os rasgos básicos da descrición como forma textual e as súas principais clases.

- Identificar secuencias descritivas nun texto.
- Advertir a relación que se establece entre os distintos tipos de descrición e a intención comunicativa.

- Competencia funcional

- Compoñer descricións de distinto tipo tomando como modelo uns textos dados.
- Elaborar unha guía de viaxe seguindo unhas pautas.

D. Competencia estratéxica

- Identificar o enunciado que resume o contido dun texto.

2. Competencia meta cognitiva

- Buscar información para aplicala ao análise dun texto.

3. Competencia existencial

- Valorar a experiencia como fonte de coñecemento.

Competencia cultural e artística

- Apreciar no cadro *Autorretrato*, de Francis Bacon, a deformación coma un procedemento habitual na arte do século XX.
- Comparar por escrito un detalle do cadro *Las meninas*, de Diego Velázquez, co cadro *Las meninas* (infanta Margarita María), de Pablo Picasso.

Tratamento da información e competencia dixital

- Obter información e procesala de forma adecuada para elaborar unha guía de viaxe.
- Buscar información en Internet sobre Diego Velázquez e Pablo Picasso.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar secuencias descritivas.
- Clasificar descricións.
- Elaborar unha descrición.
- Segmentar formas verbais en raíz e desinencias.
- Conxugar verbos.

- Analizar formas verbais.
- Analizar a estrutura duns sintagmas verbais.
- Identificar e clasificar adverbios.
- Formar palabras empregando o procedemento da sufixación.
- Utilizar correctamente as maiúsculas.

UNIDADE 4

O diálogo. O SN. O substantivo

OBXECTIVOS

Comunicación

- Comprender o concepto de diálogo.
- Identificar as principais formas de diálogo.
- Coñecer as características e a estrutura da conversación.
- Coñecer as características e a estrutura da entrevista e o debate.
- Comprender como operan os principios de cooperación e cortesía.
- Analizar os rasgos lingüísticos asociados ao diálogo.

Estudo da lingua

- Identificar os elementos do sintagma nominal.
- Coñecer as características do substantivo.
- Analizar o xénero e o número dos substantivos.
- Clasificar substantivos.
- Analizar palabras formadas mediante prefixación.
- Aplicar os principios da acentuación.

CONTIDOS

Conceptos

- O diálogo.

- Diálogos espontáneos e diálogos planificados.
- A organización e a linguaxe do diálogo.
- O substantivo. Clases de substantivos.
- O xénero e o número dos substantivos.
- A prefixación.
- Principios da acentuación.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Familiarización cos conceptos que se van a estudar a partir da análise dun texto.
- Identificación do xénero ao que pertence un texto dialogado.
- Aplicación dos conceptos estudados ao análise dun texto.
- Participación nun debate.
- Identificación e análise de sintagmas nominais.
- Modificación do número e o xénero duns substantivos.
- Clasificación de substantivos.
- Formación de palabras mediante a prefixación.
- Aplicación dos principios xerais da acentuación.

Actitudes

- Valoración da lingua oral e escrita como instrumento de comunicación.
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.
- Participación activa nos intercambios de comunicación, adecuando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

EDUCACIÓN EN VALORES

Convivencia

O texto *Una mesa redonda* (páx. 80) pode dar pe a unha reflexión acerca da importancia do diálogo na nosa sociedade e sobre as normas (respecto ao interlocutor, elección de formas corteses para manifestar a discrepancia...) que deben rexer a súa práctica.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical

- Identificar e clasificar substantivos.
- Coñecer os procedementos de variación de número e xénero dos substantivos.
- Recoñecer e explicar anomalías gramaticais.

- Competencia léxico-semántica

- Formar palabras mediante o procedemento da prefixación.

- Competencia ortográfica

- Aplicar as regras xerais de acentuación.

B. Competencia sociolingüística

- Respetar os turnos de palabra.
- Aplicar normas do rexistro culto.
- Mostrarse receptivo ante os cambios lingüísticos derivados da plena incorporación da muller á vida laboral e social.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Coñecer os rasgos básicos do diálogo e as distintas clases do diálogo.
- Avaliar o cumprimento dos principios de cooperación e cortesía nun texto dado.
- Analizar os mecanismos de cohesión textual.

- Competencia funcional

- Compoñer descrições de distinto tipo.
- Participar nun debate seguindo unhas pautas.

2. Competencia meta cognitiva

- Buscar información para preparar un debate.

3. Competencia existencial

- Valorar o diálogo coma unha das formas esenciais de relación entre as persoas.

Competencia social e cidadá

- Reflexionar sobre a forma que teñen os adolescentes de ocupar o tempo libre a partir do texto *La academia de baile*, que procede da obra de Carmen Pérez-Lanzac *¿Qué estarán haciendo?*

Competencia cultural e artística

- Valorar o baile como unha manifestación artística e cultural a partir do texto *La academia de baile*.

Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

- Ter conciencia da adaptación da linguaxe aos distintos contextos histórico-sociais a partir da explicación sobre a incorporación das formas femininas aos nomes de profesión.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Definir o concepto de diálogo.
- Distinguir uns xéneros dialogados de outros.
- Analizar a estrutura dunha conversación.
- Elaborar un texto dialogado.
- Discriminar os elementos do sintagma nominal.
- Coñecer as características do substantivo.
- Analizar o xénero e o número duns substantivos.
- Clasificar substantivos.
- Formar palabras mediante a prefixación.
- Aplicar correctamente os principios de acentuación.

UNIDADE 5

Os medios de comunicación. O SN. O artigo e os adxectivos determinativos

OBXECTIVOS

Comunicación

- Coñecer os principais medios de comunicación.
- Coñecer e identificar os rasgos lingüísticos característicos dos distintos medios de comunicación.
- Comparar uns medios de comunicación con outros.

Estudo da lingua

- Identificar o determinante no sintagma nominal.
- Coñecer as características do artigo.
- Coñecer os adxectivos determinativos e as súas clases.
- Identificar palabras formadas mediante composición.
- Aplicar as regras de división de palabras.

CONTIDOS

Conceptos

- A prensa. A radio. A televisión. A Intranet.
- A función do determinante.
- O artigo e os adxectivos determinativos.
- A composición.
- A división de palabras.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Familiarización cos conceptos que se van a estudar a partir da análise dun texto.
- Comparación da linguaxe empregada nos distintos medios de comunicación.
- Análise da programación de diferentes canais televisivos.
- Aplicación dos conceptos estudados ao análise dun texto.

- Preparación dun magacín radiofónico.
- Indución das regras que se infrinxen nunhas oracións.
- Identificación e clasificación de palabras que desempeñan a función do determinante.
- Formación e análise de palabras compostas.
- Aplicación dos principios de división de palabras.

Actitudes

- Valoración da lingua oral e escrita como instrumento de comunicación.
- Actitude reflexiva e crítica fronte as mensaxes contidas dos medios de comunicación.
- Participación activa nos intercambios de comunicación adecuando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

EDUCACIÓN EN VALORES

Saúde

Pódese partir do texto *Nkosi: una historia de SIDA* (páx. 82) para informar na aula sobre esta enfermidade e sobre as medidas de prevención que hai que adoptar ante ela.

Convivencia

O texto *La desinformación* (páx. 86) denuncia os encubrimentos da realidade que en ocasións levan a cabo os medios de comunicación os organismos de propaganda.

Débese previr aos alumnos contra estas prácticas e instarlles a desenvolver o espírito crítico.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia gramatical

- Identificar e empregar adecuadamente artigos e adxectivos determinativos.

- Competencia léxico-semántica

- Formar palabras compostas.
- Explicar o significado dunhas expresións.
- **Competencia ortográfica**
  - Aplicar as normas de división de palabras.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.
- Ser conscientes das implicacións comunicativas e sociais do emprego das mensaxes SMS.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva
- Coñecer os principais medios de comunicación e os rasgos característicos da súa linguaxe.

- Analizar a estrutura dunha noticia.

- Competencia funcional

- Elaborar un magacín radiofónico.

D. Competencia estratéxica

- Recoñecer a intención dun texto.
- Analizar o efecto dun titular do xornal.

2. Competencia meta cognitiva

- Inducir regras a partir de exemplos que as vulneran.
- Documentarse sobre un tema como paso previo para formarse unha opinión.

3. Competencia existencial

- Cobrar conciencia do poder que teñen os medios de comunicación nos nosos días.
- Permanecer alerta ante as manobras de perversión da realidade que en ocasións levan a cabo os medios informativos.

Competencia social e cidadá

- Comprender a situación e a consideración social dos enfermos de SIDA a partir do texto *Nkosi: una historia de SIDA*.

- Valorar o papel dos medios de comunicación na sociedade actual.

Tratamento da información e competencia dixital

- Comparar os formatos dixital e analóxico dos xornais contrastando elementos como o acceso á información ou á linguaxe empregada.

- Reflexionar sobre a manipulación da información que en ocasións levan a cabo os medios de comunicación a partir do texto *La desinformación*.

Autonomía e iniciativa persoal

- Seguir os pasos necesarios para elaborar un magacín radiofónico.

Competencia matemática

- Coñecer a correspondencia existente entre os números e as palabras que os designan.

Competencia cultural e artística

- Analizar a película *El show de Truman*, cuxo argumento está relacionado co tema dos medios de comunicación.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñecer os medios de comunicación.

- Identificar os rasgos lingüísticos característicos dos distintos medios de comunicación.

- Recoñecer a función do determinante.

- Localizar artigos e adxectivos determinativos.

- Clasificar adxectivos determinativos.

- Identificar palabras compostas.

- Dividir correctamente palabras.

UNIDADE 6

A prensa. O SN. O adxectivo cualificativo

OBXECTIVOS

Comunicación

- Coñecer as funcións da prensa.
- Coñecer e identificar a organización xeral dos xornais.
- Diferenciar os distintos xéneros xornalísticos
- Coñecer a estrutura dos textos xornalísticos.
- Identificar as características da linguaxe xornalística.

Estudo da lingua

- Identificar o constituínte que funciona como complemento no sintagma nominal.
- Identificar e clasificar adxectivos cualificativos.
- Formar os diversos grados do adxectivo.
- Elaborar familias de palabras.
- Aplicar correctamente as regras relativas ao emprego da grafía *h*.

CONTIDOS

Conceptos

- As funcións da prensa. Tipos de publicacións.
- A organización e o deseño do xornal. Os xéneros xornalísticos.
- A estrutura das noticias. A linguaxe xornalística.
- O adxectivo cualificativo. Clases, posición e grados.
- As familias de palabras.
- A grafía *h*.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Familiarización cos conceptos que se van a estudar a partir da análise dun texto.
- Análise da linguaxe e a estrutura de distintos textos xornalísticos.
- Aplicación dos conceptos estudados á análise dun texto.
- Elaboración dunha reportaxe.
- Identificación e clasificación de adxectivos cualificativos.

- Identificación do grado en que se atopan uns adxectivos.
- Recoñecemento e comprensión das regras que se infrinxen nunhas oracións.
- Formación de familias de palabras.
- Aplicación das regras do emprego da grafía *h*.

Actitudes

- Valoración da lingua oral e escrita como instrumento de comunicación.
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da linguaxe.

EDUCACIÓN EN VALORES

Saúde

Os textos desta unidade, vinculados ao mundo do deporte, poden empregarse para ponderar os beneficios que reporta á nosa saúde a práctica deportiva.

Convivencia

Pero tamén –cruz da mesma moeda– cabe apoiarse neses textos, sobre todo nos titulados *Alonso*, ‘*Príncipe de Asturias*’ (páx. 106) e *Mucho más que grandes victorias* (páx. 118), para previr aos alumnos da fixación enfermiza da nosa sociedade coa noción do éxito, interpretada case sempre ademais de forma restritiva e banal. É posíbel e non sobra comentar aos alumnos que o éxito –e menos aínda «ese» éxito– non pode converterse no patrón ético da nosa conduta.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**
  - Identificar e clasificar adxectivos cualificativos.
- **Competencia léxico-semántica**
  - Identificar palabras dunha mesma familia.
- **Competencia ortográfica**
  - Aplicar as regras que rexen o uso da *h*.

B. Competencia sociolingüística

- Analizar os recursos que se empregan nos textos xornalísticos para atraer ao lector.
- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva
  - Identificar xéneros xornalísticos.
  - Analizar a estrutura dunha noticia.
- **Competencia funcional**
  - Elaborar unha reportaxe.

D. Competencia estratéxica

- Interpretar o título metafórico dun texto.
- Completar una noticia periodística.

2. Competencia meta cognitiva

- Inducir regras gramaticais.
- Descubrir por medio da observación a función que teñen os distintos elementos xornalísticos.

3. Competencia existencial

- Valorar de forma crítica a función que desempeña a prensa na nosa sociedade.
- Valorar a práctica do deporte.

Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico

- Coñecer os xentilicios cos que se chaman os naturais dun lugar.

Tratamento da información e competencia dixital

- Obter información dun xornal.
- Coñecer a estrutura da información nos xornais.
- Obter datos e elaboralos para escribir unha reportaxe.

- Comparar o enfoque dunha mesma noticia publicada en xornais diferentes.

Competencia social cidadá

- Valorar a repercusión social dos deportes no noso país.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Definir os principais xéneros xornalísticos.
- Analizar a estrutura duns textos informativos.
- Identificar os constituíntes que funcionan como complemento nuns sintagmas nominais.
- Definir o adxectivo cualificativo.
- Construír os diferentes grados dun adxectivo.
- Formar familias de palabras.
- Aplicar as regras de uso da grafía *h*.

UNIDADE 7

A literatura e as súas formas. O SN. Os pronomes

OBXECTIVOS

Literatura

- Comprender o concepto da literatura.
- Diferenciar verso e prosa.
- Analizar a métrica dun poema.
- Coñecer o concepto de xénero literario.
- Identificar os diferentes xéneros literarios.
- Recoñecer os principais recursos estilísticos.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto do pronome.
- Coñecer as distintas clases de pronomes.

- Identificar a clase dun pronome.
- Diferenciar significado léxico e significado gramatical.
- Aplicar as regras de uso da grafía *b*.

CONTIDOS

Conceptos

- A literatura.
- Verso e prosa. A métrica.
- Os xéneros literarios.
- Os recursos literarios.
- O núcleo do sintagma nominal.
- Os pronomes.
- Clasificación dos pronomes.
- Significado léxico e significado gramatical.
- A grafía *b*.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación do xénero ao que pertencen diversos textos.
- Análise da métrica dun poema.
- Análise dos recursos literarios dun poema.
- Substitución de substantivos por pronomes nunhas oracións.
- Identificación de pronomes de diversas clases nun texto.
- Diferenciación dos significados léxico e gramatical das palabras.
- Aplicación das regras de uso da grafía *b*.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos expresivos da lingua e da literatura.

- Interese polos diversos xéneros literarios.
- Valoración dos textos como produtos históricos e culturais.

EDUCACIÓN EN VALORES

Multiculturalidade

Pódese destacar o feito de que a literatura actúa coma un crisol no que se mesturan diversas tradicións. Cada texto é o resultado da influencia dos libros e dos autores que poden ter moi distinta procedencia, intereses e ideas.

Convivencia

Débese resaltar o papel crítico que tivo a literatura fronte á sociedade ao longo dos séculos.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

▪ Competencia fonolóxica

- Identificar os fenómenos fonolóxicos implicados na rima e medida dos versos.
- Comprender e recoñecer o recurso literario da aliteración.

- Competencia gramatical

- Recoñecer as distintas clases de pronomes presentes nos diversos textos.

- Competencia léxico-semántica

- Diferenciar significado léxico e significado gramatical.

- Competencia ortográfica

- Aplicar as regras de uso da grafía *b*.

B. Competencia sociolingüística

- Coñecer o uso de *usted*, *ustedes*.
- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Identificar a función anafórica dos pronomes.

- Competencia funcional

- Elaborar un texto literario.

D. Competencia estratéxica

- Identificar os elementos dunha narración.

- Recoñecer a voz do autor en textos de diversos xéneros.

- Elaborar o resume dun texto literario.

2. Competencia meta cognitiva

- Inducir as características dos xéneros literarios a partir da lectura de distintos textos.

3. Competencia existencial

- Valorar a contribución da literatura ao intercambio de ideas e culturas.

4. Competencia literaria

- Distinguir a prosa do verso.

- Coñecer os xéneros literarios.

- Precisar o xénero ao que pertence un texto.

- Identificar os recursos estilísticos.

- Analizar a rima e a medida dun poema.

Competencia cultural e artística

- Elaborar un texto literario a partir dun cadro.

Autonomía e iniciativa persoal

- Ofrecer unha opinión de forma razoada.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Analizar a medida e a rima dun poema.
- Especificar o xénero ao que pertence un texto.
- Recoñecer os recursos literarios dun texto.
- Identificar e clasificar os pronomes dun texto.
- Diferenciar o significado léxico e o gramatical.
- Usar correctamente a grafía *b*.

UNIDADE 8:

A literatura medieval. Constituúntes da oración

OBXECTIVOS

Literatura

- Identificar os rasgos característicos da literatura medieval.
- Coñecer as principais correntes da literatura medieval e os autores e obras máis representativos.
- Analizar textos literarios medievais.

Estudo da lingua

- Identificar o suxeito e o predicado.
- Diferenciar predicado nominal e predicado verbal.
- Analizar o predicado dunhas oracións.
- Identificar perífrases verbais.
- Diferenciar o significado recto do significado figurado.
- Aplicar as regras de uso da grafía *v*.

CONTIDOS

Conceptos

- A Idade Media.

- A literatura medieval. Características e correntes.
- A oración: suxeito e predicado.
- Suxeito léxico e suxeito gramatical. Oracións impersoais.
- O predicado: predicado nominal e predicado verbal. Estrutura do predicado.
- As perífrases verbais.
- Significado recto e significado figurado.
- A grafía v.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Análise de textos representativos da literatura medieval.
- Lectura e análise de textos de diversas correntes.
- Delimitación do suxeito e do predicado nunhas oracións.
- Construción de oracións impersoais.
- Diferenciación do predicado nominal e do predicado verbal.
- Construción de oracións con predicado dunha determinada clase.
- Recoñecemento de perífrases verbais.
- Distinción dos diferentes significados (recto e figurado) dunha palabra.
- Aplicación das regras de uso da grafía v.

Actitudes

- Aprecio polas obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Interese por expresarse correctamente de forma oral e escrita.

EDUCACIÓN EN VALORES

Convivencia

Os contos del *Conde Lucanor* manifestan como a literatura ocúpase con frecuentemente d os problemas éticos e prácticos do ser humano, e hasta qué punto en moitas obras a intención do autor é formar aos seus lectores.

Os fragmentos del *Poema de mío Cid*, de los *Milagros de Nuestra Señora* e del *Libro de buen amor* reflecten outros enfoques ou intereses das obras literarias: os sentimentos persoais, a fe relixiosa, a visión humorística da realidade....

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia fonolóxica

- Identificar os fenómenos fonolóxicos implicados na rima e medida dos verbos.

- Competencia gramatical

- Diferenciar clases de suxeitos e predicados e recoñecer as oracións impersoais.

- Competencia léxico-semántica

- Diferenciar o significado recto e o figurado.

- Competencia ortográfica

- Aplicar as regras do uso da grafía v.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia discursiva

- Identificar o fenómeno da elipse e recoñecer as partes e secuencias que constitúen un texto.

D. Competencia estratéxica

- Interpretar o sentido dun texto e identificar as ideas principais dun texto.

2. Competencia meta cognitiva

- Descubrir, a partir dun texto concreto, os rasgos xerais dunha obra literaria.

3. Competencia existencial

- Valorar a importancia da literatura como instrumento de preservación da cultura.

4. Competencia literaria

- Relacionar autores e obras conas correntes literarias nas que se encadran, identificar recursos estilísticos e analizar a medida e a rima dun poema.

Competencia social e cidadá

- Comparar a imaxe do heroe que se ofrece en el *Poema de mío Cid* coa percepción actual que temos dese concepto.
- Advertir a finalidade educativa dalgúns textos.

Competencia cultural e artística

- Valorar a influencia da relixión nas obras literarias a partir dos textos de los *Milagros de Nuestra Señora*, de Gonzalo de Berceo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Analizar textos medievais.
- Localizar o suxeito e o predicado nunhas oracións.
- Diferenciar suxeito léxico e suxeito gramatical.
- Identificar oracións impersoais.
- Formular oracións con predicados de distinta clase.
- Recoñecer perífrases verbais.
- Identificar o significado figurado dunhas palabras.
- Aplicar as regras de uso da grafía v.

UNIDADE 9

A literatura prerrenacentista. Os complementos do verbo

OBXECTIVOS

Literatura

- Identificar os rasgos característicos da literatura prerrenacentista.

- Coñecer as principais correntes da literatura prerrenacentista os autores e obras máis representativos.

- Analizar textos literarios prerrenacentistas.

Estudo da lingua

- Identificar os complementos do núcleo verbal.

- Recoñecer o obxecto directo, o obxecto indirecto e os complementos preposicional, circunstancial, axente e predicativo.

- Comprender os conceptos de polisemia e de significado contextual.

- Aplicar as regras de uso da grafía *g* ante *e, i*.

CONTIDOS

Conceptos

- O Prerrenacimiento.

- A literatura prerrenacentista.

- A poesía culta e a poesía popular no século XV.

- A Celestina.

- Os complementos do verbo.

- A polisemia e o significado contextual.

- A grafía *g* ante *e, i*.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Lectura e interpretación de textos da literatura prerrenacentista.

- Análise métrico e estilístico de poemas prerrenacentistas.

- Identificación do núcleo do predicado e dos seus complementos.

- Clasificación dos complementos do verbo.

- Análise sintáctico de oracións.

- Construción de oracións seguindo un modelo sintáctico.

- Identificación do significado contextual dunha palabra.

- Aplicación das normas de uso da grafía *g* ante *e, i*.

Actitudes

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos de a lingua.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

EDUCACIÓN EN VALORES

Convivencia

Pódese destacar a importancia que Jorge Manrique outorga nas súas *Coplas* á rectitude da conducta e á bondade que amosa aos máis achegados:

¡Qué amigo de sus amigos!

¡Qué señor para criados

y parientes!

Pode xurdir ademais na clase o tema da crítica moral que se desenvolve en *La Celestina* a propósito dos comportamentos irracionais, egoístas ou codiciosos.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

▪ Competencia fonolóxica

- Identificar os fenómenos fonolóxicos implicados na rima e na medida dos versos.

▪ Competencia gramatical

- Comprender o concepto de complemento do verbo.
- Recoñecer nunhas oracións os distintos complementos do verbo.

▪ Competencia léxico-semántica

- Distinguir os diversos significados contextuais dunha palabra.

▪ **Competencia ortográfica**

- Aplicar as regras do uso de grafía *g*.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar as normas do rexistro culto.

C. Competencia discursiva

- Recoñecer a relación entre a estrutura dun poema e o seu contido.

2. Competencia meta cognitiva

- Deducir a relación entre a ambigüidade dunha oración e a súa estrutura sintáctica.

3. Competencia existencial

- Valorar a literatura como vehículo de crítica social.

4. Competencia literaria

- Relacionar autores e obras coas correntes literarias nas que se encadran.
- Identificar os recursos estilísticos dun texto.

Competencia social e cidadá

- Advertir a finalidade ambigua dalgúns textos a partir da lectura de fragmentos de *La Celestina*.

Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

- Reflexionar sobre algúns aspectos da existencia tras a lectura de diversos fragmentos das *Coplas* de Jorge Manrique.

Autonomía e iniciativa persoal

- Ofrecer opinións de forma razoada.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Expoñer os rasgos característicos da literatura prerrenacentista.
- Coñecer as manifestacións esenciais da poesía culta e popular do século XV.

- Recoñecer nun texto de *La Celestina* rasgos característicos desta obra.
- Identificar e diferenciar os distintos complementos do verbo nunhas oracións.
- Definir o concepto de polisemia e o l de significado contextual.
- Aplicar as normas do uso da grafía *g* ante *e, i*.

UNIDADE 10

A literatura renacentista. A oración composta

OBXECTIVOS

Literatura

- Identificar os rasgos característicos da literatura renacentista.
- Coñecer as principais correntes da literatura renacentista e os autores e obras máis representativos.
- Analizar textos literarios renacentistas.

Estudo da lingua

- Diferenciar oración simple e oración composta.
- Distinguir oración e proposición.
- Identificar distintos tipos de enlaces.
- Coñecer as formas de relación entre proposicións.
- Identificar os procedementos de creación de novos significados.
- Aplicar as regras de uso da grafía *j* ante *e, i*.

CONTIDOS

Conceptos

- O Renacemento.
- Características e fontes da literatura renacentista.
- Xéneros e correntes da literatura renacentista.
- Oración simple e oración composta.

- Oración e proposición.
- Elementos de relación: os enlaces.
- Xustaposición, coordinación e subordinación.
- A creación de novos significados.
- A grafía *j* ante *e, i*.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Análise e interpretación de textos renacentistas.
- Identificación nuns textos de temas e rasgos propios do Renacemento.
- Identificación dos rasgos da lírica italianizante nos textos da época.
- Clasificación de oracións en simples e compostas.
- Delimitación das proposicións nunhas oracións compostas.
- Identificación dos enlaces.
- Identificación dos procedementos de creación de novos significados.
- Aplicación das normas de uso da grafía *j* ante *e, i*.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese pola adquisición de vocabulario como medio de mellorar a expresión oral e escrita.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como por escrito.

EDUCACIÓN EN VALORES

Medio ambiente

Pode explicarse que nos textos líricos do Renacemento dáse unha presenza constante da natureza, considerada á vez manifestación da divindade, termo de comparación da beleza da amada e confidente das penas persoais do poeta. Pódese aproveitar esta consideración para incidir –salvando distancias, crenzas e estéticas– na necesidade de conservar e coidar os espazos naturais e o medio ambiente e na responsabilidade que todos e cada un de nos temos nesta tarefa.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia fonolóxica

- Identificar os fenómenos fonolóxicos implicados na medida e rima dos versos.

- Competencia gramatical

- Diferenciar oracións simples e oracións compostas.
- Distinguir entre proposición e oración.
- Recoñecer os procedementos de xustaposición, coordinación e subordinación.

- Competencia léxico-semántica

- Identificar os distintos procedementos de creación de significados.

- Competencia ortográfica

- Aplicar as regras de uso da grafía *j*.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia discursiva

- Aplicar normas do rexistro culto.

D. Competencia estratéxica

- Analizar a intención ou propósito do autor nun texto.

2. Competencia meta cognitiva

- Empregar un esquema para sintetizar os rasgos dunha corrente literaria.

3. Competencia existencial

- Valorar a importancia da literatura como reflexo dunha época determinada.

4. Competencia literaria

- Identificar os rasgos propios da literatura renacentista nos distintos textos.
- Analizar a rima e a medida dun poema.

Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico

- Valorar a importancia do entorno natural partindo das églogas de Garcilaso de la Vega.
- Ser consciente da repercusión que tivo a invención da imprenta.

Competencia social e cidadá

- Advertir as diferencias sociais existentes en toda a época a partir de algúns fragmentos del *Lazarillo de Tormes*.

Tratamento da información e competencia dixital

- Coñecer o tratamento que se debe dar á información para que poida ser publicada nun xornal.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Explicar as características da literatura renacentista.
- Analizar un texto literario renacentista.
- Diferenciar oración simple e oración composta.
- Distinguir oración e proposición.
- Analizar casos de xustaposición, coordinación e subordinación.
- Identificar os procedementos de creación de significados.
- Aplicar as normas de uso da grafía *j* ante *e, i*.

UNIDADE 11

A literatura barroca. Xustaposición e coordinación

OBXECTIVOS

Literatura

- Identificar os rasgos característicos da literatura barroca.
- Coñecer as principais correntes da literatura barroca e os autores e obras máis representativos.

- Analizar textos literarios barrocos.

Estudo da lingua

- Analizar oracións compostas por xustaposición e oracións compostas por coordinación.
- Recoñecer os mecanismos que operan no cambio semántico.
- Aplicar as regras do uso da coma.

CONTIDOS

Conceptos

- O Barroco.
- A literatura barroca: características e xéneros.
- Autores e escolas do Barroco.
- Oracións compostas por xustaposición.
- Oracións compostas por coordinación.
- Conxuncións coordinantes e locucións conxuntivas.
- Clases de oracións compostas por coordinación.
- O cambio semántico.
- A coma.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Análise de rasgos característicos da literatura barroca nos diversos textos.
- Lectura, análise e interpretación de textos literarios barrocos.
- Identificación nun texto de rasgos propios dunha escola literaria ou dun autor.
- Recoñecemento de oracións compostas por xustaposición e por coordinación.
- Clasificación de oracións compostas por coordinación.
- Construción de oracións compostas por xustaposición e por coordinación.
- Explicación dos mecanismos do cambio semántico que operan nas distintas palabras.
- Aplicación das normas do uso da coma.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese polos diversos xéneros e correntes da literatura.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua.

EDUCACIÓN EN VALORES

Convivencia

Algúns dos textos seleccionados nesta unidade están estreitamente vinculados coa sátira moral e a crítica das costumes. Pode ser interesante realizar un debate sobre os temas que debe afrontar a literatura e acerca de si se da unha actitude crítica na literatura actual. En relación con elo, pode comentarse que entre os propios escritores existe un debate aberto sobre a necesidade de que as súas obras adopten un compromiso político e que este é un tema moi discutido en todos os congresos da literatura. Conviría plantexar as discrepancias existentes acerca da función social da arte en xeral e da literatura en particular.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

▪ Competencia fonolóxica

- Identificar os fenómenos fonolóxicos implicados na rima e na medida dos versos.

- Competencia gramatical

- Distinguir oracións compostas por coordinación e oracións compostas por xustaposición.
- Identificar as distintas clases de oracións coordinadas.

- Competencia léxico-semántica

- Comprender o concepto do cambio semántico.

▪ Competencia ortográfica

- Aplicar as normas do uso da coma.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar as normas do rexistro culto.

C. Competencia estratéxica

- Interpretar un texto.

2. Competencia meta cognitiva

- Empregar un esquema para sintetizar os rasgos característicos da literatura dunha época.

3. Competencia existencial

- Valorar a importancia da sátira literaria como procedemento de crítica social.

4. Competencia literaria

- Relacionar autores e obras coas correntes literarias nas que se encadran.
- Identificar os rasgos propios da literatura barroca nos distintos textos.

Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico

- Considerar o desengano como unha realidade presente na vida a partir do texto *El mundo por de dentro*.

Competencia social e cidadá

- Reflexionar sobre a impertinencia de certas bromas a partir do texto *La aventura de Clavileño*.

Competencia e iniciativa persoal

- Ofrecer opinións de forma razoada.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Explicar os rasgos característicos da literatura barroca.
- Analizar un texto literario barroco.
- Recoñecer e analizar oracións compostas por xustaposición e oracións compostas por coordinación.
- Clasificar oracións coordinadas.

- Explicar os mecanismos do cambio semántico.
- Aplicar adecuadamente as regras do uso da coma.

UNIDADE 12

La literatura do século XVIII. A subordinación e as súas clases

OBXECTIVOS

Literatura

- Identificar os rasgos característicos da literatura neoclásica.
- Coñecer as principais correntes da literatura neoclásica e os autores e obras máis representativos.
- Analizar textos literarios neoclásicos.

Estudo da lingua

- Comprender o concepto de subordinación.
- Identificar oracións compostas por subordinación.
- Clasificar proposicións subordinadas.
- Diferenciar campo léxico e campo semántico.
- Aplicar as regras do uso do punto e coma.

CONTIDOS

Conceptos

- O século XVIII.
- Características do Neoclasicismo.
- Autores e obras do Neoclasicismo.
- A subordinación.
- Oracións compostas por subordinación.
- Clases de proposicións subordinadas.
- Campo léxico e campo semántico.
- O punto e coma.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Lectura, interpretación e análise de textos literarios neoclásicos.
- Identificación nun texto de procedementos expresivos propios dunha escola literaria ou dun autor.
- Definición do concepto de subordinación.
- Clasificación dos enlaces subordinantes.
- Identificación de proposicións subordinadas.
- Clasificación de oracións compostas por subordinación.
- Substitución de sintagmas por oracións subordinadas.
- Identificación e formación de campos léxicos e campos semánticos.
- Aplicación das normas de uso do punto e coma.

Actitudes

- Valoración das obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese polos diversos xéneros e correntes da literatura.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como por escrito.

EDUCACIÓN EN VALORES

Convivencia

Os temas que se abordan en as *Cartas marruecas* permiten comparar a sociedade do dezaoitto coa actual. Poderase constatar así que moitos deses temas (as diferencias sociais entre clases, a falta de intereses máis alá do ocio e do consumo...) teñen unha vixencia atemporal e universal. Pode elixirse algún tema en concreto, por exemplo, o da nobreza, que aparece na carta XIII (páx. 234 do libro de texto), e debater si as opinións de Cadalso seguen estando vixentes hoxe.

COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencia en comunicación lingüística

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

▪ **Competencia gramatical**

- Coñecer o concepto de subordinación.
- Identificar oracións compostas por subordinación.
- Recoñecer as distintas clases de oracións compostas por subordinación.

- **Competencia léxico-semántica**

- Diferenciar os conceptos de campo léxico e campo semántico.

- **Competencia ortográfica**

- Aplicar as normas do uso do punto e coma.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas lingüísticas pertencentes ao rexistro culto.

C. Competencia discursiva

- Identificar emisor e destinatario nun intercambio epistolar literario.

D. Competencia estratéxica

- Analizar a diversidade de perspectivas que se dan nun texto literario.
- Identificar as ideas esenciais dun texto.

2. Competencia meta cognitiva

- Empregar un esquema para sintetizar os rasgos característicos dunha corrente literaria.

3. Competencia existencial

- Valorar a importancia da literatura como ferramenta de transformación social.

4. Competencia literaria

- Relacionar autores e obras coas correntes literarias nas que se encadran.
- Recoñecer a caricatura como un procedemento literario.
- Comprender en que consiste o recurso literario da ironía.

Competencia social e cidadá

- Valorar a consideración social que ao longo do tempo tiveron escritores e actores a partir do texto *De comedias y regras*.

Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico

- Considerar as diferencias culturais que se dan entre uns países e outros a partir dos fragmentos de las *Cartas marruecas* que se ofrecen na unidade.

Autonomía e iniciativa persoal

- Ofrecerse como candidato a un posto resaltando as cualidades máis significativas que se posúen.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Explicar os rasgos característicos da literatura neoclásica.
- Analizar un texto literario neoclásico.
- Recoñecer oracións compostas por subordinación.
- Identificar as distintas clases de oracións compostas por subordinación.
- Definir os conceptos de campo léxico e campo semántico aportando exemplos.
- Aplicar adecuadamente as regras do uso do punto e coma.

TEMPORALIZACIÓN DAS UNIDADES

Dedicarase como media unhas seis sesións por cada unidade traballada. Nalgunhas delas haberá que dedicarlles tres sesións máis, debido á dificultade dos contidos introducidos. Se terá en conta o ritmo de asimilación de novos contidos por parte dos alumnos á hora do proceso de ensinanza-aprendizaxe.

6.3. CUARTO CURSO.

CONTIDOS

Bloque 1. escoitar, falar e conversar.

*Comprensión de textos procedentes dos medios de comunicación audiovisual, como debates na radio ou televisión e opinións dos oíntes.

*Exposición da información tomada de varios medios de comunicación acerca dun tema de actualidade contrastando os diferentes puntos de vista e as opinións expresadas polos devanditos medios, respectando as normas que rexen a interacción oral.

*Presentacións orais ben estruturadas sobre temas relacionados coa actividade académica ou a actualidade que admitan diferentes puntos de vista, utilizando o apoio de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación.

*Comprensión de presentacións, exposicións ou conferencias realizadas no ámbito académico relacionadas con contidos de diferentes materias.

*Colaboración en actividades de aprendizaxe individuais ou compartidas, especialmente nas propostas de planificación das actividades e na presentación de informes de seguimento e avaliación das tarefas.

*Participación en actividades de aprendizaxe compartida para fomentar estratexias de cooperación e de respecto.

*Utilización da lingua para tomar conciencia dos coñecementos, as ideas e os sentimentos propios e para regular a propia conduta.

Bloque 2. Ler e escribir.

Comprensión de textos escritos.

*Comprensión de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais, como disposicións legais e folletos.

*Comprensión de textos dos medios de comunicación atendendo especialmente aos xéneros de opinión, como editoriais ou columnas.

*Comprensión de textos do ámbito académico, atendendo especialmente á consulta, en diversos soportes, de dicionarios, glosarios e outras fontes de información, incluíndo fragmentos de ensaios.

*Utilización das bibliotecas e das tecnoloxías da información e da comunicación de forma autónoma para a localización, selección e organización de información.

*Reflexión crítica ante as mensaxes que supoñan calquera tipo de discriminación para fomentar unha sensibilidade crítica fronte a elas.

Composición de textos escritos.

*Composición de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais, como foros, solicitudes e instancias, reclamacións, curricula vitae e folletos.

*Composición de textos propios dos medios de comunicación como cartas ao director e artigos de opinión (editoriais e columnas), destinados a un soporte escrito ou dixital.

*Composición, en soporte papel ou dixital, de textos propios do ámbito académico, especialmente de textos expositivos, explicativos e argumentativos elaborados a partir da información obtida en diversas fontes e organizada mediante esquemas, mapas conceptuais e resumos, así como a elaboración de proxectos e informes sobre tarefas e aprendizaxes.

*Utilización da composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como forma de regular a conduta.

*Dominio das normas de presentación dos textos escritos tanto en soporte papel como dixital, con respecto ás normas gramaticais, ortográficas e tipográficas.

Bloque 3. Educación literaria.

*Lectura de novelas e de relatos desde o século XIX ata a actualidade.

*Recitado de poemas contemporáneos, con especial atención ás achegas do simbolismo e das vangardas á linguaxe poética, valorando a función dos elementos simbólicos e dos recursos retóricos e métricos no poema.

*Lectura de relatos contemporáneos de diverso tipo que ofrezan distintas estruturas e voces narrativas.

*Lectura dramatizada de breves pezas teatrais contemporáneas, ou de fragmentos, de carácter diverso constatando algunhas innovacións nos temas e nas formas.

*Coñecemento das características xerais dos grandes períodos da historia da literatura desde o século XIX ata a actualidade.

*Achegamento a algúns autores e autoras relevantes das literaturas hispánicas e europea desde o século XIX ata a actualidade.

*Composición de textos de intención literaria e elaboración de traballos sobre as lecturas dirixidas.

*Utilización con certa autonomía da biblioteca do centro, das do contorno e de bibliotecas virtuais.

*Desenvolvemento da autonomía lectora e aprecio pola literatura como fonte de pracer e de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas.

Bloque 4. Coñecemento da lingua.

*Coñecemento dos diferentes rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais e valoración da importancia de usar o rexistro adecuado segundo as circunstancias da situación comunicativa.

*Coñecemento da diversidade lingüística de España (linguas e dialectos), análise dos factores que inciden na relación das linguas da nosa comunidade, e reflexión sobre a situación actual do español no mundo.

*Recoñecemento e utilización dalgunhas formas de expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo e argumentativo e identificación e uso das variacións que adoptan as formas deícticas en relación coas situacións de comunicación.

*Identificación e uso reflexivo de distintos procedementos de conexión nos textos, con especial atención a conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, e dos mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna, favorecéndoa autonomía na revisión dos propios textos.

*Recoñecemento e uso coherente da correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións e no discurso relatado (paso de estilo directo a indirecto).

*Recoñecemento dos esquemas semántico e sintáctico da oración, construción e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria nas actividades: enunciado, frase e oración; suxeito e predicado; predicado nominal e verbal; suxeito, verbo e complementos ; axente ,causa e paciente; oración impersonal ,activa ,pasiva, transitiva e intransitiva; complemento directo, indirecto, de réxime, circunstancial, axente e atributo ; oracións subordinadas substantivas, adxectivas e adverbais.

*Uso de procedementos para compoñer os enunciados cun estilo cohesionado e emprego dos seguintes termos: aposición, adxectivo e oración de relativo explicativos; construción de participios e de xerundio ;oración coordinada (copulativa, disxuntiva, adversativa e consecutiva);subordinada causal, consecutiva, condicional e concesiva.

*Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras, así como coñecemento dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para o cambio de categoría.

*Interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e normativa).

*Uso con certa autonomía de dicionarios e correctores ortográficos dos procesadores de textos.

*Coñecemento e uso reflexivo das normas ortográficas, empregando os termos apropiados na explicación sobre o uso (sílabas tónicas, til diacrítico...) e apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse á norma lingüística.

PROGRAMACIÓN DE AULA 4º ESO

UNIDADE 1

Narración, descrición e diálogo. O enunciado e as súas clases

OBXECTIVOS

- Comprender o concepto de formas do discurso.
- Identificar as clases de narración, os seus elementos e a súa estrutura.
- Coñecer a descrición, as súas clases e a súa estrutura.
- Recoñecer as diversas formas do diálogo.
- Enunciados e sintagmas.
- Recoñecer clases de sintagmas e de enunciados.
- Identificar a modalidade das oracións.
- Diferenciar léxico herdado e léxico ampliado.
- Coñecer as regras xerais da ortografía.

CONTIDOS

Conceptos

- A narración. Elementos, estrutura, orde e linguaxe.
- A descrición. Tipos, orde e linguaxe.
- O diálogo e os seus tipos. Organización e linguaxe.
- O enunciado. Os sintagmas.
- Oración e frase.
- Modalidade oracional. Clases de oracións atendendo á modalidade.
- O léxico do castelán.
- Regras ortográficas xerais.

Procedementos, destrezas e habilidades

- Identificación dos elementos dunha narración.

- Recoñecemento de secuencias descritivas e dialogadas.
- Identificación de enunciados de diversas clases.
- Clasificación de oracións e frases.
- Recoñecemento da modalidade de diversos enunciados.
- Identificación de prefixos e sufixos.
- Aplicación das regras xerais da ortografía.

Actitudes

- Valoración da lingua oral e escrita como instrumento de comunicación.
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.
- Participación activa nos intercambios de comunicación.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas aproximadamente (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Expresarse oralmente sobre feitos, sentimentos e emocións de forma organizada e comprensible.

Desenvolvemento da competencia en coñecemento e interacción co mundo físico

- Coñecer o desenvolvemento científico e técnico e a súa repercusión na vida diaria.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Interpretar datos numéricos en situacións reais.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Obter información por diferentes canles.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Desenvolver habilidades sociais.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Planificar e organizar as fases dun proxecto.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Desenvolver a comprensión da realidade.

Desenvolvemento da competencia emocional

Expresar sentimentos e emocións dun xeito sinxelo e natural

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS QUE SE TRABALLAN

1. Competencia comunicativa

A. Competencia lingüística

- Competencia fonolóxica

- Aplicar o concepto de independencia fonolóxica a un enunciado.

- Competencia gramatical

- Definir o concepto de enunciado.
- Recoñecer sintagmas.
- Identificar distintos tipos de enunciados.

- Competencia léxico-semántica

- Recoñecer as formas de ampliación do léxico mediante prefixos e sufixos.

- Competencia ortográfica

- Aplicar correctamente as regras xerais de representación de sons.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto, adecuando en cada caso a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

C. Competencia pragmática

- Competencia discursiva

- Recoñecer textos narrativos e identificar a súa estrutura e os seus elementos.
- Recoñecer textos descritivos e identificar os seus tipos e as súas características.
- Coñecer as clases e os rasgos do diálogo.

- Competencia funcional

- Elaborar un relato dunha experiencia persoal.

D. Competencia estratéxica

- Inventar un final novo para unha narración.
- Recoñecer secuencias textuais.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir as diferencias entre modalidade do enunciado e intención comunicativa.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia de adecuar a expresión ás intencións comunicativas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar os elementos dunha narración.
- Coñecer a estrutura, a orde e a linguaxe propios dos textos narrativos.
- Recoñecer os distintos tipos da descrición.-
- -Coñecer a orde e a linguaxe das descricións.
- -Distinguir os diversos xéneros dialogados.
- Construír enunciados dunha determinada clase.
- Recoñecer a modalidade duns enunciados.
- Clasificar palabras atendendo á súa pertenza ao léxico herdado o ao léxico ampliado.
- Aplicar as regras xerais da ortografía.

MÍNIMOS ESIXIBLES-

- Coñecer a estrutura, a orde e a linguaxe propios dos textos narrativos.
- Recoñecer os distintos tipos de descrición.
- Distinguir os diversos xéneros dialogados.
- Recoñecer a modalidade duns enunciados.
- Clasificar palabras atendendo á súa pertenza ao léxico herdado o ao léxico ampliado.
- Aplicar as regras xerais da ortografía.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN AS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Expresa correctamente a intencionalidade de diferentes textos, fundamenta e responde a preguntas ao respecto.	1	1
Coñecemento e interacción co mundo físico	Coñece algúns avances científicos que cambiaron o mundo.	3	3
Matemática	Emprega e interpreta correctamente datos numéricos dun texto.	1, 2	1, 2
Tratamento da información	Obtén información relevante de xeito rápido.	1, 2	1, 2

e competencia dixital			
Social e cidadá	Respecta aos demais nos seus turnos de palabras e opinións.	Sempre	Sempre
Autonomía e iniciativa persoal	Segue os pasos para elaborar un texto de forma autónoma e global.	2	2
Aprender a aprender	Extrae conclusións xerais de aprendizaxe.	1-4	1-4
Emocional	Expresa sentimentos ou emocións con naturalidade.	Sempre	Sempre

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade (20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento dos textos e elaboración de presentacións... (10%)
  - Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)
- Control da unidade (30%)

PROCEDIMIENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 1.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 1.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade(saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* levarase a acabo unha lectura do texto *El coche de color azul*, escollerase un parágrafo que resulte atractivo e explicarase o sentido do texto escollido e por que se escolleu ese fragmento. Farase o mesmo co texto *El descubrimiento de Último*.
- A *segunda tarefa (Obradoiro de escritura)* centrarase na elaboración dunha exposición sobre algún personaxe histórico o científico a partir das pautas propostas no libro do alumno para a realización dunha descrición.
- Na *terceira tarefa (Elaboración de diálogos)* elaborarse un diálogo en grupo de forma cooperativa sobre a necesidade de manter a cortesía nas nosas relacións sociais e a obriga de respectar os sentimentos alleos, que servirá como punto de partida a un debate de aula.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso uso da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos no enunciado e as súas clases.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 1.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 1.
- Recursos complementarios. Unidade 1.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Valoración da lingua oral e escrita como instrumento de comunicación.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.
- Participación activa nos intercambios de comunicación.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar na clase)
- *El coche de color azul*, de Manuel de Lope.
- *El descubrimiento de Último*, de Alessandro Baricco.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan en clase):
- *Museo Guggenheim Bilbao. Historia*, texto tomado da páxina web do Museo Guggenheim de Bilbao.
- *Los bebés distinguen por los gestos en que idioma se les habla*, texto de Mónica L. Ferrado publicado no xornal *El País*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
- *Leyendas*, de Gustavo Adolfo Bécquer.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - *Las pelirrojas traen mala suerte*, de Manuel L. Alonso.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 1. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Selección de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Emprego do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día a día. Nesta unidade, aproveitando a lectura do texto *El coche de color azul*, de Manuel de Lope, propoñeráselle aos alumnos que reflexionen sobre a necesidade de manter a cortesía nas nosas relacións sociais e a obriga de respectar os sentimentos alleos.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 1).
- Fichas de adaptación curricular (tema 1).
- Recursos complementarios (tema 1).
- Libromedia Santillana (tema 1).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos buscarán información relativa a algún personaxe histórico ou científico, sobre o que realizarán unha pequena descrición.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 2

A exposición. A oración. Suxeito e predicado

OBXECTIVOS

- Coñecer o concepto de exposición.
- Identificar distintos tipos de textos expositivos.
- Recoñecer as características dos textos expositivos.
- Analizar a estrutura, procedementos e a linguaxe dos textos expositivos.
- Identificar o suxeito e o predicado das oracións.
- Recoñecer o fenómeno da concordancia.
- Distinguir o suxeito léxico e o gramatical.
- Diferenciar entre predicado nominal e verbal.
- Identificar palabras patrimoniais e cultismos.
- Aplicar correctamente os principios da acentuación.

CONTIDOS

Coñecementos

- A exposición e os seus tipos.
- Estrutura, procedementos e linguaxe dos textos expositivos.
- Suxeito e predicado. A concordancia.
- Suxeito léxico e suxeito gramatical.
- O predicado: estrutura. Predicado nominal e predicado verbal.
- Palabras patrimoniais e cultismos. Os dobles.
- Principios de acentuación.
- **Habilidades: procedementos, saber aplicar e saber facer**
- Clasificación dos textos expositivos.
- Análise da estrutura e da linguaxe dunha exposición.
- Análise do suxeito e do predicado de diversas oracións.
- Diferenciación do suxeito léxico e do suxeito gramatical.
- Diferenciación do predicado verbal e do predicado nominal.
- Construción de oracións cunhas condicións dadas.
- Identificación das palabras patrimoniais e cultismos.
- Aplicación dos principios xerais de acentuación.
- **Actitudes e valores**
- Valoración da lingua oral e escrita como instrumentos para satisfacer as necesidades da comunicación.
- Interese por coñecer os mecanismos e os recursos da lingua.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.
- Participación activa nos intercambios de comunicación, adecuando ao mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

COMPETENCIAS QUE SE TRABALLAN

COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**
  - Recoñecer o suxeito e o predicado en oracións.
  - Analizar a estrutura do suxeito e do predicado.
  - Recoñecer o fenómeno da concordancia en oracións.
  - Distinguir diversos tipos de suxeito e de predicado.

- **Competencia léxico-semántica**
  - Identificar palabras patrimoniais e cultismos.

- **Competencia ortográfica**
  - Aplicar correctamente os principios xerais de acentuación.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**
  - Identificar textos expositivos.
  - Analizar a estrutura, os procedementos e a linguaxe dunha exposición.
- **Competencia funcional**
  - Escribir unha exposición divulgativa.

D. Competencia estratéxica

- Identificar procedementos expresivos nunha exposición.
- Recoñecer os conectores propios dos textos expositivos.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Empregar un esquema na planificación dun texto expositivo.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia da preservación da vida no noso planeta.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Definir a exposición e as súas clases.
- Analizar a estrutura e a linguaxe dunha exposición.
- Recoñecer as características da exposición.
- Analizar a estrutura do suxeito e do predicado nunhas oracións.
- Diferenciar suxeito léxico e suxeito gramatical.
- Recoñecer o fenómeno da concordancia entre suxeito e predicado.
- Distinguir predicado verbal e predicado nominal.
- Clasificar unha serie de termos en palabras patrimoniais e cultismos.
- Aplicar os principios xerais de acentuación.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Definir a exposición e as súas clases.
- Analizar a estrutura do suxeito e do predicado nunhas oracións.
- Clasificar unha serie de termos en palabras patrimoniais e cultismos.
- Aplicar os principios xerais da acentuación.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Escrebe diferentes textos, coidando as normas ortográficas e gramaticais.	1-4	1-4
Coñecemento e interacción co mundo físico	Recolle e coida o material, reutiliza e aproveita os recursos na aula.	Sempre	Sempre
Matemática	Extrae conclusións da análise de datos estatísticos e representacións gráficas das novas de actualidade.	2, 3	2, 3
Tratamento da información e competencia dixital	Emprega distintos medios para buscar información nun traballo de investigación e contrástaa adecuadamente.	2, 3	2, 3
Cultural e artística	Os seus traballos están esteticamente ben elaborados.	1-4	1-4
Social e cidadá	Expresa unha opinión clara respecto aos valores éticos e sociais.	2, 3	2, 3
Autonomía e iniciativa persoal	Traballa no grupo repartindo as funcións.	1-4	1-4
Emocional	Escoita aos compañeiros con atención e respecto.	Sempre	Sempre

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada con contidos da unidade (20%)

-Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:

- Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)

- Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)

- Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)

- Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)

- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)

- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)

- Control da unidade (30%)

PROCEDIMENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMIENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.

- Adaptación curricular: Tema 2.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.

- Adaptación curricular: Tema 2.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* realizarase unha lectura do texto *El destino de la Tierra*, escollerase un parágrafo que resulte atractivo e explicarse o sentido do texto escollido e por que se escolleu ese fragmento.
- A *segunda tarefa (Obradoiro de escritura)* centrarase na elaboración dunha exposición sobre o sistema solar en particular e o universo en xeral a partires das actividades propostas no libro do alumno.
- Na *terceira tarefa (Debate de aula: El destino de la Tierra)*, os alumnos debaterán sobre a necesidade de coidar o medio ambiente, para o que partirán da información que foron adquirindo mentres realizaban outras actividades de aula.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso uso da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos na relación entre o suxeito e o predicado.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 2.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 2.
- Recursos complementarios. Unidade 2.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Valoración da lingua oral e escrita como instrumentos para satisfacer as necesidades de comunicación.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.
- Participación activa nos intercambios de comunicación, adecuando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar en clase):
  - *El destino del planeta Tierra*, de Javier Labay Aguirre.
  - “*Don Quijote*” *se enfrenta a los asteroides*, texto tomado da web da Agencia Espacial Europea.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - Texto tomado da páxina web do Instituto de la Juventud.

- *Cazadoras solitarias*, texto de Mark W. Moffett publicado na revista de divulgación científica *National Geographic*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Leyendas*, de Gustavo Adolfo Bécquer.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías ni actividades):
  - *Las pelirrojas traen mala suerte*, de Manuel L. Alonso.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 2. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Selección de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Uso do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día a día. Nesta unidade, a partires da lectura inicial, *El destino del planeta Tierra*, de Javier Labay Aguirre, propondéraselles aos alumnos que reflexionen sobre o medio ambiente, facéndolles tomar conciencia da importancia de preservar as condicións que permiten o desenvolvemento da vida e da biodiversidade no noso planeta.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 2).
- Fichas de adaptación curricular (tema 2).
- Recursos complementarios (tema 2).
- Libromedia Santillana (tema 2).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos, coa axuda dos profesores do departamento de Ciencias farán unha exposición sobre o sistema solar en particular e o universo en xeral. Tamén sería

interesante que, tras levar a cabo esa actividade, visen algunha película de ficción espacial para estimular o interese pola investigación científica do espazo.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 3

A argumentación. Os complementos verbais

OBXECTIVOS

- Comprender o concepto de argumentación.
- Identificar os elementos dun texto argumentativo.
- Diferenciar distintos tipos de argumentos.
- Analizar a estrutura, contido e finalidade dos textos argumentativos.
- Comprender o concepto de complemento verbal.
- Coñecer e ser capaces de identificar os distintos complementos do verbo.
- Diferenciar arcaísmos e neoloxismos.
- Acentuar correctamente diptongos, triptongos e hiatos.

CONTIDOS

Coñecementos:

- A argumentación.
- Elementos e estrutura da argumentación.
- Tipos de argumentos.
- Procedementos e linguaxe da argumentación.
- Os xéneros argumentativos.
- Os complementos verbais.
- Clases de complementos verbais.
- Arcaísmos e neoloxismos.
- Acentuación de ditongos, tritongos e hiatos.

Habilidade e procedementos

- Recoñecemento da estrutura dos textos argumentativos.

- Identificación dos tipos de argumentos.
- Localización de procedementos argumentativos.
- Clasificación dun texto argumentativo.
- Identificación de complementos de distinto tipo.
- Identificación de arcaísmos e neoloxismos.
- Acentuación Construción de oracións con determinados complementos.

As actitudes e os valores

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.
- Participación activa nos intercambios de comunicación.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Empregar distintos tipos de textos con intencións comunicativas ou creativas diversas.

Desenvolvemento da competencia en coñecemento e interacción co mundo físico

- Empregar o método científico para coñecer a realidade.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Interpretar correctamente datos numéricos e representacións gráficas.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Buscar información en distintos medios e contrastar a súa veracidade.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Ter unha escala de valores.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Empregar a creatividade e a imaxinación nos traballos.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Empregar distintas estratexias e ferramentas para favorecer a aprendizaxe.

Desenvolvemento da competencia emocional

- Xestionar as relacións interpersoais.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS QUE SE TRABALLAN

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

Competencia gramatical

- Recoñecer os complementos verbais en diversas oracións.
- Formular os complementos adecuados para un determinado predicado.
- Diferenciar complementos que se asemellan no plano formal.

• **Competencia léxico-semántica**

- Ser capaces de diferenciar arcaísmos e neoloxismos.

• **Competencia ortográfica**

- Aplicar os principios de acentuación de ditongos, tritongos e hiatos.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto en diversas producións lingüísticas.

C. Competencia pragmática

• **Competencia discursiva**

- Recoñecer textos argumentativos e analizar a súa estrutura.
- Diferenciar diversos tipos de argumentos.
- Clasificar textos argumentativos.

• **Competencia funcional**

- Escribir un artigo de opinión.

D. Competencia estratéxica

- Refutar os argumentos dun texto.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Empregar un modelo pautado para comentar o contido dun texto.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Comprender a importancia da cooperación internacional cos países en desenvolto.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Comprender o concepto de argumentación.
- Identificar textos argumentativos e analizar a súa estrutura.

- Analizar a linguaxe dos textos argumentativos.
- Recoñecer a función, o contido e a finalidade dos textos argumentativos.
- Identificar os distintos tipos de argumentos.
- Identificar complementos verbais.
- Completar oracións cun complemento verbal.
- Identificar arcaísmos e neoloxismos.
- Acentuar correctamente ditongos, tritongos e hiatos.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Comprender o concepto de argumentación.
- Identificar complementos verbais.
- Identificar arcaísmos e neoloxismos.
- Acentuar correctamente ditongos, tritongos e hiatos.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Elabora correctamente textos con intencións comunicativas diferentes expresando a través deles correctamente ideas, sentimentos, desexos ou necesidades.	1-4	1-5
Coñecemento e interacción co mundo físico	Fundamenta as súas opinións sobre a realidade que lle rodea en datos obxectivos e non en prexuizos, crenzas ou mitos.	2, 3	2, 5
Matemática	Obtén información útil de táboas de datos estatísticos e representacións gráficas sobre un tema de actualidade.	2, 3	2, 5
Tratamento da información e competencia dixital	Emprega distintos medios para buscar información nun traballo de investigación e contrastaa adecuadamente.	2, 3	2, 5
Social e cidadá	Expresa unha opinión propia e con sentido crítico respecto á realidade social actual.	3	4

Autonomía e iniciativa persoal	É creativo e orixinal nos seus traballos orais e escritos.	4	3
Aprender a aprender	Emprega un pensamento crítico nos seus traballos.	1-4	1-4
Emocional	Expresa o positivo e o negativo con empatía e asertividade.	Sempre	Sempre

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada con contidos da unidade (20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos máis usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)
  - Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)
- Control da unidade(30%)

PROCEDIMIENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 3.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 3.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de modo que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade(saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partir de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* realizarase unha lectura do texto *Retos de la humanidade*, escollerase un parágrafo que resulte atractivo e explicarse o sentido do texto escollido e por que se escolleu ese fragmento.
- A *segunda tarefa (Obradoiro de escritura)* centrarase na elaboración dunha exposición sobre a pobreza no mundo; para elo os alumnos investigarán sobre algúns indicadores socioeconómicos que permitan comprender mellor a orixe da pobreza no mundo.
- Na *terceira tarefa (Debate de aula: La pobreza en el mundo)*, os alumnos debaterán na aula sobre a pobreza no mundo e a distribución da riqueza, co fin de cobrar conciencia das profundas desigualdades que existen entre países ricos e pobres e entre grupos sociais.
- Coa *cuarta tarefa* traballarase os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso uso da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos nos complementos verbais.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 3.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 3.
- Recursos complementarios. Unidade 3.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.

- Participación activa nos intercambios de comunicación.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar na clase):
  - *Retos de la humanidade*, de Jimmy Carter.
  - *Ellas*, de Rosa Montero.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - «*Bestsellerizarse o morir*», texto de José Ángel Mañas publicado en *El País*.
  - «¿Puedo fiarme de mis webs favoritas?», texto publicado por Enrique Gallud Jardiel en www.20minutos.es.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Leyendas*, de Gustavo Adolfo Bécquer.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías ni actividades):
  - *Las pelirrojas traen mala suerte*, de Manuel L. Alonso.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 3. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resumen en audio.
- Selección de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Uso do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día a día. Nesta unidade, a partir da lectura do texto *Retos de la humanidade*, de Jimmy Carter, e do traballo feito, propoñeráse aos alumnos que reflexionen sobre a distribución da riqueza no mundo, co fin de cobrar conciencia das profundas desigualdades que existen entre os países ricos e pobres e entre os grupos sociais.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 3).

- Fichas de adaptación curricular (tema 3).
- Recursos complementarios (tema 3).
- Libromedia Santillana (tema 3).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos realizarán unha exposición sobre a pobreza no mundo, na que destacarán, entre outros indicadores, a porcentaxe de pobreza en cada país, o índice de desenvolvemento humano ,a taxa de alfabetización, a taxa de poboación adulta escolarizada, a esperanza de vida, o número de médicos por habitante, o presuposto anual en educación e en sanidade...

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación

UNIDADE 4

A prescrición. A oración composta

OBXECTIVOS

- Comprender o concepto de prescrición.
- Identificar diversos tipos de textos prescriptivos.
- Analizar a estrutura dos textos prescriptivos.
- Recoñecer a linguaxe dos textos prescriptivos.
- Identificar oracións compostas.
- Delimitar proposicións.
- Diferenciar a xuxtaposición, a cordinación e a subordinación.
- Recoñecer os procedimentos de formación de palabras.
- Empregar correctamente os signos ortográficos que se empregan para delimitar enunciados.

CONTIDOS

Coñecementos:

- A prescrición e os seus tipos.

- Estrutura e linguaxe dos textos prescritivos.
- Oración simple e oración composta.
- Formación de oracións compostas.
- Os enlaces.
- Oración e proposición.
- Xustaposición, coordinación e subordinación.
- Procedementos de formación de palabras.
- Signos que delimitan enunciados.

Habilidades e procedementos

- Recoñecemento da estrutura dun texto instrutivo.
- Análise da linguaxe empregada nun texto prescritivo.
- Escritura de textos normativos ou instrutivos partindo de indicios.
- Diferenciación de oracións simples e oracións compostas.
- Delimitación de proposicións nunha oración composta.
- Identificación de oracións compostas por xustaposición, coordinación ou subordinación.
- Análise do procedemento de formación de diversas palabras.
- Uso correcto dos signos ortográficos que delimitan enunciados.

As actitudes e os valores

- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.
- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Escribir diferentes textos, coidando as normas ortográficas e gramaticais.

Desenvolvemento da competencia en coñecemento e interacción co mundo físico

- Coidar activamente a vida de animais e plantas.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Interpretar los datos en representacións gráficas.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Obter información por distintos canles.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Empregar diferentes linguaxes artísticos nos traballos.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Coñecer os dereitos e deberes sociais.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Secuenciar e avaliar as distintas fases necesarias dun proxecto.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Desenvolver o pensamento creativo.

-

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

• Competencia gramatical

- Recoñecer oracións compostas.
- Identificar as proposicións dunha oración composta.
- Diferenciar os procedementos de xustaposición, coordinación e subordinación.

• Competencia léxico-semántica

- Recoñecer os procedementos de composición, sufixación, prefixación e parasíntese.

• Competencia ortográfica

- Empregar correctamente os signos que serven para delimitar enunciados.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto nas diversas producións lingüísticas.

C. Competencia pragmática

• Competencia discursiva

- Recoñecer textos prescritivos e diferenciar os seus tipos.
- Analizar a estrutura e a linguaxe da prescripción.

• Competencia funcional

– Escribir un texto prescitiño.

D. Competencia estratéxica

– Completar textos prescitiños.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

– Empregar un informe sobre hábitos de conducta para deducir unha serie de medidas encamiñadas a mellorar o medio ambiente.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

– Apreciar a necesidade de preservar o medio ambiente.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Recoñecer textos prescitiños e as súas características.
- Identificar a estrutura dun texto prescitiño.
- Recoñecer os rasgos dun texto prescitiño.
- Diferenciar oracións simples e compostas.
- Delimitar as proposicións dunha oración composta.
- Distinguir oracións compostas por xustaposición, coordinación e subordinación.
- Coñecer os procedementos de formación de palabras.
- Empregar adecuadamente os signos ortográficos que delimitan enunciados.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Recoñecer textos prescitiños e as súas características.
- Diferenciar oracións simples e compostas.
- Distinguir oracións compostas por xustaposición, coordinación e subordinación.
- Coñecer os procedementos de formación de palabras.
- Empregar adecuadamente os signos ortográficos que delimitan enunciados.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÀS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Escrebe textos prescitiños nos que respecta a estrutura deste tipo de textos e aplica as	1-4	1-5

	súas características lingüísticas.		
Coñecemento e interacción co mundo físico	Valora a importancia do coidado do medio ambiente.	2, 3	2, 5
Matemática	Emprega e interpreta correctamente datos numéricos e porcentaxes.	2, 3	2, 5
Tratamento da información e competencia dixital	Obtén información relevante de xeito áxil.	2, 3	2, 5
Cultural e artística	Os seus traballos están esteticamente ben elaborados.	Sempre	Sempre
Social e cidadá	Valora la importancia del consumo responsable.	3	4
Autonomía e iniciativa persoal	Presenta capacidade organizativa e resolutiva para cumprir uns obxectivos nun determinado tempo.	4	3
Aprender a aprender	Elabora producións orixinais e detalladas.	1-4	1-4

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade(20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos máis usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)

- Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)
- Control da unidade (30%)
- Control trimestral da avaliación.

PROCEDIMENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS-

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 4.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 4.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* farase unha lectura do texto *El cambio climático empieza en casa*, que traballaremos a partires das pautas propostas, para, de seguido, debater na aula sobre a necesidade de modificar os hábitos de consumo.
- A *segunda tarefa (Obradoiro de escritura)* centrarase na elaboración dunha exposición baseada nas actividades propostas no libro do alumno, na que se reflectan algunhas propostas medioambientais para mellorar o entorno inmediato.
- Na *terceira tarefa (Normas medioambientais)* realizaranse unha serie de actividades en grupo coas que se pretende concienciar ao alumno sobre determinados temas ecolóxicos e medioambientais a través de diversos textos.

- Coa *cuarta tarefa* traballarase os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso uso da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos na oración composta.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 4.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 4.
- Recursos complementarios. Unidade 4.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Actitude de respecto cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.
- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar na clase):
  - *El cambio climático empieza en casa*, un texto do xornal *El País*.
  - *Consumo: algúns datos para la reflexión*, un texto de Greenpeace.
  - *La “regra de las seis erres”*, un texto de Greenpeace.
  - *El poder de los consumidores*, un texto de Greenpeace.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias as que se realizan na clase):
  - *Machu Picchu*, texto tomado da *Wikipedia*.
  - «Barrera para las ‘piedras sangrientas’», texto de Naiara Galarraga publicado en *El País*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Leyendas*, de Gustavo Adolfo Bécquer.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - *El palacio de la noche eterna*, de José M.ª Latorre.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 4. Inclúe audio, información

complementaria, actividades interactivas, resume en audio.

- Selección de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Emprego do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día a día. Nesta unidade, aproveitando as diversas lecturas propostas na unidade sobre a cuestión do emprego racional da enerxía e da reciclaxe, propoñerase aos alumnos que reflexionen sobre a necesidade de modificar os hábitos cotiás co obxecto de desenvolver unha actitude mais favorable á conservación do medio ambiente.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 4).
- Fichas de adaptación curricular (tema 4).
- Recursos complementarios (tema 4).
- Libromedia Santillana (tema 4).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos farán unha exposición sobre o emprego racional da enerxía e a reciclaxe.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con respecto á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 5

A radio e a televisión. Xustaposición e coordinación

OBXECTIVOS

- Coñecer o papel dos medios de comunicación na sociedade actual.
- Coñecer a linguaxe radiofónica.
- Identificar clases de programas radiofónicos.
- Analizar a linguaxe televisiva.
- Identificar programas e xéneros televisivos.
- Diferenciar as oracións compostas por xustaposición das compostas por coordinación.
- Identificar os distintos tipos de oracións compostas por coordinación.
- Recoñecer acortamentos, acrónimos e siglas.
- Empregar correctamente os dous puntos e as comiñas.

CONTIDOS

Coñecementos:

- A radio. Linguaxe e programación.
- A televisión. Linguaxe, programación e xéneros.
- A oración composta. Clases.
- Oracións compostas por xustaposición.
- Oracións compostas por coordinación.
- Clases de oracións compostas por coordinación.
- Acortamentos, acrónimos e siglas.
- Os dous puntos e as comiñas.

Habilidades e procedementos

- Análise dos rasgos e elementos da linguaxe radiofónica e televisiva.
- Clasificación de programas da radio e da televisión.
- Análise do contido e rasgos dun programa televisivo.
- Identificación de oracións compostas por xustaposición e por coordinación.
- Clasificación de oracións compostas por coordinación.
- Escritura de oracións xustapostas e coordinadas de diversa clase.
- Identificación de acortamentos, acrónimos e siglas.
- Emprego correcto dos dous puntos e das comiñas.

As actitudes e os valores

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.

- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores e nos intercambios comunicativos.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Expresarse oralmente de forma organizada sobre feitos e vivencias.

Desenvolvemento da competencia en coñecemento e interacción co mundo físico

- Coñecer os avances históricos da ciencia e a súa repercusión na vida diaria.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Comparar datos e expresalos numericamente.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Transmitir a información por distintos medios.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Empregar diferentes linguaxes artísticos nos traballos.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Forxar unha escala de valores.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Desenvolver o pensamento crítico.

Desenvolvemento da competencia emocional

- Xestionar as relacións interpersoais.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS QUE SE TRABALLAN

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

• Competencia gramatical

- Recoñecer oracións compostas por xustaposición.
- Identificar oracións compostas por coordinación.
- Recoñecer conxuncións coordinantes.
- Clasificar oracións compostas por coordinación.

• Competencia léxico-semántica

– Diferenciar acortamentos, acrónimos e siglas.

• **Competencia ortográfica**

– Empregar correctamente os dous puntos e as comiñas.

B. Competencia sociolingüística

– Aplicar normas do rexistro culto, adecuando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

C. Competencia pragmática

• **Competencia discursiva**

– Recoñecer os xéneros e programas radiofónicos.

– Coñecer a linguaxe radiofónica.

– Identificar os xéneros e programas televisivos.

– Analizar a linguaxe televisiva.

• **Competencia funcional**

– Escribir o guión dunha reportaxe audiovisual.

D. Competencia estratéxica

– Identificar os marcadores textuais nun texto.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

– Deducir as relacións semánticas subxacentes nunhas estruturas sintácticas.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

– Analizar a repercusión e influencia dos medios de comunicación na sociedade e actual.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñecer o papel dos medios de comunicación na sociedade actual.
- Recoñecer os rasgos e elementos da linguaxe radiofónica e televisiva.
- Clasificar programas radiofónicos e televisivos.
- Recoñecer oracións compostas por xustaposición e por coordinación.
- Analizar oracións compostas por xustaposición e por coordinación.
- Clasificar oracións compostas por coordinación.
- Diferenciar os conceptos de acortamento, acrónimo e sigla.
- Empregar correctamente os dous puntos e as comiñas.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Recoñecer os rasgos e elementos da linguaxe radiofónica e televisiva.
- Recoñecer oracións compostas por xustaposición e por coordinación.
- Diferenciar os conceptos de acortamento, acrónimo e sigla.
- Empregar correctamente os dous puntos e as comiñas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Participa con orde, corrección e interese nunha reportaxe audiovisual.	1-5	1-3
Coñecemento e interacción co mundo físico	Coñece as características técnicas da radio e da televisión.	3, 5	2, 3
Matemática	Interpreta correctamente datos, gráficas, estadísticas...	1	1
Tratamento da información e competencia dixital	Transmite información oral e escrita aportando a súa propia opinión.	1	1
Cultural e artística	Consegue un bo acabado nos seus traballos cuidando a presentación e a estética.	1	1
Social e cidadá	Expresa unha opinión clara respecto aos valores éticos e sociais nos medios de comunicación.	1, 2, 4	1-3
Aprender a aprender	Emite unha opinión crítica de determinados aspectos da televisión e da radio.	1-5	1-3
Emocional	Expresa o positivo e o negativo con empatía e asertividade.	Sempre	Sempre

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.

- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade (20%)

- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:

- Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)

- Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)

- Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)

- Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)

- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)

- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)

- Control da unidade(30%)

PROCEDIMENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.

- Adaptación curricular: Tema 5.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.

- Adaptación curricular: Tema 5.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* realizarase unha lectura dos dous textos propostos nesta unidade en relación coa televisión (*La televisión en la sociedade actual* y *Reality show*, de Carlos Fresneda), como punto de partida para realizar o traballo de aula que centrará esta unidade: unha exposición sobre o poder da televisión na nosa sociedade, os *reality shows*, os dereitos dos telespectadores...
- A *segunda tarefa (Obradoiro de escritura)* centrarase na elaboración dunha exposición atendendo aos criterios que se mencionaron.
- Na *terceira tarefa (Un debate na aula)* buscarase a participación dos alumnos nun debate sobre a influencia da televisión na nosa sociedade.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso emprego da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos na xustaposición e na coordinación.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 5.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 5.
- Recursos complementarios. Unidade 5.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade(lecturas para traballar na clase):
  - *La televisión en la sociedade actual*, manifesto das Asociaciones de Telespectadores e Radioyentes.
  - *Reality show*, de Carlos Fresneda.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - *El nombre de los continentes*, texto de la editorial Santillana.

- *El acercamiento a la Tierra en 2029 de un asteroide activa la defensa espacial*, texto escrito por Malén Ruiz de Elvira no xornal *El País*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Los mejores relatos españoles del siglo XX*, selección de José María Merino.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - *El palacio de la noche eterna*, de José M.ª Latorre.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 5. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Selección de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Emprego do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día a día. Nesta unidade, aproveitando todo o traballo feito sobre o tema da televisión na nosa sociedade actual, propoñeráse aos alumnos que reflexionen sobre a necesidade de preservar o dereito á intimidade e á liberdade, así como sobre o poder dos medios de comunicación e a industria do espectáculo nas nosas sociedades.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 5).
- Fichas de adaptación curricular (tema 5).
- Recursos complementarios (tema 5).
- Libromedia Santillana (tema 5).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos prepararán unha exposición que aborde algúns dos seguintes aspectos relacionados coa influencia da televisión nas nosas sociedades: o concepto de *reality show*, ¿que é a telebasura?, ¿existen os dereitos dos telespectadores?, ¿que medidas se propoñen dende as asociacións de telespectadores para reducir o impacto educativo da televisión nos menores?, ... Resultaría de gran interese que os alumnos visen a película *El show de Truman* (1998), dirixida por Peter Weir e protagonizada por Jim Carrey.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 6

A publicidade. A subordinación. Enlaces subordinantes

OBXECTIVOS

- Comprender o concepto de publicidade, as súas funcións e as súas clases.
- Recoñecer os elementos, o código e os procedementos da mensaxe publicitario.
- Coñecer os rasgos da linguaxe publicitaria.
- Recoñecer oracións compostas por subordinación.
- Diferenciar distintos enlaces subordinantes.
- Distinguir préstamos lingüísticos e extranxerismos.
- Empregar correctamente a raia e os parénteses.

CONTIDOS

Coñecementos:

- A publicidade. Funcións e tipos.
- A comunicación publicitaria. Elementos, código e procedementos.
- A linguaxe verbal da publicidade.
- A subordinación.
- Oracións compostas por subordinación.
- Enlaces subordinantes: preposicións, conxuncións e relativos.
- Préstamos e estranxeirismos.
- A raia e os parénteses.

Habilidades e procedementos

- Clasificación dun texto publicitario.
- Análise dos rasgos propios da linguaxe publicitaria.
- Recoñecemento dos recursos expresivos nun texto publicitario.
- Identificación de oracións compostas por subordinación.
- Delimitación de proposicións subordinadas.
- Clasificación dos enlaces subordinantes.
- Identificación de préstamos e estranxeirismos.
- Uso correcto da raia e dos parénteses.

As actitudes e os valores

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.
- Interese por coñecer os mecanismos e recursos da lingua.
- Actitude de respecto e cortesía fronte aos interlocutores nos intercambios comunicativos.

TEMPORALIZACIÓN

3 semanas (nove sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Expresar opinións, feitos, sentimentos e emocións de forma organizada e comprensible en diferentes situacións.

Desenvolvemento da competencia en coñecemento e interacción co mundo físico

- Usar de forma responsable o entorno.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Interpretar datos numéricos e representacións gráficas.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Transmitir a información por distintos medios.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Empregar diferentes linguaxes artísticos nos traballos.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Ser tolerante coas ideas dos demais.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Empregar a creatividade e a imaxinación nos traballos.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Desenvolver o pensamento crítico.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

• Competencia gramatical

- Recoñecer oracións compostas por subordinación.
- Recoñecer enlaces subordinantes de distinto tipo: preposicións, conxuncións e relativos.
- Identificar as proposicións subordinadas nunha oración composta.

• Competencia léxico-semántica

- Recoñecer palabras de procedencia estranxeira.
- Clasificar palabras de procedencia estranxeira en préstamos e estranxeirismos.

• Competencia ortográfica

- Empregar correctamente a raia e os parénteses para acotar a información.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto, adecuando a mensaxe ao interlocutor e ao contexto.

C. Competencia pragmática

• Competencia discursiva

- Recoñecer os elementos da comunicación publicitaria.
- Analizar o código mixto da publicidade.
- Recoñecer os procedementos persuasivos na linguaxe da publicidade.

• Competencia funcional

- Compoñer un cartel publicitario.

D. Competencia estratéxica

- Recoñecer os argumentos empregados nun artigo de opinión.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Inferir certas características da linguaxe publicitaria partindo dun artigo xornalístico.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Adoptar unha actitude de cautela crítica ante as mensaxes publicitarias.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñecer as funcións da publicidade.
- Recoñecer os distintos tipos de publicidade.
- Identificar os elementos, o código e os procedementos da comunicación publicitaria.
- Explicar as características da linguaxe publicitaria empregada nun texto.
- Identificar oracións compostas por subordinación.
- Recoñecer enlaces subordinantes.
- Recoñecer proposicións subordinadas.
- Distinguir préstamos e estranxeirismos.
- Empregar correctamente a raia e os parénteses.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Coñecer as funcións da publicidade.
- Identificar oracións compostas por subordinación.
- Distinguir préstamos e estranxeirismos.
- Empregar correctamente a raia e os parénteses.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Expresa correctamente a intencionalidade de diferentes imaxes publicitarias e fundamentao.	e1-3	1-3
Coñecemento e interacción	Recolle e coida o material, reutiliza e	Sempre	Sempre

co mundo físico	aproveita os recursos na aula.		
Matemática	Extrae conclusións da análise de datos estatísticos e representacións gráficas das novas de actualidade.	2, 3	2-4
Tratamento da información e competencia dixital	Emprega as novas tecnoloxías para presentar os seus traballos mediante combinación de imaxes e textos.	3	4
Cultural e artística	Crea e emprega imaxes persuasivas con intención publicitaria.	1	1, 4
Social e cidadá	Cumpre as normas de clase e respecta aos demais.	Sempre	Sempre
Autonomía e iniciativa persoal	É orixinal e realiza un anuncio publicitario atractivo.	1	1, 4
Aprender a aprender	Expresa unha opinión persoal propia e fundamentada.	1-3	1-3

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade (20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)

- Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)
- Control da unidade(30%)

PROCEDIMENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 6.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 6.

ORIENTACIÓN METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e os valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* realizarase unha lectura do texto *Don de linguas*, escollerase un parágrafo que resulte atractivo e explicarse o sentido do texto escollido e por que se escolleu ese fragmento. Farase o mesmo co texto *globalización y lenguaje publicitario*.
- A *segunda tarefa (Obradoiro de escritura I)* centrarase na elaboración dun anuncio publicitario (tipo cartel) cos recursos e procedementos característicos deste tipo de linguaxe; para a súa confección seguiranse as actividades propostas no libro do alumno.
- Na *terceira tarefa (Obradoiro de escritura II)* elaborarse unha campaña publicitaria de forma cooperativa; para a súa realización seguiranse as pautas propostas no libro do alumno.

- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso uso da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento . Neste caso centrarémonos nos enlaces subordinantes.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 6.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 6.
- Recursos complementarios. Unidade 6.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Valoración da lectura como fonte de información, aprendizaxe e pracer.
- Interese por expresarse por escrito de acordo cos principios de orde, claridade e corrección.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade e(lecturas para traballar na clase):
  - *Don de linguas*, de Antonio Muñoz Molina.
  - *Globalización y lenguaje publicitario*, de Eulalio Ferrer Rodríguez.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - «¿Harto de los bares y del ‘botellón’? Hay alternativas», texto de Sonia Garde publicado na revista *Bien*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Los mejores relatos españoles del siglo XX*, selección de José María Merino.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - *El palacio de la noche eterna*, de José M.ª Latorre.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 6. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Selección de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Uso do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día tras día. Nesta unidade, aproveitando o traballado na aula, propoñeráselles aos alumnos que deseñen unha campaña publicitaria para promover algún comportamento solidario ou ecolóxico ou de denuncia de comportamentos racistas, xenófobos, sexistas...

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 6).
- Fichas de adaptación curricular (tema 6).
- Recursos complementarios (tema 6).
- Libromedia Santillana (tema 6).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Para que profundicen no coñecemento da linguaxe publicitaria, propoñeráselles aos alumnos que realicen unha selección de anuncios publicitarios (en carteis e na prensa), que lles sirva para facer unha exposición na que se indiquen cales son os elementos, o código e os procedementos persuasivos empregados nos anuncios escollidos, así como os rasgos da linguaxe publicitaria empregados.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 7

A literatura romántica. A subordinación substantiva

OBXECTIVOS

- Coñecer o contexto histórico-social da literatura romántica.
- Identificar as características da literatura romántica.
- Coñecer os principais autores e obras da literatura romántica.
- Coñecer a existencia de distintas clases de proposicións subordinadas.
- Identificar proposicións subordinadas substantivas e as súas clases.
- Recoñecer palabras sinónimas.
- Empregar correctamente a grafía *x*.

CONTIDOS

Coñecementos:

- Contexto histórico-social da primeira metade del século XIX.
- Características da literatura romántica.
- Fontes da literatura romántica.
- A poesía, a prosa e o teatro románticos.
- Principais autores e obras da literatura romántica.
- Clases de proposicións subordinadas.
- As proposicións substantivas.
- A sinonimia.
- A grafía *x*.

Habilidades e procedementos

- Comentario e análise de textos literarios do Romanticismo.
- Identificación das características do Romanticismo nun texto.
- Delimitación de proposicións subordinadas.
- Identificación e análise de proposicións substantivas.
- Clasificación de proposicións substantivas.
- Identificación de sinónimos.
- Aplicación das normas ortográficas sobre o emprego da grafía *x*.

As actitudes e os valores

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Compoñer e utilizar distintos tipos de textos con intencións comunicativas ou creativas diversas.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Obter información por distintos canles.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Expresarse a través das distintas linguaxes artísticas e culturais.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Cultivar as habilidades sociais e a capacidade de traballar en grupo.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Empregar a creatividade ea imaxinación nos traballos.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Empregar distintas estratexias e ferramentas para favorecer a aprendizaxe.

Desenvolvemento da competencia emocional

- Ter capacidade de expresar e recoñecer emocións.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

• Competencia gramatical

- Recoñecer distintas clases de proposicións subordinadas substantivas.
- Clasificar proposicións subordinadas substantivas atendendo á súa función.

• Competencia léxico-semántica

- Recoñecer sinónimos de diversas palabras.

• Competencia ortográfica

- Aplicar as regras de emprego da grafía *x*.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar as normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**

- Recoñecer os rasgos dunha lenda.
- Identificar as partes dun texto narrativo.

- **Competencia funcional**

- Resumir o argumento dun texto literario.

D. Competencia estratéxica

- Analizar as actitudes e as accións das personaxes dun texto narrativo ou teatral.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir os rasgos dun movemento literario partindo dun texto.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Recoñecer a importancia da literatura na transformación da sociedade.

4. COMPETENCIA LITERARIA

- Coñecer as características da literatura romántica e os seus principais autores e obras.
- Identificar os rasgos románticos dun texto.
- Analizar a métrica de poemas románticos.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar as características do Romanticismo.
- Coñecer as fontes da literatura romántica.
- Coñecer os autores e as obras mais significativos do Romanticismo.
- Clasificar proposicións subordinadas.
- Identificar proposicións substantivas e a súa función.
- Recoñecer as clases de proposicións substantivas.
- Recoñecer os sinónimos dunha palabra.
- Empregar correctamente a grafía *x*.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Identificar as características do Romanticismo e coñecer os autores dese movemento literario e as súas obras mais significativas.
- Identificar proposicións substantivas e a súa función.
- Recoñecer os sinónimos dunha palabra.

Empregar correctamente a grafía *x*.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Elabora textos con intencións comunicativas diferentes, e expresa a través deles correctamente ideas, sentimentos, desexos ou necesidades.	1-3	1-3
Tratamento da información e competencia dixital	Emprega distintos medios para buscar información nun traballo de investigación.	1, 3	1, 3
Cultural e artística	Leva a cabo unha exposición mediante técnicas que lle permiten expresarse.	1, 3	1, 3
Social e cidadá	Fai actividades grupais aportando o mellor de el e contribuíndo a solucionar problemas.	1, 3	1, 3
Autonomía e iniciativa persoal	Os seus traballos son orixinais e expresan ben as ideas de diferentes formas.	1, 3	1, 3
Aprender a aprender	Identifica as características do Romanticismo nun texto.	2, 3	2, 3
Emocional	Expresa os seus sentimentos tras a lectura dun texto ou poema.	3	3

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade(20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:

- Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
- Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
- Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)
- Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)
- Control da unidade (30%)

PROCEDIMIENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 7.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 7.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa* (**Obradoiro de lectura**) farase unha lectura de diversos textos e poemas de estilo romántico na que identificaranse as súas características, destacarase algo que resulte atractivo e explicarse o motivo desa elección.

- A *segunda tarefa* (**Obradoiro de escritura**) consistirá nun traballo de comparación entre un poema de Espronceda (por exemplo, *La canción del pirata*) e algún dos poemas de Bécquer recollidos no libro do alumno.
- Na *terceira tarefa* (**Investigación sobre Larra e a burocracia española no século XIX**), os alumnos realizarán un pequeno traballo que investigue sobre a situación política da época de Larra.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso emprego da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos na subordinación substantiva.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 7.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 7.
- Recursos complementarios. Unidade 7.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar na clase):
  - *Canción del pirata*, de José de Espronceda.
  - *El estudiante de Salamanca*, de José de Espronceda.
  - *Vuelva usted mañana*, de Mariano José de Larra.
  - *El rayo de luna*, de Gustavo Adolfo Bécquer.
  - *Rimas*, de Gustavo Adolfo Bécquer.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - *Pantera nebulosa*, texto de Isaac Vega publicado na revista *Quercus*.
  - *Las PYMES también apuestan por la FP*, texto publicado na revista *Empléate*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Los mejores relatos españoles del siglo XX*, selección de José María Merino.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - *Los mejores relatos latinoamericanos*, selección de Conrado Zuloaga.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 7. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Selección de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Uso do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día tras día. Nesta unidade, partindo do que foi traballado en clase, propoñerase aos alumnos que reflexionen sobre o papel da literatura na sociedade, tanto na súa vertente lúdica coma na súa vertente de denuncia social. Con esta reflexión preténdese que os alumnos tomen conciencia da importancia que tivo a literatura (e sigue tendo) na transformación das sociedades.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 7).
- Fichas de adaptación curricular (tema 7).
- Recursos complementarios (tema 7).
- Libromedia Santillana (tema 7).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos realizarán unha exposición sobre o movemento romántico que lles permita coñecer a diversidade de manifestacións culturais (pintura, literatura, música...) asociadas ao Romanticismo e as súas variantes nacionais (España, Alemaña, Inglaterra...).

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que

amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.

- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 8

A literatura realista. A subordinación adxectiva

OBXECTIVOS

- Coñecer o contexto histórico-social da literatura realista.
- Comprender o concepto de Realismo.
- Identificar as características da novela realista.
- Coñecer os principais autores e obras do Realismo.
- Identificar proposicións subordinadas adxectivas.
- Clasificar proposicións subordinadas adxectivas.
- Recoñecer termos hiperónimos e hipónimos.
- Empregar correctamente a grafía y.

CONTIDOS

Coñecementos:

- Contexto histórico-social da segunda metade do século XIX.
- O Realismo. Características da literatura realista.
- A novela realista.
- O Realismo en Europa.
- Realismo e Naturalismo en España.
- As proposicións subordinadas adxectivas.
- Clases de proposicións subordinadas adxectivas.
- Hiperonimia e hiponimia.
- A grafía y.

Habilidades e procedementos

- Comentario e análise de textos literarios do Realismo.
- Identificación das características do Realismo nun texto.
- Identificación e análise de proposicións adxectivas.
- Clasificación de proposicións adxectivas.
- Identificación de hiperónimos e hipónimos.

- Aplicación das normas ortográficas sobre o emprego da grafía y.

Actitudes e valores

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Expresarse oralmente de forma organizada sobre feitos e vivencias.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Interpretar datos numéricos en situacións reais.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Obter información por distintos canles.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Recoñecer a personalidade dos autores detrás das súas obras.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Desenvolver habilidades sociais.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Crear un bo ambiente de traballo.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Desenvolver o pensamento crítico.

Desenvolvemento da competencia emocional

- Expresar sentimentos e emocións dun xeito sinxelo e natural.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**
  - Recoñecer proposicións subordinadas adxectivas.
  - Clasificar proposicións subordinadas adxectivas.
- **Competencia léxico-semántica**
  - Identificar termos hiperónimos e hipónimos.
- **Competencia ortográfica**
  - Aplicar correctamente as regras de emprego da grafía y.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**
  - Identificar secuencias de estilo indirecto libre en narracións realistas.
  - Delimitar pasaxes descritivos nunha narración.
- **Competencia funcional**
  - Escribir un texto no que se comparen diferentes obras literarias.

D. Competencia estratéxica

- Recoñecer a voz do narrador nun fragmento dunha novela realista.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Inferir a intención do autor nunha obra partindo dun fragmento.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Comprender a importancia dos textos literarios para analizar un período histórico.

4. COMPETENCIA LITERARIA

- Coñecer as características da literatura realista e os seus principais autores e obras.
- Identificar os rasgos realistas nun texto narrativo.
- Relacionar un texto realista coa sociedade da súa época.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar as características do Realismo.
- Coñecer os principais autores e obras do Realismo.
- Identificar proposicións subordinadas adxectivas.
- Clasificar proposicións subordinadas adxectivas.

- Recoñecer termos hiperónimos e hipónimos.
- Empregar correctamente a grafía y.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Coñecer os principais autores e obras do Realismo.
- Identificar proposicións subordinadas adxectivas.
- Recoñecer termos hiperónimos e hipónimos.
- Empregar correctamente a grafía y.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Expresa de forma oral as súas ideas, con orde e corrección.	1-4	1, 2
Matemática	Expresa correctamente datos numéricos nos seus escritos.	3, 4	1, 2
Tratamento da información e competencia dixital	Extrae as características do Realismo dun texto.	4	2
Cultural e artística	Expresa os sentimentos que cre que quere transmitir o autor dun texto.	4	2
Social e cidadá	Respecta aos demais nos seus turnos de palabra e opinións.	Sempre	Sempre
Autonomía e iniciativa persoal	Contribúe ao bo ambiente nas exposicións orais.	Sempre	Sempre
Aprender a aprender	Expresa a súa opinión persoal de forma crítica mediante unha auténtica profundización nos seus contidos.	1-4	1, 2
Emocional	Expresa sentimentos ou emocións propias tras un texto ou poema.	4	2

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.

- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade (20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)
  - Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)
- Control da unidade (30%)
- Control trimestral da avaliación.

PROCEDIMIENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 8.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 8.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade(saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e os valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* realizarase unha lectura dos diferentes textos literarios recollidos no libro do alumno mediante que se deducirán as características do realismo literario.
- A *segunda tarefa (Obradoiro de escritura)* centrarase na elaboración dun texto realista a partires das instrucións recollidas no libro do alumno. O tema pode ser de libre escolla ao proposto polo profesor.
- Na *terceira tarefa (Investigación sobre as condicións de vida)* traballarase en torno ás condicións de vida de millóns de persoas no mundo que seguen sufrindo condicións semellantes ás reflectidas nos textos literarios realistas do século XIX europeo.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso emprego da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos na subordinación adxectiva.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 8.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 8.
- Recursos complementarios. Unidade 8.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade(lecturas para traballar na clase):

- *Una visita inesperada*, de Emilia Pardo Bazán.
- *Fortunata y Jacinta*, de Benito Pérez Galdós.
- *La Regenta*, de Leopoldo Alas, «Clarín».
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - «Brian Parkinson: “En el futuro habrá ordenadores tan complejos que se les tratará como a personas”», adaptación do texto de José Manuel Nieves publicado no *ABC*.
  - *Medidas para evitar la contaminación por ozono*, texto pertencente a unha campaña de saúde ambiental promovida pola Comunidade de Madrid.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Los mejores relatos españoles del siglo XX*, escolla de José María Merino.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - *Los mejores relatos latinoamericanos*, escolla de Conrado Zuloaga.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 8. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Escolla de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Emprego do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día tras día. Nesta unidade, aproveitando a lectura dalgún fragmento de *Oliver Twist* ou outra novela de Charles Dickens, propoñeráselles aos alumnos que, despois de investigar sobre as condicións de vida de millóns de persoas no mundo que seguen sendo semellantes ás reflectidas nos textos literarios de Charles Dickens, reflexionen sobre as causas da pobreza no mundo e sobre a necesidade de redistribuír a riqueza dun xeito equitativo e solidario.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 8).

- Fichas de adaptación curricular (tema 8).
- Recursos complementarios (tema 8).
- Libromedia Santillana (tema 8).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos levarán a acabo unha exposición sobre as diferentes manifestacións artísticas (novela, pintura...) do Realismo en diferentes países de Europa, principalmente en Francia, Rusia y Reino Unido, así coma en España.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 9

A literatura modernista e a xeración do 98. A subordinación adverbial I

OBXECTIVOS

- Coñecer o contexto histórico-social do Modernismo e da xeración do 98.
- Coñecer os rasgos mais destacados da literatura modernista e da xeración do 98, así coma os seus principais autores e obras.
- Identificar as proposicións subordinadas adverbiais propias.
- Clasificar proposicións adverbiais propias.
- Recoñecer antónimos.
- Empregar correctamente a grafía *ll*.

CONTIDOS

Coñecementos:

- O contexto histórico-social español a principios do século XX.
- Modernismo e xeración do 98. Características.
- Autores e obras do Modernismo e da xeración do 98.

- Proposicións subordinadas adverbiais. Clases.
- Proposicións subordinadas adverbiais propias.
- A antonimia.
- A grafía *ll*.

Habilidades e procedementos

- Análise de textos do Modernismo e da xeración do 98.
- Identificación de rasgos propios do Modernismo e do 98 en textos.
- Análise métrico de poemas modernistas.
- Distinción de proposicións subordinadas adverbiais propias e impropias.
- Análise de proposicións subordinadas adverbiais propias.
- Clasificación de proposicións subordinadas adverbiais propias.
- Identificación de antónimos.
- Aplicación das normas ortográficas do emprego da grafía *ll*.

As actitudes e os valores

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Escribir diferentes textos, coidando as normas ortográficas e gramaticais.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Interpretar datos numéricos en situacións reais.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Obter información por distintos canles.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Empregar diferentes linguaxes artísticas nos traballos.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Coñecer os dereitos e deberes sociais.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Secuenciar e avaliar as distintas fases necesarias dun proxecto.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Desenvolver o pensamento creativo.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**
  - Recoñecer e clasificar proposicións subordinadas adverbiais propias.
- **Competencia léxico-semántica**
  - Identificar antónimos.
- **Competencia ortográfica**
  - Aplicar correctamente as regras do emprego da grafía *ll*.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar as normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**
  - Identificar as pasaxes descritivas dunha narración literaria.
- **Competencia funcional**
  - Elaborar o resume dunha obra literaria.

D. Competencia estratéxica

- Analizar a linguaxe das personaxes nunha novela.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Inferir rasgos dun movemento literario a partires dun texto.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a literatura como instrumento de crítica social.

4. COMPETENCIA LITERARIA

- Coñecer as características, autores e obras do Modernismo e da xeración do 98.
- Identificar en textos literarios os rasgos propios do Modernismo e da xeración do 98.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñecer os rasgos, autores e obras da literatura do Modernismo.
- Coñecer os rasgos, autores e obras da literatura da xeración do 98.
- Diferenciar proposicións subordinadas adverbiais propias e impropias.
- Clasificar e analizar proposicións adverbiais propias.
- Identificar palabras antónimas.
- Recoñecer clases de antónimos.
- Empregar correctamente a grafía *ll*.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Coñecer os rasgos, autores e obras da literatura do Modernismo e da xeración do 98.
- Diferenciar proposicións subordinadas adverbiais propias e impropias.
- Identificar palabras antónimas.
- Empregar correctamente a grafía *ll*

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Escribe diferentes textos, coidando as normas ortográficas e gramaticais.	1, 2, 6	1, 2, 7
Matemática	Emprega e interpreta correctamente datos numéricos dun texto.	1, 2	1, 2
Tratamento da información e competencia dixital	Obtén información relevante de xeito áxil.	1, 2	1, 2
Cultural e artística	Os seus traballos están esteticamente ben elaborados.	1, 2	1, 2
Social e cidadá	Valora a importancia e cumpre as normas para a convivencia.	Sempre	Sempre
Autonomía e iniciativa persoal	Presenta capacidade organizativa e resolutiva para cumprir uns obxectivos nun	1, 2	1, 2

	determinado tempo.		
Aprender a aprender	Elabora producións orixinais e detalladas.	1, 2	1, 2

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade (20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)
  - Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)
- Control da unidade (30%)

PROCEDIMIENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 9.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 9.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e os valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa* (**Obradoiro de lectura**) realizarase unha lectura de diferentes textos modernistas, dos que se deberán extraer algunhas das características dese movemento.
- A *segunda tarefa* (**Obradoiro de escritura**) centrarase na elaboración dun texto sobre a vida e a obra dun autor da xeración do 98.
- Na *terceira tarefa* (**Dúas caras dunha mesma moeda**) realizarase un exercicio de comparación entre as obras dos autores modernistas e os da xeración do 98 coa intención de poñer de manifesto as conexións existentes entre ambos movementos.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso emprego da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos nas proposicións subordinadas adverbiais propias.

MEDIDAS DE ATENCIÓN A LA DIVERSIDAD

- Fichas de repaso. Unidade 9.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 9.
- Recursos complementarios. Unidade 9.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar na clase):
  - *Lo fatal y De invierno*, de Rubén Darío.
  - *Niebla*, de Miguel de Unamuno.
  - *El árbol de la ciencia*, de Pío Baroja.
  - *Soledades y Campos de Castilla*, de Antonio Machado.
  - *Luces de bohemia*, de Ramón María del Valle-Inclán.

- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):

o *Rumbo a Marte*, texto procedente de La Enciclopedia del Estudiante.

- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):

o *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*, de Pablo Neruda.

- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):

o *Las chicas de alambre*, de Jordi Sierra i Fabra.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 9. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.

- Escollo de diversas páxinas web relacionadas co tema.

- Emprego do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día tras día. Nesta unidade, partindo da lectura de algúns textos de Machado, Pío Baroja ou Ramón María del Valle-Inclán, propoñeráselles aos alumnos que reflexionen sobre o papel da literatura como instrumento de crítica social, e que valoren neste caso concreto a actitude deses autores ante o atraso económico, social e científico de España; con isto animaráselles a adoptar unha actitude crítica ante a realidade social que evite as actitudes acomodaticias.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.

- Ficha de repaso e explicación (tema 9).

- Fichas de adaptación curricular (tema 9).

- Recursos complementarios (tema 9).

- Libromedia Santillana (tema 9).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos elaborarán unha exposición sobre o movemento modernista e a xeración do 98 en España.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 10

A literatura de entreguerras. A subordinación adverbial II

OBXECTIVOS

- Coñecer o contexto histórico-social do período de entreguerras.
- Comprender o concepto de vangarda e os rasgos característicos das novas tendencias narrativas.
- Coñecer os principais autores e obras do Novecentismo e da xeración do 27.
- Identificar e clasificar proposicións subordinadas adverbiais impropias.
- Analizar proposicións adverbiais impropias.
- Recoñecer homónimos.
- Diferenciar homófonos con *h* e sen *h*.

CONTIDOS

Coñecementos:

- Contexto histórico-social do período de entreguerras.
- A renovación literaria europea: as vangardas e a nova novela.
- O Novecentismo: novela e o ensaio.
- A xeración do 27.
- As proposicións adverbiais impropias.
- Clases de proposicións adverbiais impropias.
- A homonimia.
- Homófonos con *h* e sen *h*.

Habilidades e procedementos

- Análise e comentario de textos literarios do período de entreguerras.
- Recoñecemento nun texto dos rasgos característicos dunha escola ou dun autor.

- Identificación do esquema métrico duns poemas.
- Clasificación de proposicións adverbiais impropias.
- Construción de proposicións adverbiais impropias.
- Identificación de homónimos.
- Distinción de homófonos con *h* e sen *h*.

As actitudes e os valores

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Expresarse oralmente de xeito organizado sobre feitos e vivencias.

Desenvolvemento da competencia en coñecemento e interacción co mundo físico

- Apreciar e respectar a biodiversidade no entorno e sobre o planeta.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Acceder ás diversas fontes de información.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Expresarse a través dos distintos linguaxes artísticas e culturais.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Cultivar as habilidades sociais e a capacidade de traballar en grupo.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Planificar e organizar as fases dun proxecto.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Desenvolver a comprensión da realidade.

Desenvolvemento da competencia emocional

- Expresar emocións.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**

- Recoñecer e clasificar proposicións subordinadas adverbiais impropias.

- **Competencia léxico-semántica**

- Identificar homónimos.

- **Competencia ortográfica**

- Distinguir homófonos con *h* e sen *h*.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**

- Identificar a relación entre a estrutura dun poema e o seu significado.

- Analizar poemas dende o punto de vista métrico.

- **Competencia funcional**

- Escribir a descrición dunha personaxe a partires dun texto no que aparece.

D. Competencia estratéxica

- Comparar o estilo de dúas obras literarias.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir os significados das imaxes irracionais dun poema.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Comprender o valor que ten a literatura no estudo da sociedade de diversas épocas.

4. COMPETENCIA LITERARIA

- Coñecer as características, autores e obras da literatura do Novecentismo e da xeración do 27.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñecer os rasgos distintivos das vangardas.
- Coñecer as características e os autores da literatura do Novecentismo e da xeración do 27.
- Clasificar e analizar proposicións subordinadas adverbiais impropias.
- Recoñecer termos homónimos.

- Distinguir homófonos con h e sen h.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Coñecer as características e os autores da literatura do Novecentismo e da xeración do 27.
- Clasificar e analizar proposicións subordinadas adverbiais impropias.
- Recoñecer termos homónimos.
- Distinguir homófonos con h e sen h.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Exprésase de forma oral con soltura e corrección.	1-3	1, 2
Coñecemento e interacción co mundo físico	Valora o entorno natural.	Sempre	Sempre
Tratamento da información e competencia dixital	Busca información útil e contrastada en xornais, libros, páxinas web...	1-3	1, 2
Cultural e artística	É capaz de expresarse a través dunha lectura dramatizada.	3	2
Social e cidadá	Traballa en grupo de forma positiva e construtiva, respectando aos demais e as súas opinións.	Sempre	Sempre
Autonomía e iniciativa persoal	Segue os pasos para elaborar un texto de forma autónoma y global.	1-3	1, 2
Aprender a aprender	Extrae conclusións xerais de aprendizaxe.	Sempre	Sempre
Emocional	Expresa ben as emocións que corresponden á situación e ao personaxe que está representando na lectura dramatizada.	3	2

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.

- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade(20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgúñas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos máis usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)
  - Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social cidadá (5%)
- Control da unidade (30%)

PROCEDIMENTO DE DETECCIÓN DE COÑECIMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 10.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 10.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e os valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* realizarase unha lectura de diferentes poemas de autores da xeración do 27, dos que extraerán as características propias de cada autor.
- A *segunda tarefa (Teatro na aula)* consistirá nunha lectura dramatizada dun fragmento de cada unha das tres traxedias rurais de Federico García Lorca: *Bodas de sangre, Yerma e La casa de Bernarda Alba*.
- Coa *terceira tarefa (A nosa antoloxía do 27)* preténdese que os alumnos realicen en grupo e de forma cooperativa unha antoloxía de poemas da xeración do 27; ademais, paralelamente a esa actividade, o profesor acompañará o traballo na clase cunha audición de poemas de Gerardo Diego interpretados por Joan Manuel Serrat.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso emprego da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos nas proposicións subordinadas adverbiais impropias.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 10.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 10.
- Exercicios complementarios. Unidade 10.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade(lecturas para traballar na clase):
  - *Cuadro y Romance del Duero*, de Gerardo Diego.
  - *Diario de un poeta recién casado, Eternidades, Platero y yo*, de Juan Ramón Jiménez.
  - *Romancero gitano, Poeta en Nueva York e La casa de Bernarda Alba*, de Federico García Lorca.
  - *Donde habite el olvido e Como quien espera el alba*, de Luis Cernuda.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):

- «Expertos alertan de los problemas de audición que puede provocar el uso de auriculares», adaptación dun texto de Ane Urdangarín publicado no *Diario Vasco*.
- «Los buceadores ‘cazatesoros’ descubrieron 17 toneladas de monedas de plata y oro», un texto de axencias publicado no diario *Canarias 7*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - o *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*, de Pablo Neruda.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - o *Las chicas de alambre*, de Jordi Sierra i Fabra.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 10. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Escolla de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Emprego do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día tras día. Para iso, n sta unidade propónse o visionado de *La lengua de las mariposas*, adaptación cinematográfica do relato de Manuel Rivas, que pode dar paso a un debate sobre a obra educativa da Segunda República (na que participaron algúns dos membros da xeración do 27) que sirva para que os alumnos tomen conciencia do papel da educación na transformación das sociedades.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 10).
- Fichas de adaptación curricular (tema 10).
- Recursos complementarios (tema 10).
- Libromedia Santillana (tema 10).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos elaborarán unha exposición sobre a xeración do 27 e a súa relación coas vangardas europeas. Así mesmo, na exposición farase alusión á Institución Libre de Enseñanza, á Residencia de Estudiantes e á profunda transformación social experimentada na España entre 1931 y 1936 na que participaron activamente moitos dos membros da xeración do 27.

PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 11

A literatura da época franquista. O texto

OBXECTIVOS

- Coñecer o contexto histórico-social da época franquista.
- Identificar as características da literatura da época franquista.
- Coñecer os autores e obras mais importantes da lírica, a narrativa e o teatro da época franquista.
- Identificar textos.
- Coñecer as características dun texto.
- Comprender os conceptos de adecuación, coherencia, cohesión e corrección.
- Recoñecer locucións e modismos.
- Diferenciar homófonos con *b* e con *v*.

CONTIDOS

Coñecementos:

- Contexto histórico-social da época franquista.
- A literatura durante o franquismo.
- A lírica: poesía desarraigada, poesía social, xeración dos 50 e Novísimos.

- A novela: tremendismo, novela social e novela experimental.
- O teatro da época franquista.
- O texto. Características do texto.
- Adecuación, coherencia, cohesión e corrección.
- Unidades léxicas complexas.
- Homófonos con *b* e con *v*.

Habilidades e procedementos

- Comparación de poemas de distintas xeracións do período franquista.
- Análise de textos da novela social e da novela experimental.
- Comentario de textos teatrais.
- Identificación nun texto de rasgos característicos dunha corrente.
- Explicación da organización das ideas nun texto.
- Análise das características dun texto.
- Recoñecemento de locucións e modismos.
- Distinción de homófonos con *b* e con *v*.

Actitudes e os valores

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Escribir diferentes textos, coidando as normas ortográficas e gramaticais.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Utilizar as simetrías e os cálculos matemáticos nos traballos.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Utilizar as TIC como medio de traballo e coñecemento, en situacións de aprendizaxe e da vida real.

Desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Traballar en harmonía cos demais compañeiros en manifestacións artísticas.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Desenvolver habilidades sociais.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Coordinar tarefas e tempos.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Manexar distintas metodoloxías para a aprendizaxe.

Desenvolvemento da competencia emocional

- Expresar sentimentos e emocións dun xeito sinxelo e natural.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**
  - Recoñecer textos.
  - Identificar as características dun texto.
- **Competencia léxico-semántica**
  - Comprender unidades léxicas complexas.
- **Competencia ortográfica**
  - Distinguir homófonos con *b* e con *v*.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**
  - Analizar a estrutura e o contido dun poema.
  - Analizar a organización dun texto teatral.
- **Competencia funcional**
  - Escribir o resume dun texto literario.

D. Competencia estratéxica

- Comparar a linguaxe de dous poemas.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Deducir a visión da sociedade dun autor a partires dun texto literario.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia da literatura na transmisión das ideas.

4. COMPETENCIA LITERARIA

- Comprender a relación entre a sociedade e a literatura durante o franquismo.
- Coñecer as correntes, autores e obras da literatura durante o franquismo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Identificar as correntes e autores da lírica da época franquista.
- Recoñecer as tendencias da novela da época franquista.
- Coñecer a evolución do teatro ao longo da época franquista.
- Analizar as características dun texto.
- Comprender os conceptos de adecuación, coherencia, cohesión e corrección textuais.
- Recoñecer unidades léxicas complexas.
- Distinguir homófonos con *b* e con *v*.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Recoñecer as tendencias, as correntes e os principais autores da época franquista.
- Analizar as características dun texto.
- Recoñecer unidades léxicas complexas.
- Distinguir homófonos con *b* e con *v*.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Escribe diferentes textos, coidando as normas ortográficas e gramaticais.	1-3, 8	1-3, 7
Matemática	Calcula ben os espazos nos seus escritos, traballos e cadernos.	3	1-3
Tratamento da información e competencia dixital	Emprega as novas tecnoloxías para buscar información, transformándoa en	3	1-3

	coñecemento e amosándoa aos demais.		
Cultural e artística	Os seus traballos e escritos están esteticamente ben presentados.	3	1-3
Social e cidadá	Respecta aos demais nos seus turnos de palabras e opinións.	Sempre	Sempre
Autonomía e iniciativa persoal	Traballa no grupo repartido funcións.	3	1-3
Aprender a aprender	Pensa e traballa en equipo obtendo bos resultados.	3	1-3
Emocional	Expresa sentimentos ou emocións con naturalidade.	3	1-3

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade (20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)
    - o Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá. (5%)

- Control da unidade. (30%)

PROCEDIMENTO DE DETECCIÓN DE COÑECIMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 11.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 11.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* farase unha lectura de diferentes textos literarios da época franquista, dos que se deducirán as características da poesía, a novela e o teatro desa época.
- Na *segunda tarefa (Teatro na escola)* farase unha lectura dramatizada de distintos fragmentos de *Historia de una escalera*, de Antonio Buero Vallejo.
- Na *terceira tarefa (Obradoiro de escritura: escribir un relato fantástico)* farase un relato fantástico a partires das indicacións do apartado “Pon en práctica tus capacidades” do libro do alumno, no que se traballa sobre o concepto de “realismo mágico”.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso emprego da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento.

En este caso nos centraremos en el texto.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 11.
- Fichas de adaptación curricular. Unidade 11.
- Recursos complementarios. Unidade 11.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar na clase):
  - *Noches del mes de junio*, de Jaime Gil de Biedma.
  - *Lo eterno*, de Blas de Otero.
  - *La colmena*, de Camilo José Cela.
  - *Cinco horas con Mario*, de Miguel Delibes.
  - *Historia de una escalera*, de Antonio Buero Vallejo.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - Texto procedente da páxina web do Museo Picasso de Málaga con contidos informativos sobre a estrutura e organización do museo.
  - «Juntos de por vida: los gemelos Chang y Eng acuñaron el término “siamés”», texto de Cathy Newman sobre unha investigación de Helen Zia publicado na revista *National Geographic*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - o *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*, de Pablo Neruda.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - o *El camino de Sherlock*, de Andrea Ferrari.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 11. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Escolla de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Uso do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día tras día. Nesta unidade, a partires da lectura de algúns fragmentos de *La Colmena*, de Camilo José Cela, propoñeráse aos alumnos unha reflexión sobre as consecuencias inmediatas da Guerra Civil, é dicir, as duras condicións de vida dos superviventes da contenda; a partires de aquí haberá que facer unha reflexión mais xenérica sobre as consecuencias dos conflitos bélicos na vida de que os vive.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 11).
- Fichas de adaptación curricular (tema 11).
- Recursos complementarios (tema 11).
- Libromedia Santillana (tema 11).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos elaborarán unha exposición sobre a literatura na época franquista na que destacarán as diferentes correntes desenvoltas na poesía, na novela e no teatro.

PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade, os recursos e a avaliación.

UNIDADE 12

A literatura actual. Mecanismos de cohesión

OBXECTIVOS

- Coñecer o contexto histórico da literatura actual.
- Identificar as principais tendencias e autores da novela actual.
- Recoñecer os autores e obras da lírica dende 1975.
- Coñecer os principais autores do teatro actual.
- Identificar os mecanismos de cohesión textual.
- Analizar a función dos marcadores do discurso nun texto.
- Identificar palabras tabú y eufemismos.
- Diferenciar parónimos con *ll e* con *y*.

CONTIDOS

Coñecementos:

- Contexto histórico-social da literatura actual.
- A posmodernidade.
- A lírica actual.
- A novela actual.
- O teatro actual.
- Relacións gramaticais entre enunciados: elipse e anáfora.
- Relacións léxicas entre enunciados: a substitución.
- Relacións semánticas entre enunciados: os marcadores do discurso.
- Palabras tabú e eufemismos.
- Parónimos con *ll e* con *y*.

Habilidades e procedementos

- Análise de textos da narrativa actual.
- Comentario de textos líricos posteriores a 1975.
- Análise de textos teatrais da literatura actual.
- Análise das relacións gramaticais, léxicas e semánticas entre enunciados.
- Utilización de mecanismos de cohesión na construción de textos.
- Identificación de palabras tabú e eufemismos.
- Distinción de parónimos con *ll e* con *y*.

Actitudes e valores

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Interese pola creación de textos literarios propios.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.
- Interese por expresarse correctamente tanto de forma oral como escrita.

TEMPORALIZACIÓN

2 semanas (seis sesións).

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Escribir diferentes textos, coidando as normas ortográficas e gramaticais.

Desenvolvemento da competencia en coñecemento e interacción co mundo físico

- Empregar o método científico para coñecer a realidade.

Desenvolvemento da competencia matemática

- Realizar en situacións cotiás cálculos numéricos básicos.

Desenvolvemento da competencia en tratamento da información e competencia dixital

- Obter información por distintos canles.

Desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Forxar unha escala de valores.

Desenvolvemento da competencia en autonomía e iniciativa persoal

- Secuenciar y avaliar las distintas fases necesarias de un proxecto.

Desenvolvemento da competencia para aprender a aprender

- Empregar distintas estratexias e ferramentas para favorecer a aprendizaxe.

Desenvolvemento da competencia emocional

- Empatizar cos outros.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

1. COMPETENCIA COMUNICATIVA

A. Competencia lingüística

- **Competencia gramatical**

- Recoñecer as relacións gramaticais entre enunciados.
- Identificar os mecanismos léxicos e semánticos de cohesión.

- **Competencia léxico-semántica**

- Recoñecer palabras tabú e os eufemismos que se empregan para evitalas.

- **Competencia ortográfica**

- Distinguir parónimos con *ll e* con *y*.

B. Competencia sociolingüística

- Aplicar normas do rexistro culto.

C. Competencia pragmática

- **Competencia discursiva**

- Analizar a estrutura temporal dun texto narrativo.

- **Competencia funcional**

- Reescribir enunciados empregando mecanismos de cohesión.

D. Competencia estratéxica

- Identificar o contexto histórico-social dun texto literario.

2. COMPETENCIA METACOGNITIVA

- Inferir o significado de recursos expresivos complexos nun texto.

3. COMPETENCIA EXISTENCIAL

- Valorar a importancia da literatura como forma de evasión e entretemento.

4. COMPETENCIA LITERARIA

- Identificar os principais rasgos da posmodernidade.
- Coñecer as correntes, autores e obras da novela, da lírica e do teatro actuais.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Coñecer as tendencias da literatura actual.
- Recoñecer relacións gramaticais entre enunciados.
- Identificar os mecanismos léxicos de cohesión.
- Analizar os marcadores do discurso nuns textos.
- Recoñecer palabras tabú e eufemismos.
- Distinguir parónimos con *ll e* con *y*.

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Coñecer as tendencias da literatura actual.
- Identificar os mecanismos léxicos de cohesión.
- Recoñecer palabras tabú e eufemismos.
- Distinguir parónimos con *ll e* con *y*.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN CON RELACIÓN ÁS COMPETENCIAS BÁSICAS

Competencias básicas	Desempeño	Obxectivo	Criterio de avaliación
Comunicación lingüística	Elabora diferentes textos escritos con orde e corrección para comunicar ideas, historias ou pensamentos.	1-4	1
Coñecemento e interacción co mundo físico	Realiza unha investigación de forma ordenada, precisa e rigorosa.	1-4	1
Matemática	Comprende datos numéricos se se dan nun texto escrito.	1	1

Tratamento da información e competencia dixital	Busca información útil e contrastada en xornais, libros, páxinas web...	1-4	1
Social e cidadá	Relaciónase de xeito positivo cos demais nos seus traballos de grupo.	1-4	1
Autonomía e iniciativa persoal	Os seus escritos son ordenados atendendo a un esquema lóxico e pautado.	1-4	1
Aprender a aprender	Emprega un pensamento crítico nos seus traballos	1-4	1
Emocional	Escoita aos compañeiros con atención, respecto e empatía.	Sempre	Sempre

PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E SISTEMAS DE CUALIFICACIÓN

- Proba de avaliación inicial.
- Valoración da tarefa individual relacionada cos contidos da unidade (20%)
- Valoración da tarefa individual relacionada co desenvolvemento dalgunhas das competencias básicas:
  - Expresión oral: intervención, contextualización, vocalización, fluidez, linguaxe no verbal... (10%)
  - Expresión escrita: gramática, ortografía, orixinalidade e creatividade, adecuación e concreción... (10%)
  - Búsqueda e manexo da información: control da búsqueda de información, cita correcta das fontes, recoñecemento da fiabilidade das fontes, aproveitamento da información obtida nas fontes, manexo dos programas informáticos mais usuais para o tratamento de textos e elaboración de presentacións... (10%)
  - Procesamento da información: elaboración dun texto, estrutura do texto, organización e expresión... (10%)
- Valoración do traballo individual, en relación fundamentalmente coas competencias de autonomía e iniciativa persoal e emocional (5%)
- Valoración do funcionamento individual no grupo (exposicións, intervencións...), en relación sobre todo coa competencia social e cidadá (5%)

- Control da unidade (30%)
- Control trimestral da avaliación.

PROCEDIMENTO DE DETECCIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 12.

PROGRAMA DE ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN

- Fichas de reforzo da unidade.
- Adaptación curricular: Tema 12.

ORIENTACIÓN METODOLÓXICAS

A finalidade das actividades propostas no libro do alumno é articular o proceso de ensinanza-aprendizaxe, de xeito que se consoliden no alumnado os coñecementos programados na unidade (saber-saber), as habilidades e procedementos (saber aplicar, saber facer) e as actitudes e valores (saber ser e saber estar).

Nesta unidade traballarase a partires de catro tarefas básicas.

- Na *primeira tarefa (Obradoiro de lectura)* farase unha lectura de diferentes textos literarios, que representen algunhas das diversas manifestacións literarias actuais, tanto en poesía como en novela e teatro, identificando as características da literatura española actual.
- A *segunda tarefa (Coloquio: «expectativas inxustas»)* consistirá na realización das actividades do libro do alumno relacionadas co texto proposto e despois levarase a cabo un coloquio que sirva aos alumnos para comunicar aos seus compañeiros as súas opinións sobre o texto.
- Na *terceira tarefa (Informe sobre o cine español)* farase, en grupo e de xeito cooperativa, unha investigación e un informe sobre a relación existente entre o cine español e a literatura española actual.
- Coa *cuarta tarefa* traballaranse os instrumentos lingüísticos que nos permitirán mellorar o noso emprego da linguaxe e comprender mellor o seu funcionamento. Neste caso centrarémonos nos mecanismos de cohesión.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Fichas de repaso. Unidade 12.

- Fichas de adaptación curricular. Unidade 12.
- Recursos complementarios. Unidade 12.

EDUCACIÓN EN VALORES

- Aprecio pola lectura de obras literarias como fonte de información e pracer.
- Valoración dos textos literarios como produtos históricos e culturais.
- Curiosidade fronte aos mecanismos e recursos da lingua como medio para desenvolver a capacidade comunicativa.

FOMENTO DA LECTURA

- Lecturas da unidade (lecturas para traballar en clase):
  - *Treinta años atrás*, de Antonio Muñoz Molina.
  - *La ciudad de los prodigios* y *La aventura del tocador de señoras*, de Eduardo Mendoza.
  - *Todas las almas, Tu rostro mañana. Baile y sueño*, de Javier Marías.
  - *El invierno en Lisboa, Plenilunio, El jinete polaco*, de Antonio Muñoz Molina.
- Textos para o desenvolvemento das competencias básicas (lecturas para traballar como actividades complementarias ás que se realizan na clase):
  - «Citas, refranes y otras mentiras», adaptación dun texto de Fernando Trías de Bes, publicado en *El País Semanal*.
  - «Atapuerca», adaptación dun texto publicado na revista *Arte Historia*.
- Ler un libro (programa de lectura guiada e cunha proposta de actividades):
  - *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*, de Pablo Neruda.
- Plan lector (proposta de lectura de libros, sen guías nin actividades):
  - *El camino de Sherlock*, de Andrea Ferrari.

FOMENTO DAS TIC

- Recursos dixitais dispoñibles no Libromedia. Tema 12. Inclúe audio, información complementaria, actividades interactivas, resume en audio.
- Escolla de diversas páxinas web relacionadas co tema.
- Emprego do programa Power Point.

FOMENTO DA CONVIVENCIA

A convivencia na aula debe traballarse día tras día. Nesta unidade, aproveitando a lectura do texto *Treinta años atrás*, de Antonio Muñoz Molina, propoñeráse aos

alumnos unha reflexión sobre o fascismo en Europa e as ditaduras de América Latina, Asia ou África que sirva, ademais, de reflexión introdutoria ao tema que se vai a tratar nesta unidade: a transición e a democracia na España actual, onde se lles fará tomar conciencia dos valores democráticos.

MATERIAIS CURRICULARES E OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro do alumno.

Guía e recursos:

- Programación de aula.
- Ficha de repaso e explicación (tema 12).
- Fichas de adaptación curricular (tema 12).
- Recursos complementarios (tema 12).
- Libromedia Santillana (tema 12).

Ler noticias.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Os alumnos elaborarán unha exposición sobre a literatura española actual.

PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

- Valorar o mellor da unidade didáctica na aprendizaxe dos alumnos, a motivación que amosaron, o grao de implicación na tarefa e o clima e a interacción na aula.
- Valorar os aspectos que presentaron dificultades con relación á temporalización, á atención á diversidade , os recursos e a avaliación.

6.3.1.CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

1.Comprender a intención comunicativa, as ideas principais, os datos relevantes, as teses ou argumentos dos textos orais nos medios de comunicación ou no ámbito escolar. Con este criterio avalíase se o alumnado dá elaborado resumos ou esquemas de exposicións orais recollendo intencións, teses ou argumentos de declaracións en debates públicos de carácter persuasivo ou do ámbito escolar

2. Comprender a intención comunicativa, temas, organización da información de textos escritos nos medios de comunicación ou no ámbito públicos e xulgar a eficacia dos procedementos lingüísticos usados. Comprender instrucións que regulan a vida social e procesos de aprendizaxe complexos.

Este criterio serve para avaliar se os alumnos e alumnas identifican o acto da fala e o propósito comunicativo nos textos públicos de participación; se son capaces de inferir o tema principal e os secundarios a partir de informacións do texto e dos seus coñecementos; se son capaces de xulgar o papel dalgúns procedementos lingüísticos (rexistro, organización do texto, figuras retóricas) na eficacia do texto (claridade, precisión, capacidade de persuasión); se seguen instrucións en procesos complexos de aprendizaxe.

3. Expor, explicar, argumentar, resumir e comentar, en soporte papel ou dixital, usando o rexistro adecuado, con claridade e coherencia, respectando as normas gramaticais e ortográficas e valorando a importancia de planificar e revisar o texto.

Con este criterio preténdese avaliar na composición de textos a súa organización e coherencia, así como a súa planificación ata chegar ao texto definitivo, axustado a un formato e rexistro axeitados, e se as alumnas e alumnos saben compondor textos propios do ámbito público.

4. Realizar presentacións orais claras e estruturadas sobre temas académicos, sociais, políticos, culturais coa axuda dos medios de comunicación e das TIC.

Con este criterio preténdese observar se o alumnado é capaz de realizar exposicións orais sobre un tema coa axuda de notas escritas, carteis, diapositivas ou calquera outro medio audiovisual, de forma ordenada e crítica, proporcionando datos que lles permitan aos oíntes adoptar unha actitude propia. Valorarase a utilización dos medios audiovisuais e das TIC como apoio nas presentacións orais.

5. Expor unha opinión argumentada sobre a lectura de obras a partir do século XIX ata a actualidade ; avaliar a composición xeral e relacionar o sentido da obra e a propia experiencia.

Preténdese avaliar a competencia lectora no ámbito literario por medio da lectura de obras completas dos períodos literarios estudados; con espírito crítico , valorando o contido ,a estrutura, as características das obras, o punto de vista da autora ou autor.

6. Identificar e valorar en textos orais e escritos a presenza dun uso sexista da linguaxe ou de valoracións discriminatorias sobre colectivos ou culturas distintos. Proponer outras formulacións que eliminen a discriminación detectada.

Con este criterio inténtase comprobar se o alumnado é capaz de detectar, tanto nos textos alleos como nos propios, algún tipo de prexuízo moral, cultural ou sexista tanto no contido como na linguaxe utilizada; tamén se é capaz de proponer solucións lingüísticas que supriman o uso discriminador, non só nos distintos medios de comunicación, senón tamén no uso diario do ámbito sociocultural que o rodea.

7. Utilizar os coñecementos literarios na comprensión e valoración de textos breves da literatura contemporánea, relacionando fragmentos e autores co seu contexto literario e histórico; valorar as innovacións dos xéneros e as formas na literatura contemporánea.

Este criterio avalía a capacidade de percepción por parte do alumnado do fenómeno literario como unha actividade enmarcada nun período socio-histórico determinado, identificando características e valorando as novidades e achegas dos movementos xurdidos nas épocas de estudo. Deberán tamén poder recrear ou imitar algún modelo proposto na clase.

8. Mostrar coñecemento das relacións, nas obras lidas, entre os autores/as cun traballo persoal de síntese ou recreación, en soporte papel ou dixital, expoñendo unha valoración persoal.

Este criterio trata de comprobar que se comprende o fenómeno literario como unha actividade comunicativa estética nun contexto histórico determinado, mediante un traballo persoal, en soporte papel ou dixital, que sintetice a información obtida ou a composición dun texto que imite ou recree algún dos modelos utilizados. Preténdese comprobar que se adquire o coñecemento dos períodos e movementos literarios a partir do século XIX ata a actualidade, así como de obras ou autores máis relevantes desa época.

9. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión autónoma de textos propios.

Preténdese avaliar con este criterio se se adquiren e utilizan os coñecementos sobre a lingua e as normas de uso en relación coa comprensión e coa composición e se se utilizan con autonomía na revisión de textos; avaliaranse todos os aspectos, en especial a expresión da subxectividade (opinión, valoración, certeza ,citas), a deíxe (fórmulas de confianza e de cortesía), a utilización de oracións simples e complexas, o uso de conectores (causa, consecuencia, condición ,hipótese)os mecanismos de referencia interna, a construción de enunciados cohesionados (construcións e oracións nominais, xustaposición, coordinación e subordinación).Terase en conta a ortografía de elementos de orixe grecolatina, a puntuación como recurso de cohesión, o uso da raia e a paréntese en incisos e os usos expresivos das comiñas.

10.Coñecer e usar a terminoloxía lingüística axeitada na reflexión sobre o uso.

Preténdese comprobar con este criterio que se coñece e se usa de forma axeitada a terminoloxía necesaria para referirse aos coñecementos gramaticais; debe distinguirse neste curso a diferenza entre forma e función das palabras, e débense coñecer os procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para os cambios de categoría; valorarase a progresiva autonomía na obtención de todo tipo de información lingüística en dicionarios e outras obras de consulta.

6.4. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS.

A área de lingua castelá e literatura ten como finalidade primeira a mellora da competencia comunicativa, utilizando a linguaxe como instrumento tanto de comunicación oral e escrita como de aprendizaxe e regulación de condutas e emocións. O obxectivo central desta competencia é comprender e saber comunicarse nas diversas situacións que se xeran no ámbito social, cultural e académico, utilizando as fontes de información e os soportes que hoxe están á nosa disposición. Non se trata, polo tanto, de adquirir só saberes teóricos, senón tamén saberes prácticos. Así, a linguaxe constitúese en instrumento de aprendizaxe do resto das áreas, e ten un papel fundamental no desenvolvemento integral da persoa, nas súas relacións consigo mesma e con outras persoas, na súa forma de entender e explicar o mundo.

Como a propia lingua é unha ferramenta, temos que intentar aprenderlle ao alumnado a manexala en todas as situacións de comunicación, o que nos leva á competencia no tratamento da información e competencia dixital. O coñecemento dos sistemas e modo de operar das tecnoloxías da información e a comunicación (TIC) e do seu uso debe capacitar o alumnado para unha axeitada xestión da información atendendo a distintas finalidades.

Na medida en que a linguaxe é un instrumento de relación social básico parece necesaria unha aprendizaxe que nos axude a comunicarnos cos demais e a comprender a realidade social do mundo en que se vive, co que se relaciona directamente coa competencia social e cidadá. De aí que as actividades da clase de lingua castelá, entendida esta como un microcosmos social, lle faciliten ao alumnado prepararse para participar de maneira construtiva nas actividades da comunidade, axudándolle a que teña unha visión crítica da realidade e adquira os coñecementos prácticos necesarios para o exercicio de valores democráticos e de dereitos civís. Nesta área é importante inculcar no alumnado a necesidade de caracterizar usos da linguaxe que manifesten prexuízos raciais, sexistas ou clasistas, así como fomentar o respecto pola realidade plurilingüe de España (linguas cooficiais, caso da nosa comunidade), ademais das variedades ou diferentes rexistros que se dan en distintos colectivos sociais, xa que a miúdo a linguaxe vai asociada a estereotipos ou prexuízos culturais.

Os contidos desta área e etapa son instrumentais, e deben preparar ao alumnado para seguir adquirindo coñecementos. É fundamental o feito de que o alumnado participe activa e progresivamente na construción do seu propio coñecemento, o que evidencia a relación da área de lingua castelá e literatura coa competencia para aprender a aprender. A clase de lingua castelá pode ser, pois, a pedra angular para a adquisición dos coñecementos e destrezas necesarios para que a persoa poida aprender en calquera situación.

A relación entre esta área e a competencia en autonomía e iniciativa persoal entróncase no propio proceso de ensino-aprendizaxe, posibilitándolle ao alumnado a transformación da información en coñecemento, caracterizando o que considere oportuno, e incorporando todo aquilo que o enriqueza e o axude a ser unha persoa máis respectuosa e aberta. Facilitaráselle así a consecución da súa autonomía persoal e a súa

capacitación para integrarse como compoñente pleno na sociedade, asumindo valores éticos e sociais que imperan nela.

A competencia cultural e artística supón apreciar, comprender e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais e artísticas, e utilízalas como fonte de gozo e enriquecemento persoal; é, en consecuencia, unha competencia que facilita tanto expresarse e comunicarse como percibir, comprender e enriquecerse con diferentes realidades e producións do mundo, da arte e da cultura. Desde esta área trátase de capacitar o alumnado para entender a linguaxe literaria, valorar os textos, establecer relacións entre estes e o contorno en que naceron, pero sobre todo ser capaz de gozar da lectura.

As actividades e os contidos propostos na programación do segundo ciclo pretenden, dende distintas ópticas ou dende exemplos de campos distintos desenrolar os procedementos necesarios para que o alumnado poida mellorar a súa expresión oral e escrita.

Traballaranse textos de diversa tipoloxía, accesibles e atractivos para o alumnado co fin de axudarlle a descubrir ou aumentar o gusto pola lectura.

A ortografía segue sendo obxectivo primordial desta etapa, adaptárase ás necesidades de cada un dos alumnos, reforzando aqueles aspectos, que como ven sendo habitual, presentan maiores dificultades. A adquisición e a ampliación do léxico do alumnado constitúe outro dos eixes en torno ós que xira a programación búscase conseguir un bo nivel de léxico mediante exercicios prácticos, especialmente, insistimos, a través da lectura.

Polo que se refire ó estudo da lingua, as cuestións gramaticais presentaranse como elementos da programación que cumpren unha función específica en cada acto comunicativo e non como se se tratase de conceptos abstractos que o alumno debe memorizar porque si, sempre perseguindo un obxectivo: aprender a falar e escribir mellor; en 3º ESO farase fincapé nas distintas categorías gramaticais e introducirase a oración simple; en 4º ESO, a oración composta, en todas as súas variacións, traballarase mediante a análise sintáctica.

Como materiais curriculares propóñense os seguintes libros de texto:

***LENGUA CASTELLANA Y LITERATURA, Editorial Santillana,
Serie Debate 3º ESO**

***LENGUA CASTELLANA Y LITERATURA, Editorial
SANTILLANA 4º ESO**

No segundo ciclo temos dous grupos de cada curso, inicialmente, en ningún hai alumnos ou alumnas con Adaptación Curricular na materia de Lingua Castelá e Literatura, aínda que si algún con reforzo que asiste ás clases de apoio; paralelamente tampouco temos ningún alumno coa materia pendente de cursos pasados.

Como lecturas obrigatorias para o presente curso destacamos as seguintes:

3º ESO: *El otro barrio*, Elvira Lindo, Alfaguara.

El infierno de Marta, Pascual Alapont, Algar.

Sueños rotos, Sierra i Fabra, Algar.

4º ESO : *Las luces de septiembre*, Carlos Ruiz Zafón, Planeta.

Llamando a las puertas del cielo, Sierra i Fabra, Edebé.

Eloísa está debajo de un almendro, Enrique Jardiel Poncela, Vicens
Vives.

6.5. CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES

3º ESO

1.Estructuras formais do texto:

-Estruturas narrativas: novela, conto, noticia e reportaxe.

-Estruturas descritivas: descrición científica e descrición literaria (o retrato, a paisaxe e os obxectos).

-Estruturas dialogadas: o diálogo na narración e no teatro; a entrevista e a enquisa.

2. A ortografía:

-As regras xerais de acentuación. Acentuación de ditongos ,hiatos e tritongos .Acentuación de palabras compostas .O til diacrítico. Casos especiais de acentuación.

-O emprego do b e do v; uso do g e do j; uso do h.

-As grafías s/x, r/rr, ll/y, c/q/k e c/z.

3.A gramática:

-O sintagma nominal.

-O substantivo

-O adxectivo

-Os determinantes e os pronomes

-O verbo

-O sintagma verbal

-A oración gramatical

-A oración composta

4.O léxico:

-As palabras polisémicas, homónimas, sinónimas e antónimas.

-A formación das palabras: prefixos e sufixos.

-As voces estranxeiras. As palabras compostas.

-Familias léxicas e campos semánticos.

5.A literatura:

-Os xéneros literarios.

-O estudo da obra literaria

-Introdución á literatura medieval.

-Introdución á literatura dos Séculos de Ouro

-Introdución á literatura do século XVIII.

6.6. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

3º ESO

1.Saber recoñecer as características fundamentais dos diferentes tipos de escritos.

2.Elaborar diferentes tipos de textos (narrativos, descriptivos, dialogados e periodísticos) e adapta-los ás distintas situacións comunicativas.

3.Captar e sintetizar as ideas esenciais de textos distintos.

4.Saber expresarse, oralmente e en público con soltura e corrección.

5.A ortografía, o léxico e a gramática valoraranse en función do uso que o alumnado faga á hora de crear textos orais e escritos .No caso concreto da gramática, o seguimento e a avaliación dos alumnos pode orientarse a través dos seguintes aspectos de referencia:

a)o traballo do alumnado na aula; para elo sempre se aconsella realizar algún exercicio en cada sesión, non se adica toda a hora á explicación teórica.

b)o traballo do alumnado na casa, pódese avaliar a partir das tarefas realizadas no caderno, e a súa corrección na aula. Aquí veremos a escrita, a orde, o esforzo e a actitude fronte á materia.

c)A proba escrita confirmará o que advertimos xa no seguimento das outras tarefas.

6.No que se refire á Literatura o alumno terá que ser capaz de:

a)Ler e comprender textos literarios diversos e identificalos a partir dos seus trazos nos distintos xéneros literarios.

b)Facer o esquema métrico dun poema.

c)Contextualizar historicamente os autores e as obras máis importantes.

d)Comentar fragmentos literarios e relacionalos co período literario correspondente.

- 1.O texto e as súas propiedades: adecuación, coherencia e cohesión.
- 2.Os medios de comunicación: radio, televisión e cine
- 3.Os textos formais: currículum vitae, instancia, solicitude, reclamación e correo electrónico.
- 4.Textos orais planificados: a conferencia e o discurso
- 5.O ensaio: características principais.
- 6.A publicidade: características principais.
- 7.A comunicación humana: funcións da linguaxe, o signo lingüístico.
- 8.As variedades da lingua: variedades dialectais e rexistros.
- 9.O español de América: principais características.
- 10.Ortografía:repasso da ortografía xeral da lingua castelá.
- 11.Léxico:palabras patrimoniais, cultismos, dobles e préstamos; procedementos de formación de palabras; expresións de orixe latina; tabú e eufemismo.
- 12.A oración gramatical: palabras e sintagmas; os complementos do predicado verbal; clases de oracións.
- 13.A oración composta: composición, subordinación e xustaposición.
- 14.A norma culta: concordancia entre suxeito e verbo; emprego dos números ;locucións incorrectas; estranxeirismos ;a lectura en voz alta (o verso).
- 15.A literatura: Romanticismo en España (Gustavo Adolfo Bécquer, Mariano José de Larra);Realismo y Naturalismo en España (Benito Pérez Galdós y Leopoldo Alas

Clarín); a literatura no século XX (Modernismo e Generación del 98; Rubén Darío e Antonio Machado); Novecentismo e Vanguardismo (Juan R. Jiménez); Generación del 27; a literatura dende a posguerra ata a actualidade.

6.8. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN 4º ESO

1. Ler expresivamente textos de diversa tipoloxía, con voz e entoación adecuadas, de acordo coas regras ortolóxicas da lingua.

2. Captar as ideas esenciais de textos orais de diferente tipo e distinto nivel de formalización e reproducir o seu contido nos textos escritos.

3. Sintetizar oralmente o sentido global de textos escritos, de diferente tipo e distinto nivel de formalización, diferenciar as ideas principais das secundarias.

4. Crear textos escritos de diferente tipo (narrativos, descritivos...) adaptándoos á situación comunicativa e empregando a súa estrutura, cun vocabulario rico e variado.

5. Identificar o xénero ó que pertence un texto literario.

6. Establecer relacións entre obras, autores e movementos principais estudados en literatura.

7. Recoñecer as diferentes unidades da lingua, as súas combinacións, relacións entre elas...

8. Aplicar ós escritos as normas ortográficas, léxicas e gramaticais aprendidas.

9. Identificar características lingüísticas propias de usos sociais da lingua mediante a observación.

10. Valorar as aportacións da lectura literaria, amosando o criterio persoal e certo grado de autonomía.

11. Participar en manifestacións orais do entorno escolar segundo as convencións sociais adecuadas: pedir a palabra, respectar ós demais mentres están falando, centrarse no tema, expresar unha opinión persoal de forma razoada...

6.9. Procedementos de avaliación no 2º ciclo da ESO

- Observación directa das actividades diarias realizadas na casa e na aula.
- Análise das producións dos alumnos: monografías, resumos, traballos de aplicación e síntese, textos escritos, producións orais...
- Chamadas directas do docente.
- Dúas probas por avaliación.
- Valoración do caderno de clase.
- Valoración da actitude.
- Comprobación de lectura do libro trimestral:

3º ESO

Primeiro trimestre: *El otro barrio*, Elvira Lindo, Alfaguara.

Segundo trimestre: *El infierno de Marta*, Pascual Alapont, Algar.

Terceiro trimestre: *Sueños rotos*, Sierra i Fabra, Algar.

4º ESO

Primeiro trimestre: *Las luces de septiembre*, Carlos Ruiz Zafón,, Planeta.

Segundo trimestre: *Llamando a las puertas del cielo*, Sierra i Fabra, Edebé.

Terceiro trimestre: : *Eloísa está debajo de un almendro*, Jardiel Poncela, Vicens Vives.

A distribución da cualificación será:

- **50 % para os exames ou probas escritas.**

Cada avaliación faranse un mínimo de **dúas probas escritas** sobre os contidos traballados. No caso de que un alumno obteña unha nota **inferior ó 3.5** (sobre 10) non se poderá facer media co resto das probas e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Para aprobar os exames **a nota media dos mesmos deberá ser 5 ou superior**.

No caso contrario, **se o alumno obtén menos de 5** (sobre 10), **tampouco se**

fará media co resto das notas detalladas nos seguintes apartados e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Ós alumnos seralles especificado o valor numérico que se lle outorga a cada pregunta e a cada apartado de cada pregunta no momento de facer unha proba escrita. E, no proceso de corrección, marcarase no exame a puntuación que o profesor estime axeitada ó rendemento do alumno nesa pregunta ou apartado.

O exame será amosado a todos os alumnos, convenientemente corrixido e anotado, con eses valores numéricos visibles e intelixibles. Tamén se lles dará as pertinentes aclaracións a calquera dúbida que poidan ter sobre a corrección das súas probas.

Nas probas escritas valorarase tamén a corrección na expresión escrita, polo tanto penalizaranse os erros correspondentes aos principios fundamentais de coherencia, cohesión, adecuación e corrección (ortografía, presentación...) do seguinte modo:

-Para o 1º ciclo da ESO: cada falta ou cada catro tiles erróneas **descontarán 0,1 puntos** na nota final dos exames **ata un máximo de 3 puntos**.

- Para o 2º ciclo da ESO: cada falta ou cada catro tiles erróneas **descontarán 0,2 puntos** na nota final dos exames **ata un máximo de 3 puntos**.

Ó finalizar o curso (en xuño) farase un exame final ó que deberán presentarse todos aqueles alumnos que non acadasen os obxectivos mínimos en todas ou algunha das avaliacións. Este exame terá tres bloques de preguntas correspondentes a cada avaliación parcial. **A nota final será a media das tres avaliacións que terá que ser igual ou superior a 5. Non se fará media con avaliacións por debaixo do 4.**

A copia nunha proba escrita por parte dun alumno considérase unha práctica fraudulenta e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos. Si o alumno reincide nesta práctica implicará o suspenso na avaliación.

- **50 %** para as **lecturas, actividades diarias** na aula e na casa, **chamadas directas do docente** (preguntas ó grupo, ó pequeno grupo ou ó alumno individualmente), tendo en conta os coñecementos teóricos ou práctico sobre comunicación, gramática, literatura... e **actitude**.

Lecturas:

O longo do curso faranse tres probas escritas relacionadas coas lecturas obrigatorias. **Os alumnos deberán obter unha nota de 5 ou superior en ditas lecturas para poder aprobar a avaliación.** No caso contrario levará unha nota **inferior a 5** no boletín.

No mes de xuño faranse as recuperacións relacionadas coas lecturas para os alumnos que non superasen algunha das probas.

Actividades e chamadas:

Os alumnos que non realicen as actividades diarias na aula e na casa ou non atendan ás chamadas directas do docente con preguntas referidas o temario traballado non poderán aprobar. Ademais, o docente revisará como mínimo dúas veces por trimestre o caderno de actividades do alumno, onde se recollan tódalas actividades e exercicios feitos na aula e na casa. É obrigatoria a súa presentación para aprobar cada avaliación.

A copia ou plaxio nun traballo académico (dun compañeiro, de Internet, de libros...) considérase un procedemento desleal e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos.

Actitude:

Os alumnos con actitude reiteradamente negativa non poderán aprobar.

A nota final de cada avaliación obterase coa suma dos puntos conseguidos en cada apartado, tendo en conta a necesidade de obter uns mínimos nos apartados correspondentes.

7. RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES.

Os membros deste Departamento decidiron, de forma consensuada, o seguinte:

7.1 Plan de traballo: os alumnos prepararán os contidos e actividades programados polo profesor correspondente. O apoio do profesorado concrétase na atención a alumnos para aclarar dúbidas relativas a eses contidos e actividades. Oportunamente convocaranse as reunións co alumnado para entregar traballos e resolver dúbidas, así como para fixar as datas das probas.

Os obxectivos serán os da materia no nivel correspondente que non se superou e que quedan fixados na presente programación.

Os contidos son os mínimos da materia no nivel correspondente que non se superou e que están recollidos na presente programación.

Metodoloxía: os contidos organizaranse do xeito que o profesor estime máis conveniente para cada caso.

72 Avaliación:

Procedementos e criterios: a avaliación levarase a cabo mediante a entrega de dous cadernos de traballo ó longo do curso, e a realización dun exame no mes de maio. O alumnado que non entregue os cadernos presentárase unicamente a proba escrita. O alumnado que suspenda a materia en maio presentárase á convocatoria extraordinaria de setembro, a avaliación farase a partir dunha proba ou exame.

CADERNOS: representarán o **40% da nota**.

-1º caderno: deberá ser entregado antes do **19 de decembro do 2014**.

-2º caderno: deberá ser entregado antes do **10 de abril de 2015**.

EXAME: representará o **60% da nota**, para que esta nota se sume coa dos cadernos será necesario obter unha nota igual ou superior a 5 (sobre 10) no exame.

No caso de non entregar os cadernos esta proba representará o **100% da nota**.

8. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Non se poden establecer polo momento actividades extraescolares e complementarias, pero os membros do Departamento amosan a súa dispoñibilidade e inclinación a colaborar en todas as que organice o Centro e nalgunha que durante o curso se suscite vinculadas ó noso labor.

Intentarase organizar a asistencia a algunha **obra de teatro** e a realización de un **certame de relato curto para conmemorar o Día Internacional do Libro (23 de abril)**

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Nun grupo heteroxéneo de alumnos, e máis tratándose de niveis obrigatorios de ensinanza, non todos parten dos mesmos coñecementos nin alcanzan o mesmo nivel que pretendemos para garantirles un mínimo éxito nas diversas probas e actividades propostas ás que haberán de enfrontarse ao longo do curso. Polo tanto, tentaremos asegurar que todos os alumnos conten con uns niveis medios aceptables. Para isto, unha vez realizada a proba inicial da materia ó comezo do curso, que marcará os coñecementos gramaticais de lingua castelá e as nocións culturais sobre o mundo romano, adquiridas en materias como Ciencias Sociais, e tras observar o progreso, tralas probas da primeira avaliación, tomaremos como principal instrumento unha batería de exercicios considerada básica por capítulo ,que todo o grupo realizará, e elaboraremos con el varios niveis, de tal xeito que unicamente aqueles que presenten deficiencias nun determinado aspecto gramatical, ampliarán a relación de exercicios. Esta mesma actuación se levará a cabo con alumnos que marchen a un ritmo óptimo e se observe que poden profundizar nos seus coñecementos ampliando o número de exercicios realizados.

En canto aos alumnos con graves carencias, serán tratados segundo o diagnóstico previo e tanto os exercicios como as actividades e os criterios de avaliación adaptaranse as súas capacidades. Igualmente, se terá en conta a posibilidade de contar con alumnos sobre dotados, que contarán cun tratamento individualizado.

10. PLAN LECTOR DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA.

O que pretendemos mediante este plan é potenciar un hábito lector no noso alumnado, e este é un feito que vai ligado a materia que impartimos.

O principal problema ó que nos enfrontamos é a desmotivación, a consideración da lectura como unha imposición e non como forma de pracer, e aí está a nosa gran tarefa: *crear o gusto pola lectura*. Agora ben, ¿Como acercar o libro ó alumno?,¿Que facer para que o alumno disfrute coa lectura dun libro e vexa nel unha fonte de pracer? ¿Como programar as medidas que fomenten as destrezas, a comprensión e a motivación? Resumindo, ¿*Como crear o gusto pola lectura?*

Basicamente, o que leen os nosos alumnos e alumnas son os libros de lectura obrigatoria das materias de lingua castelá e lingua galega. No noso departamento temos programada unha lectura obrigatoria por trimestre e unha optativa, nas que procuramos que teñan polo menos unha lectura de cada xénero literario ó curso. Tratamos de que lean máis.

Como podemos ensinalles a ler?

Temos que, en primeiro lugar, axudarlles a adquirir habilidades lectoras suficientes para poder comprender todo tipo de textos escritos e producilos.

Hai que facer captar ó alumno o valor persoal e social de ser un lector autónomo. Sobre todo temos que ter claro que a **lectura non é so unha técnica, senón un medio de comunicación e de acceso á información**.

Como podemos fomentar o gusto pola lectura?

Sobre todo temos que ter en conta que o hábito da lectura require tempo e constancia.

Animar a ler non é unha actividade illada e concibida unicamente para entreter, nin un traballo sobre un libro e moito menos un control sobre unha lectura en concreto.

Animar a ler é un programa continuado de accións e propostas interesantes, que acerquen o alumno/lector ós libros. Non hai que esquecer tampouco a escritura, que sempre vai unida a lectura.

Propostas para fomentar a lectura

Unha proposta que sería moi interesante é a de que os alumnos tivesen unha materia dedicada exclusivamente á lectura, tal e como se ven facendo noutras comunidades autónomas. **Lectura** podería ser o nome desta materia de dúas horas semanais nas que o alumnado lería o mesmo texto en voz alta ou de forma individual seguindo as indicación do profesor/profesora para despois comentar os aspectos máis significativos do mesmo.

Como esta proposta non é posible neste curso, intentaremos facer o mesmo nunha das sesións da nosa materia, sobre todo no 1º da ESO. Dedicaremos unha hora semanal a lectura de todo tipo de textos: periodísticos, científicos, poesía, teatro, contos, novelas etc. Seremos as profesoras as que lles proporcionemos ó alumnado estes textos aínda que no caso da lectura dalgunha novela, terán que comprar eles o libro, xa que na biblioteca, non hai un exemplar para cada alumno/a.

Aproveitaremos estas lecturas para desenrolar as competencias básicas, así como os temas transversais.

Actividades que faremos:

Presentar libros: sesións de presentación de libros para provocar e motivarlles a lectura. Poderanse facer na aula o una biblioteca. Trataremos de contaxiar ao alumnado do noso entusiasmo polos libros. Pódese facer cos alumnos de todos os niveles, adaptando as lecturas os seus gustos ou preferencias.

Seleccionar libros: Proporcionaremos ós alumnos un listado de libros para orientalos. É moi importante ter en conta a idade dos lectores. Elixir un tema e expor os libros relacionados con el.

Falar de libros: falaremos dos libros que están lendo tanto da lectura obrigatoria como dos que lean pola súa conta.

Neste apartado, intentaremos traer a un autor para que lles fale dos seus libros.

Fomento da lectura desde a oralidade:

Con este apartado o que queremos é:

- Potenciar e enriquecer a capacidade de expresión dos alumnos.
- Desenrolar a capacidade de atención e de comunicación.

Actividades:

Narrar historias que eles mesmos compuxeran.

Declamar textos teatrais traballando tamén os xestos e as posturas.

Narrar historias coa imaxe, mostrando imaxes no ordenador a vez que len en voz alta un texto.

Crear historias e recitar poemas.

Ó longo do curso celebraremos unha serie de datas, vexamos algúns exemplos do que faremos nesas celebracións:

No mes de **novembro**, co gallo da celebración do día dos defuntos, traballaremos na hora de lectura o conto de tradición oral. Preguntarán na casa historias de medo relacionadas cos defuntos, a santa compañía, aparicións etc. e logo contarán esas historias ós seus compañeiros, todo isto cun ambiente “de terror” para animalos a participar, como cerrando as persianas, acendendo candeas, poñendo música misteriosa...

No mes de **xaneiro** celebraremos o día da paz. Traballaremos este aspecto por medio de textos no formato de cancións. Buscarán letras de cancións que versen sobre este tema e faremos un mural cas que máis lles gustaran. Tamén seleccionaremos textos poéticos sobre o tema e farán murais unindo imaxe e texto.

En **marzo** celebraremos o Día da poesía. Durante este mes leremos poesía na clase e iremos seleccionando aquelas que máis lles gusten. Nos días próximos ao 21 de marzo, faremos un recital cos poemas seleccionados e colgaranse en murais nos corredores do centro.

En **abril** é o día do libro así que dedicaremos este mes a lectura do Quijote adaptado a cada nivel. O xoves 23 de abril, proporemos á coordinadora da biblioteca do centro, facer unha lectura continuada de obras de diferentes autores.

Estes son so algúns exemplos do que faremos ó longo do curso para fomentar a lectura, e desde logo con toda a nosa dedicación para acadar non so futuros lectores, senón lectores constantes.

10. PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN.

A programación de aula será tanto mellor canto mellor sexa a precisión con que se describa o seu grao de cumprimento por parte do profesorado que a vai desenvolver. É por isto que á hora de avaliala falaremos de:

Avaliación inicial:

Ten por obxecto o diagnóstico do tipo e grao de coñecementos, adquiridos no curso anterior, sobre cuestións consideradas fundamentais para o comezo das distintas unidades didácticas.

Esta avaliación diagnóstica fixará o punto de partida e permitirá perfilar os contidos, obxectivos e as estratexias metodolóxicas a incluír na programación para poder desenvolver esta con éxito ao longo de todo o curso.

Para levar a cabo esta análise recorreremos á memoria do departamento, elaborada a finais do curso precedente, na cal quedarán explicitados aqueles contidos tratados xunto co nivel de profundidade acadado, os logros obtidos e os atrancos atopados, as accións realizadas e a materia non impartida. Así partiremos da situación real do alumnado co propósito de que o aprendizaxe sexa significativo.

Avaliación formativa:

Ao longo do proceso de desenvolvemento da programación avaliaranse unha diversidade de aspectos como: a adecuación dos contidos e obxectivos ó grupo-clase, a temporalización das unidades, a interdisciplinabilidade, o aproveitamento dos recursos, a coordinación entre niveis....

Esta avaliación formativa cumpre a función de adecuar os contidos, os tempos, os recursos e os obxectivos á realidade da clase.

En setembro elaborárase a programación tratando de solucionar, na medida do posible, aqueles atrancos que se apreciaron o curso anterior.

Con todo, vai a ser en cada reunión de Departamento onde os profesores irán valorando as adaptacións feitas nas programacións, de forma que os problemas atopados podan ser solucionados sobre a marcha. Debemos ter en conta que as características do alumnado en canto á súa situación familiar, disposición cara o estudo, comportamento,...son fundamentais para a organización das nosas clases. Non podemos intentar establecer unhas pautas comúns sen coñecer a realidade de cada grupo. Por outra banda, a filosofía do departamento é seguir apostando por unha programación “ambiciosa” para que a preparación do alumnado sexa o máis completa posible.

Tamén debemos sinalar que cada ano hai actividades que non aparecen nas programacións, pero que cando xorden considéranse interesantes e polo tanto son incorporadas ao longo do curso, isto xunto con outros imprevistos fai que haxa axustes na temporalización ou no desenvolvemento dos contidos.

Avaliación final:

Tal avaliación debe mostrar o grao de consecución da programación establecida. Para tal fin cómpre destacar unha escala de valoración:

A programación está ben temporizada.

Os obxectivos son adecuados.

Os contidos están ben organizados.

A programación consegue que o alumnado acade un bo rendemento académico.

Foméntase entre os/as alumnos/as o traballo autónomo, a colaboración, o respecto e o interese polo estudo.

A programación contribúe á adquisición de ferramentas que poidan utilizar en outras materias.

Favorece a participación na clase por parte dos alumnos e alumnas.

Da resposta ás dificultades coas que se atopa o alumnado.

En Lousame, a 23 de SETEMBRO de 2014.

Asdo. M^a del Carmen Villasenín Carballo

Xefa do Departamento